

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Saša Ambrožič

Sistemi zaposlovanja mladih: primerjalna analiza med Nizozemsko in Slovenijo

Magistrsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Saša Ambrožič

Mentor: doc. dr. Branko Ilič

Sistemi zaposlovanja mladih: primerjalna analiza med Nizozemsko in Slovenijo

Magistrsko delo

Ljubljana, 2013

Zahvala

Zahvaljujem se svoji družini za izredno potrpežljivost in podporo. Iskrena hvala tudi mentorju za strokovno pomoč in koristne nasvete pri pisanju magistrskega dela.

Sistemi zaposlovanja mladih: primerjalna analiza med Nizozemsko in Sloveniji

Izredno v času družbene degeneracije, ki vlada po vsem svetu, je neomajnost nacionalnih in nadsistemskih ureditev ključnega pomena. Dejstvo je, da je Nizozemska država Evrope s povprečno najnižjo stopnjo brezposelnosti med mladimi in v povprečju drugo najvišjo stopnjo delovne aktivnosti med mladimi. Ključna ugotovitev raziskovanja je, da so razlike med primerjalnima državama očitne predvsem na področju ureditve trga dela pri zaposlovanju mladih ter na področju šolskega oziroma visokošolskega sistema, kar kažejo tudi empirični podatki raziskave. Nizozemska je z ohranjanjem ukrepov sistemov zaposlovanja pri prehodu mladih na trg dela uredila status mladih po obveznem šolanju. Mladi se morajo vključiti na trg dela, da se zaposlitvijo ter po izbiri nadaljujejo šolanje na terciarni stopnji, ki je plačljivo. Prav tako je urejen trg dela za mlade oziroma sistem minimalnih plač in socialnih prispevkov. V Sloveniji so mladi zaradi študentskega dela prikrajšani za varno zaposlitev oziroma vse socialne prispevke, ki bi se plačevali iz naslova zaposlitve vključno s prispevki za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, kar pomeni, da se jim ne šteje delovna doba ter se iz omenjene vrste dela ne more koristiti nobenih pravic iz naslova socialne varnosti. V Sloveniji so mladi v večji meri vključeni v terciarno izobraževanje, vendar je kljub temu na Nizozemskem odstotek mladih z doseženo terciarno stopnjo izobrazbo višji kot v Sloveniji. Dejstvo je, da razlike med državama obstajajo in kažejo na sistemsko nesorazmerja v Slovenskem sistemu zaposlovanja.

Ključne besede: mladi, zaposlovanje, brezposelnost, delovna aktivnost, prehod na trg dela

Youth employment systems: comparative analysis of the Netherlands and Slovenia

The perseverance of national and transnational system regulations is crucial, especially amidst the social degeneration currently prevalent around the world. The fact is that the Netherlands is the European country with on average the lowest unemployment rate among young people and has on average the second highest work activity rate among young people. A key finding of the research is that the differences between the compared countries are evident mainly on the labour market and in youth employment regulations and school and higher education systems, these differences also being shown by empirical research data. The Netherlands regulates the status of young people after compulsory schooling in the transition into the labour market through the conservation of employment systems. The young are to be included in work activity and optionally continue their education at the tertiary level, which is payable. The Netherlands has also regulated the labour market for youth in terms of a minimum wage system and social security contributions. A young student in Slovenia who works under student work is deprived of job security and all social security contributions that would be paid from the employment, including contributions to Pension and Disability Insurance, moreover student work will not be counted as years of service, and from this type of work a young worker cannot benefit from any rights arising from social security. Youth in Slovenia are more involved in tertiary education, nevertheless the percentage of youth completing the tertiary level of education in the Netherlands is higher than in Slovenia. The fact is that there are differences between the two countries, and these are pointing out systemic imbalances in the Slovenian employment system.

Key words: youth, employment, unemployment, work activity, transition to the labour market

KAZALO

1	UVOD	7
1.1	CILJI IN RELEVANTNOST TEME.....	7
1.2	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZA	8
1.3	METODOLOGIJA.....	8
2	TEORETIČNI OKVIR	10
2.1	SISTEM ZAPOSLOVANJA.....	10
2.2	DEFINICIJE POJMOV	12
2.3	MLADI IN PREHOD V EKONOMSKO AKTIVNOST	17
3	SISTEMI ZAPOSLOVANJA V SLOVENIJI	19
3.1	ZAKONODAJA S PODROČJA DELA IN ŠOLSTVA	19
3.1.1	<i>Primarno - osnovnošolsko izobraževanje</i>	19
3.1.2	<i>Sekundarno - srednješolsko izobraževanje</i>	20
3.1.3	<i>Terciarno izobraževanje</i>	21
3.1.3.1	Bolonjski sistem	23
3.1.3.2	Dodiplomski študij	24
3.1.3.3	Podiplomski študij.....	24
3.2	PROGRAMI IN SISTEMI ZAPOSLOVANJA	24
3.2.1	<i>Politika zaposlovanja</i>	24
3.2.1.1	Aktualni programi Evropskega socialnega sklada	25
3.2.1.2	Aktualni programi za spodbujanje zaposlovanja.....	27
3.2.2	<i>Ekonomska politika</i>	29
3.2.3	<i>Socialna politika</i>	31
4	SISTEMI ZAPOSLOVANJA NA NIZOZEMSKEM	33
4.1	ZAKONODAJA S PODROČJA DELA IN ŠOLSTVA	33
4.1.1	<i>Primarno izobraževanje</i>	33
4.1.2	<i>Sekundarno izobraževanje</i>	35
4.1.3	<i>Terciarno izobraževanje</i>	35
4.1.3.1	Visokošolsko strokovno izobraževanje.....	36
4.1.3.2	Univerzitetno izobraževanje.....	36

4.2	PROGRAMI IN SISTEMI ZAPOSLOVANJA	36
4.2.1	<i>Politika zaposlovanja</i>	36
4.2.2	<i>Ekonomska politika</i>	39
4.2.3	<i>Socialna politika</i>	40
5	MEDNARODNA PRIPOROČILA, DIREKTIVE IN UREDITVE	42
5.1	LIZBONSKA STRATEGIJA	42
5.2	STRATEGIJA EVROPA 2020	44
6	EMPIRIČNI DEL – PRIMERJALNA ANALIZA	47
6.1	PRIMERJAVA RAZMER NA TRGU DELA MED MLADIMI.....	48
6.1.1	<i>Demografska struktura</i>	48
6.1.2	<i>Stopnja brezposelnosti</i>	59
6.1.3	<i>Stopnja aktivnosti</i>	63
6.1.4	<i>Prehodnost mladih iz šolanja na trg dela</i>	68
6.2	IZPOLNJEVANJE CILJEV IN POBUD STRATEGIJE EVROPA 2020	70
6.2.1	<i>Stopnja zaposlenosti</i>	70
6.2.2	<i>Stopnja osipnikov</i>	70
6.2.3	<i>Delež populacije, stare med 30 in 34 let z doseženo terciarno izobrazbo</i>	72
7	SKLEP	74
8	LITERATURA	77

1 UVOD

V trenutnih kriznih razmerah, ki trajajo že nekaj let in so predvsem v Sloveniji pustile globoke sledi na področju brezposelnosti med mladimi, ki je skoraj štirikrat višja kot brezposelnost v celotni populaciji, je esencialnega pomena, da ne le država, ampak tudi posamezniki naredijo nekaj v smeri boljših zaposlitvenih možnosti (Lukič 2008, 14). Posebej zaskrbljujoč je naraščajoč delež visoko izobraženih brezposelnih in kratkoročnih zaposlitev za določen čas, kar pomeni, da slovensko gospodarstvo ni zmožno absorbirati tako visokega števila diplomantov, ki jih šolski sistem proizvaja (Čeklić in drugi 2008).

Preučevana skupina v magistrski nalogi so mladi stari med 15 in 25 let oziroma mladi stari med 15 in 29 let, ki prehajajo iz šolanja na trg dela, da se zaposlijo. Preučevana skupina mladih so vsi delovno aktivni, kar vključuje vse brezposelne osebe (registrirano brezposelni in anketno brezposelni) in zaposlene (Lukič 2008). Konkretnije me zanima, kakšne so razmere na trgu dela (brezposelnost, stopnja aktivnosti, stopnja neaktivnosti, izobrazbena struktura ipd.) v raziskovanih državah ter kako se preučevani državi spopadata z brezposelnostjo mladih (politike zaposlovanja, ukrepi na omenjenem področju, ostali sistemi). Pri iskanju vzrokov razlik so relevantni tudi: nacionalna zakonodaja, predpisi, razna vladna priporočila in programi, ki jih državi izvajata za boljšo zaposljivost mladih po končanem šolanju. Zanimajo me tudi morebitne smernice, programi in direktive Evropske Unije s področja zaposlovanja mladih, saj sta obe preučevani državi članici slednje.

1.1 Cilji in relevantnost teme

Namen magistrske naloge oziroma njeni cilji so podrobneje analizirati situacijo mladih v današnjem času, v času slabih ekonomskih razmer, svetovne gospodarske krize oziroma recesije, najti razlike med sistemi zaposlovanja mladih med Slovenijo in Nizozemsko ter hkrati raziskati razloge bistvenih razlik med določenimi ekonomski in socialnimi kazalniki ter kazalniki trga dela. Razlog za izbor Nizozemske za primerjano državo je statistični podatek o stopnji brezposelnosti mladih, ki je od leta 2008 do 2011 najnižja v celotni Evropi (Eurostat 2013b) oziroma je povprečna vrednost stopnje brezposelnosti mladih, mlajših od 25 let, od leta 2003 do 2012 najnižja od vseh evropskih držav, vključujoč stopnjo brezposelnosti na Japonskem in v Združenih državah Amerike. Med drugim je na Nizozemskem glede na povprečne vrednosti druga najvišja tudi stopnja delovne aktivnosti med mladimi (European commission 2009, Eurostat 2013a; Eurostat 2013b). Poleg omenjenega je cilj spoznati tudi razloge za razlike, ki obstajajo v sistemu ureditve trga dela in šolskega sistema med

omenjenima državama, ki se kažejo v statističnih podatkih in samem delovanju omenjenih sistemov in ne nazadnje v kakovosti življenja mladih v preučevanih državah. Glavni cilj magistrskega dela oziroma njegova relevantnost je ugotoviti, katere so bistvene razlike ali podobnosti v politikah in sistemih zaposlovanja mladih med raziskovanima državama ter s pomočjo ugotovitev najti rešitve, ki bi jih bilo mogoče vpeljati v slovenski sistem zaposlovanja z namenom izboljšati položaj mladih na trgu delovne sile.

1.2 Raziskovalna vprašanja in hipoteza

Na podlagi določenih ciljev sem si z namenom doseganja slednjih zastavila tudi ključna raziskovalna vprašanja, kjer me zanima predvsem, kakšna je prehodnost mladih iz končnega šolanja na trg dela v preučevanih državah oziroma v kolikšni meri stopnja izobrazbe vpliva na brezposelnost, kakšen je šolski sistem v preučevanih državah, kako se v raziskovalnih državah spopadajo z brezposelnostjo mladih in ne nazadnje, kolikšna je stopnja brezposelnosti med mladimi, njihova delovna aktivnost oziroma neaktivnost in stopnja zaposlenosti. Cilj je najti razloge za relativno nizko brezposelnost in visoko aktivno participacijo mladih na trgu dela na Nizozemskem oziroma najti odgovor na vprašanje: kaj je vzrok njihovega uspeha (Eurostat 2013b, European commission 2009).

Za temelj pisanja magistrskega dela sem si postavila naslednjo hipotezo: *Na stopnjo brezposelnosti med mladimi v preučevanih državah v največji meri vplivajo nacionalni šolski sistemi in ureditev trga dela v posamezni državi.*

1.3 Metodologija

Magistrsko delo sestoji iz treh delov: v prvem delu obravnavam teoretični okvir sistemov zaposlovanja, definicije uporabljenih pojmov iz področja zaposlovanja ter teoretične utemeljitve s področja prehoda mladih v delovno aktivnost. Drugi del je prav tako teoretične narave, kjer so podrobneje opisane določene zakonske, pravne in formalne ureditve primerjalnih držav s področja zaposlovanja oziroma natančneje ureditve socialne in ekonomske politike ter politike zaposlovanja, kjer so navedeni aktualnih programi za reševanje problema brezposelnosti med mladimi. Teoretični okvir je torej kompozicija opisov ter utemeljitev različnih obstoječih ureditev na področju zaposlovanja mladih, kjer opisujem določene pojave in povezujem temeljne koncepte (Belak 2005). Zadnji del je kompozicija empirične analize primerjalnih držav v dveh sklopih. V prvem sklopu natančneje analiziram in primerjam dejanske aktualne demografske podatke in kazalnike na področju trga dela in izobrazbene strukture v preučevanih državah. Zadnji sklop vsebuje analizo bistvenih področij

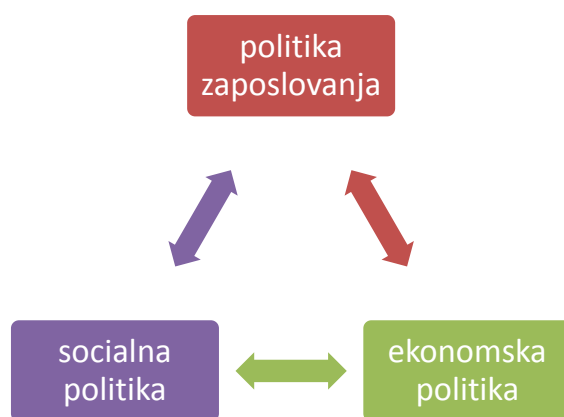
določenih ciljev strategije Evropa 2020, ki se posredno ali neposredno navezujejo na izbrano tematiko. Empirična podlaga magistrskega dela predstavlja analizo kazalnikov preučevanih držav. Empirično delo temelji na kvantitativnem pristopu oziroma nereaktivnem raziskovanju brez neposrednega kontakta med raziskovalcem in subjektom raziskave, kjer gre zgolj za raziskavo oziroma statistično obdelavo pridobljenih oziroma prisotnih zbirk podatkov v obliki uradnih statistik in drugih podatkov (Brewer in Hunter 2006). Cilj analize že zbranih podatkov je pridobiti zanesljivo in preverljivo znanje iz strogih, sistematičnih in objektivnih sistemov in arhivov podatkov iz relevantnih področij z namenom soočiti objektivne resnice o različnih sistemih zaposlovanja v preučevanih državah. Pri pisanju bom uporabljala tako primarne kot sekundarne vire podatkov (Moran in Malott 2004; Vogt 1999). Magistrsko delo je primerjalna analiza med dvema državama: Slovenijo in Nizozemsko tako na teoretični kot tudi na empirični ravni (Manoilov 2010; Vogt 1999). Zbrani podatki, ki bodo uporabljeni za namene primerjalne analize, so vir različnih raziskav na nadnacionalni ravni European Union labour force survey (EU LFS) in na nacionalni ravni (Statistics Netherlands – CBS, SURS, ZRSZ).

2 TEORETIČNI OKVIR

2.1 Sistem zaposlovanja

Pri sistemih¹ zaposlovanja se moramo osredotočiti na tri strukturne elemente, ki skupaj gradijo celotni sistem zaposlovanja: povpraševanje po delovni sili, ponudba delovne sile in srečevanje med obema (Svetlik 1985, 15). Ko govorimo o sistemih zaposlovanja, med seboj povezujemo verigo različnih soodvisnih elementov, ki ustvarjajo pogoje zaposlovanja. Sistem zaposlovanja je torej celota med seboj povezanih politik: politika zaposlovanja, socialna politika in ekonomska politika (glej Shemo 2.1) (Kanjuo Mrčela in Ignjatović 2003, 12; Madsen 2002, 263-264).

Shema 2.1: Dejavniki sistema zaposlovanja

Vir: Kanjuo Mrčela in Ignjatović (2003, 12); Madsen (2002, 263-264).

Ekonomska politika je veda, ki preučuje javne ekonomske akcije in tri stopnje njihovega delovanja: trenutne vladne odločitve, odločitve višjih institucij in identifikacijo družbenih preferenc (Acocella 2005). Vloga države je, da regulira različne sfere družbenega okolja in tako prispeva k večji stabilnosti celotnega sistema. Na ravni ekonomske politike država izvaja določene ukrepe in vpliva na posameznike oziroma skupine. V različnih časovnih obdobjih (v času merkantilizma ali v časi liberalizma) je imela država večjo ali manjšo vlogo pri vplivu na različna področja družbenega življenja. Država s pomočjo različnih ukrepov, zakonskih, aktov, sprejetih reform, smernic, določil spreminja in pomembno posredno ali neposredno

¹ Sistem je po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in avtorji 2008) množica elementov med seboj povezanih soodvisnih delov, ki skupaj delujejo oziroma sestavljajo zaključeno celoto.

skrbi za spoštovanje pravil, ki jih določa družba (Wicksell 1959). V sodobnih družbah je regulacijska vloga države bolj posredne narave, saj večji del regulacije opravlja trg ter interesne skupine (Trbanc 1992). **Socialna politika** v celotnem sistemu zagotavlja uresničevanje civilnih, političnih in socialnih pravic za državljane, čeprav vsak državljan nima zagotovljenega osnovnega življenjskega standarda. Eksplicitno so socialne pravice opredeljene v ustavi različnih zakonih in določbah, ki jih z dejanji in različnimi ukrepi interpretirata elita in oblast. Minimalni standardi služijo kot okvir socialne mreže vsake države, vendar so v realnosti pravice vselej ožje in se od države do države razlikujejo (Trbanc 1992). Socialno politiko lahko štejemo tudi za enega od delov aktivne politike zaposlovanja, kjer njena pasivna vloga zagotavlja socialno varnost socialno ogroženim in šibkim slojem prebivalstva (npr.: denarna podpora brezposelnim, starostne pokojnine itd) (Rapuš Pavel 2005). Sistem zaposlovanja je okvir politike zaposlovanja. **Politika zaposlovanja** obsega postavljanje ciljev, oblikovanje programov in ukrepov ter zagotavljanje virov in izvajanje dejavnosti za njihovo doseganje. Politike zaposlovanja so instrument za regulacijo trga delovne sile, ki težijo k odpravljanju napak in urejanju trga. Sredstva, s katerimi izvajamo različne politike zaposlovanja, so zakoni, standardi in licence, ki predstavljajo klasično prisilo in delujejo kot neposredna regulacija, z določanjem postopkov preko socialnih partnerjev pa se na trgu vrši posredna regulacija. Na trg delovne sile lahko vplivamo tudi s finančnimi spodbudami, informiranjem (seminarji, strokovna srečanja ipd), primerno infrastrukturo (izobraževalni, svetovalni centri ipd). Politika zaposlovanja se v grobem deli na pasivno in aktivno. Med pasivne ukrepe politike zaposlovanja spadajo denarna nadomestila za brezposelne, denarna socialna pomoč ter predčasna upokojitev. Med aktivne ukrepe pa spadajo izobraževanje in usposabljanje, ustvarjanje novih delovnih mest, subvencioniranje zaposlovanja, zavarovana delovna mesta za invalide, javna dela, podpora samozaposlovanju ter spodbujanje mobilnosti delavcev (Ignjatović 2002).

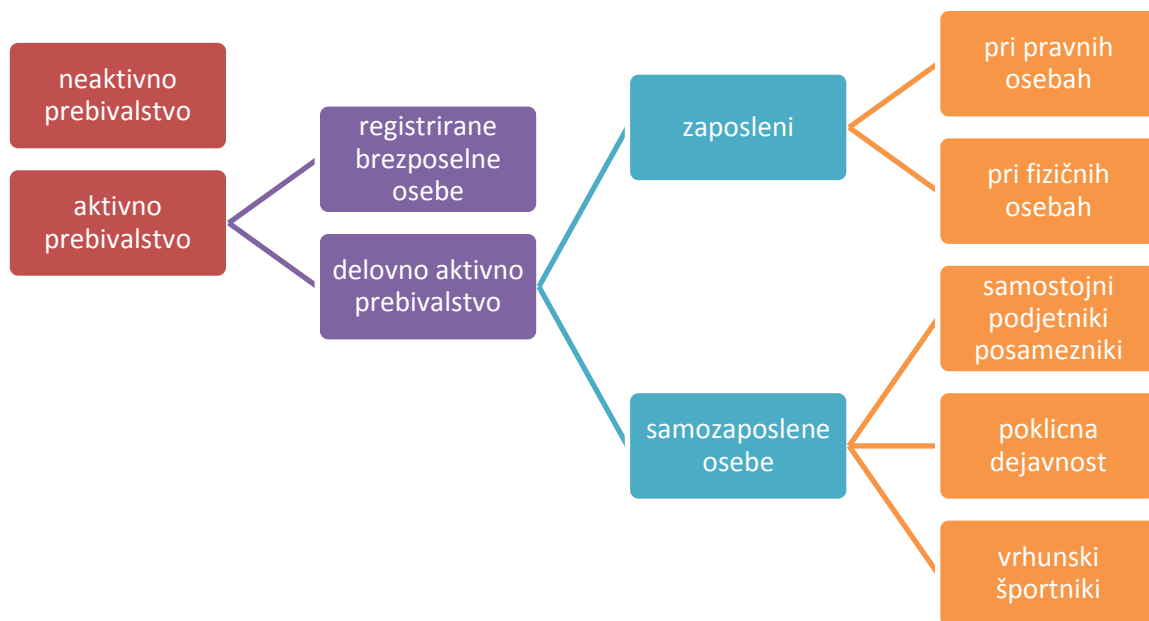
Trg dela v Evropi je eden izmed najbolj reguliranih trgov na področju administracije, zakonodaje, na nivoju kolektivnih pogajanj in socialnih pogajanj s socialnimi partnerji v oblikovanju politik dela in njihovi implementaciji. Evropski trg dela je označen za zelo rigiden trg v primerjavi z ZDA zaradi visoke zaščite delavcev, kompleksnega nabora zakonodajnih predpisov in kolektivnih pogodb, ki omejujejo delodajalčevo sposobnost fleksibilnega odpuščanja in zaposlovanja (Regini 2003). Ne glede na slednje pa se znotraj Evrope regulacija trga dela, vloga vseh akterjev na področju zaposlovanja, izvajanje politik

delovne zakonodaje ter delovanje celotnega sistema zaposlovanja od države do države občutno razlikujejo.

2.2 Definicije pojmov

Aktivno prebivalstvo oziroma delovna sila so vse delovno aktivne osebe in registrirane brezposelne osebe (glej Shemo 2.2) (ILO 2013a; Divjak in drugi 2009; CBS 2013a; ZRSZ 2012a; SURS 2013a; Eurostat 2013a). Skupek zaposlenih in brezposelnih oseb se torej imenuje delovna sila oziroma trenutno ekonomsko aktivna populacija. Osebe, ki so dosegle določeno starost, spadajo v populacijo delovno sposobnega prebivalstva (ILO 2013b). Različni viri različno natančneje definirajo pojme, nanašajoče se na področje trga dela. Med **delovno aktivno prebivalstvo** štejemo vse zaposlene in samozaposlene osebe. CBS oziroma Nizozemski statistični urad (Statistics Netherlands) (2013a) podrobneje določa, da so nacionalna delovna sila vsi, ki delajo vsaj 20 ur na teden ali so sprejeli zaposlitev za vsaj 20 ur na teden ali vsi, ki želijo delati za vsaj 20 ur na teden in so na voljo, da kadarkoli začnejo z delom ter aktivno iščejo zaposlitev za vsaj 20 ur na teden. International labour organization (2013b) definira tudi občasno aktivno populacijo, ki jo sestavljajo osebe, ki so dosegle določeno starost in so v določenem daljšem časovnem obdobju (eno leto) imele v določenih tednih ali dnevih status zaposlene ali brezposelne osebe.

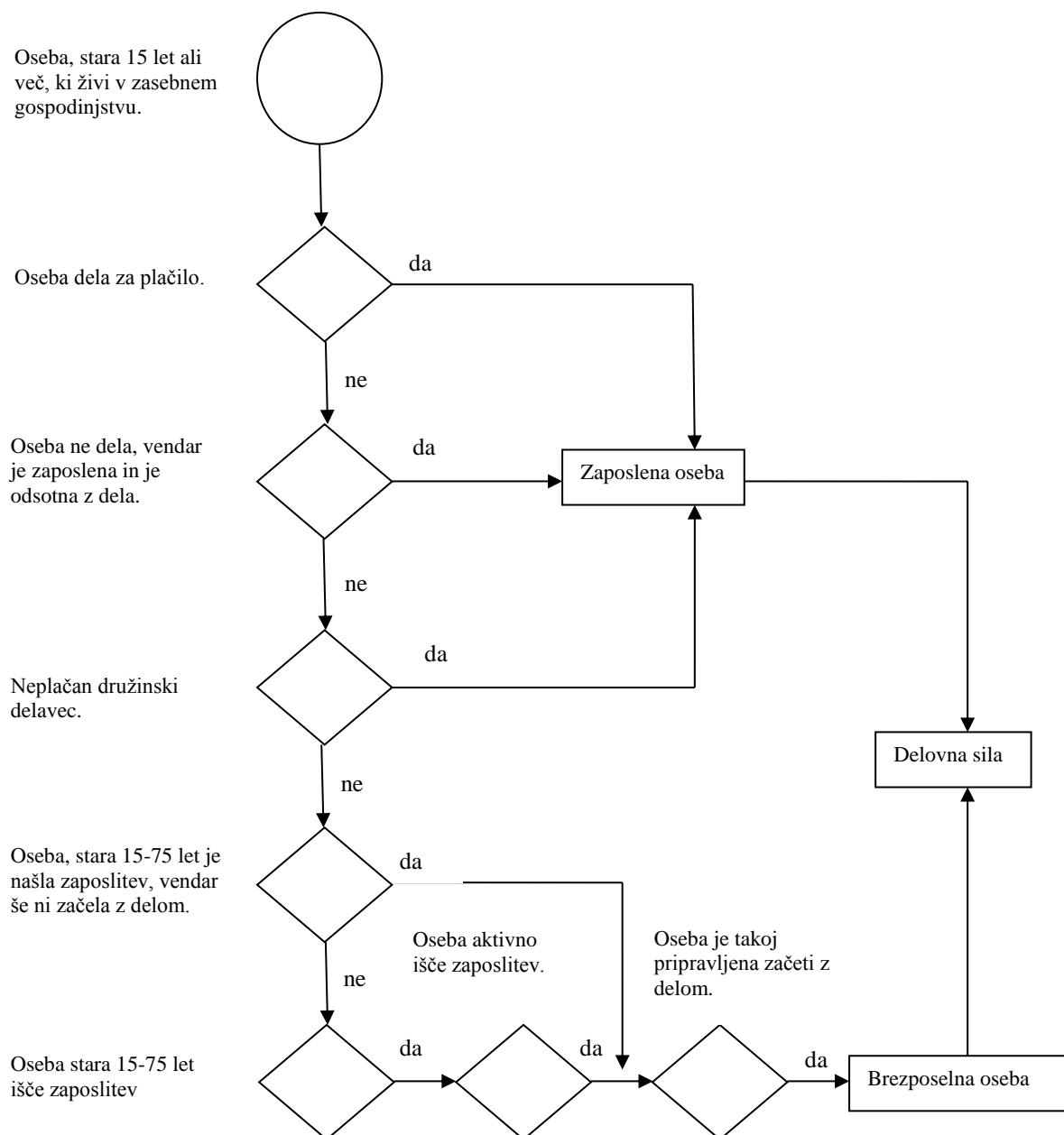
Shema 2.2: Klasifikacija aktivnega prebivalstva

Vir: Divjak in drugi (2010); ZRSZ (2010a).

Natančneje so **zaposlene osebe**, temelječ na definiciji Eurostata (2013a) na podlagi ankete o delovni sili v EU, vse osebe med 15 in 75 letom starosti (glej Shemo 2.3), ki so v preteklem tednu delale vsaj eno uro oziroma so bile začasno odsotne od tega dela. Zaposlena populacija so torej osebe, ki so dosegle določeno starost in na trgu dela nastopajo kot ponudniki dela za produkcijo dobrin in storitev. Za zaposleno osebo v določenem obdobju se šteje vsaka oseba, ki je v določenem tednu delala vsaj en dan za plačilo, dobiček ali družinski dohodek. Slednja definicija vključuje med zaposlene osebe tudi vse tiste, ki imajo zaposlitve ali podjetje, vendar so bili v določenem časovnem obdobju odsotni z dela zaradi različnih subjektivnih razlogov (bolniški stalež dopust, porodniški dopust, stavka ali so bili začasno odpuščeni) (ILO 2013b).

Shema 2.3: Klasifikacija delovne sile

Vir: Eurostat (2006).

Zaposlene osebe so lahko zaposlene pri javnem ali zasebnem delodajalcu oziroma so v delovnem razmerju pri pravnih (podjetja, družbe, zavodi, druge organizacije ali pri podružnicah tujih podjetij) ali fizičnih osebah (samostojnih podjetnikih posameznikih ali pri osebah, ki opravljajo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic (npr. odvetniki, samostojni raziskovalci) oziroma pri osebah, ki uporabljajo dopolnilno delo drugih ljudi ter v zameno za delo dobivajo plačilo. (ILO 2013a; Divjak in drugi 2009; CBS 2013a; ZRSZ 2012a; SURS 2013a; Eurostat 2013a). **Samozaposlene osebe** so fizične osebe, ki delajo v svojem lastnem podjetju in ustvarjajo dohodek za svoj račun ter opravljajo gospodarsko ali pridobitno dejavnost (samostojni podjetniki posamezniki), osebe, ki opravljajo neodvisno poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic (npr. odvetniki, duhovniki, samostojni raziskovalci) ali vrhunski športniki in šahisti (Divjak in drugi 2009; CBS 2013a; ZRSZ 2012a; SURS 2013a). **Neplačani družinski delavci** so osebe, ki pomagajo drugemu članu družine pri opravljanju posla ali skrbi za kmetijo, vendar niso opredeljeni kot zaposleni in za svoje delo običajno niso plačani (Eurostat 2013a; ILO 2013a).

Brezposelna oseba je v najširšem pomenu oseba, ki nima zaposlitve, izpolnjuje pogoje za opravljanje dela, želi delati in aktivno išče zaposlitev ter je takoj pripravljena sprejeti delo (Divjak in drugi 2010; CBS 2013a; Eurostat 2009a; ZRSZ 2010a). Nezaposlena populacija oziroma brezposelni so osebe, ki so dosegle določeno starost in so na voljo za delo, vendar slednjega niso uspeli ponuditi za produkcijo dobrin in storitve. V določenem časovnem obdobju so to ljudje, ki niso v zaposlitvenem razmerju, aktivno iščejo zaposlitev ter bi sprejeli primerno zaposlitev ali odprli svoje podjetje v primeru odprte priložnosti (ILO 2013b). V metodoloških pojasnilih na spletni strani Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) Divjak in drugi (2010) ter Eurostat (2009a) slednji definiciji dodajata, da mora biti oseba stara vsaj 15 let. Divjak in drugi (2010) natančneje opredeljujejo, da oseba, ki je brezposelna prav tako ni upokojenec, študent, dijak, vajenec ali udeleženec izobraževanja odraslih in ni na prestajanju kazni daljše od 6 mesecev.

CBS (2013a) pod definicijo brezposelne delovne sile omenjajo še, da so slednji tudi ljudje, ki sicer imajo zaposlitev, vendar za manj kot 20 ur tedensko, aktivno iščejo zaposlitev za 20 ali več ur tedensko in so takoj na voljo za delo. Definicija brezposelne osebe na spletni strani SURSa (Divjak in drugi 2010) podrobneje opredeljuje, da brezposelne osebe v Sloveniji prav tako niso: »...samozaposlene osebe, lastniki ali solastniki gospodarskih družb ali lastniki, zakupniki, najemniki ali drugi uporabniki kmetijskega ali gozdnega zemljišča z dobičkom iz

dejavnosti oz. katastrskim dohodkom, ki je v preteklem letu presegal zakonsko določeno višino.« (Divjak in drugi 2010). Stopnja brezposelnosti je odstotni delež brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu, ki ga je mogoče izračunati po dveh metodologijah: registrirana brezposelnost (glej Sliko 2.1) in anketna brezposelnost (ILO) (SURs 2005). Stopnjo registrirane brezposelnosti se lahko izračuna po naslednji formuli (Slika 2.1):

Slika 2.1: Izračun stopnje registrirane brezposelnosti

$$\text{Stopnja registrirane brezposelnosti} = \frac{\text{Registrirane brezposelne osebe}}{\text{Aktivno prebivalstvo}} * 100$$

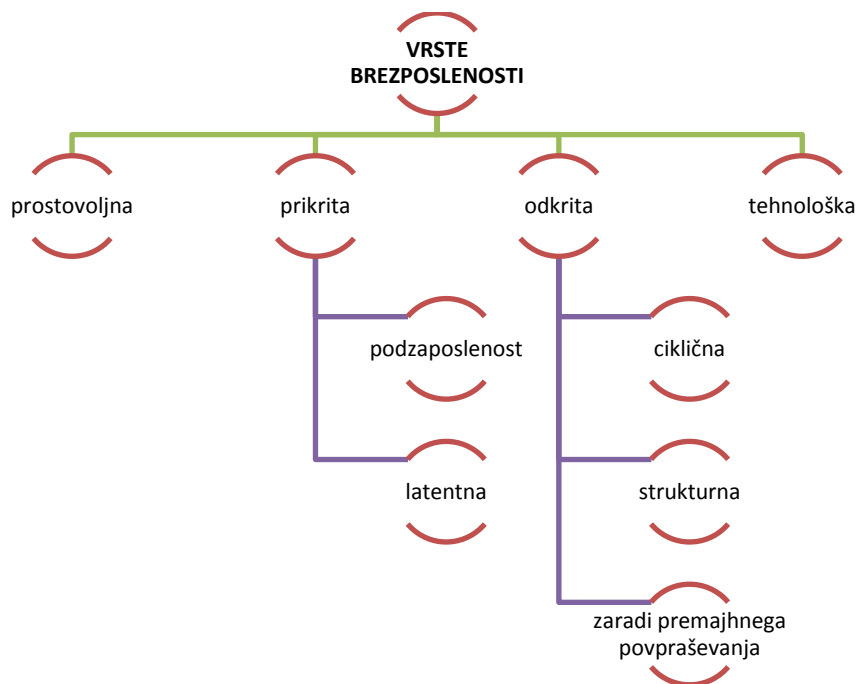
Vir: SURs (2005).

Stopnja registrirane brezposelnosti po krajih oziroma območjih se prikazuje glede na stalno prebivališče aktivnega prebivalstva (Eurostat 2009a; Divjak in drugi 2009; CBS 2013a; ZRSZ 2012a). Čas brezposelnosti je definiran na podlagi časa, ko brezposelna oseba aktivno išče zaposlitev oziroma od časa, ko je bila nazadnje zaposlena (če je slednji čas krajši od časa iskanja zaposlitve) (Eurostat 2013a; Divjak in drugi 2009). Dolgoročne brezposelne osebe so zato tiste osebe, ki imajo že 12 mesecev ali več status brezposelne osebe. Brezposelnost se lahko nadomešča z delavci za krajši delovni čas, ki bi želeli oziroma so pripravljeni in so na voljo, da bi delali za polni delovni čas, z iskalci zaposlitve, ki iščejo delo in niso takoj na voljo za opravljanje dela (to so ljudje, ki niso niti zaposleni niti brezposelni) ter z ljudmi, ki so na voljo za delo in želijo delati, vendar dela ne iščejo (Eurostat 2009a). **Neaktivne osebe** so osebe, ki niso opredeljene niti kot zaposlene niti kot brezposelne osebe (Eurostat 2013a), so osebe neopredeljene glede na status (brezposelne osebe, ki še niso bile zaposlene, izkušeni delavci z neznanim statusom, iskalci zaposlitve, ki niso na voljo za delo, upokojenci, študenti, dijaki, otroci itd) (ILO 2013a).

Iskalec zaposlitve je vsak, ki aktivno išče zaposlitev, torej je iskalec zaposlitve vsak, ki je po definiciji tudi brezposelna oseba, vendar hkrati ni vsak iskalec zaposlitve tudi brezposelna oseba. Iskalec zaposlitve ima lahko status študenta, dijaka ali vajeenca, je samozaposlen, ali v delovnem razmerju oziroma je poslovodna oseba in ni potrebno, da ustreza definiciji brezposelne osebe. Zavod za zaposlovanje v Sloveniji poleg evidence brezposelnih vodi tudi evidenco iskalcev zaposlitve, kamor se lahko registrirajo vsi tisti, ki iščejo zaposlitev in se zaradi okoliščin ne morejo registrirati kot brezposelna oseba ter si želijo povečati možnosti pri iskanju primerne zaposlitve (posredovanje zaposlitve, karierno svetovanje ipd) (ZUTD, ZSRZ). Razlikujemo med štirimi vrstami brezposelnosti (glej Shemo 2.4): *prostovoljna*,

tehnološka, odkrita ter *prikrita* brezposelnost, ki se deli še na podzaposlenost in latentno brezposelnost (Svetlik 1985, 25-45; Smerdu 1992, 99-103). Bistvo prostovoljne brezposelnosti je v svobodni volji posameznikov, zato je vzrok brezposelnosti na strani tistega, ki ga brezposelnost prizadene, ker slednji odloča in oblikuje kot ponudnik delovne sile ceno svoje delovne sile ter sprejema odločitev o tem ali bo sprejel določeno ponujeno prosto delovno mesto ali ne. Z zmanjševanjem uveljavljanja posameznikove volje pri izbiri delovnega mesta, določanju višine plače, delovnih pogojev, oddaljenosti delovnega mesta od doma ipd se zmanjšuje tudi prostovoljna brezposelnost oziroma slednja postaja neprostovoljna (Chadi 2010, 317) Tehnološka brezposelnost je povezana s številom inovacij, ki se pojavijo na trgu, kar posledično povzroči kopičenje kapitala pri določenih gospodarskih aktivnostih za odpiranje novih področij dela Največ diskusij na temo tehnološke brezposelnosti se je pojavilo po 30tih letih 19. stoletja, ko je doba tehnokracije v Ameriki povzročila visoko brezposelnost med proizvodnimi delavci zaradi tehnoloških sprememb (Feldmann 2013, 2-3; Woirol 1996, 36).

Shema 2.4: Vrste brezposelnosti

Vir: Svetlik (1985, 25-46).

Najbolj transparentna je odkrita brezposelnost, ki predstavlja aktualno ponudbo delovne sile, ki je odvisna od ponudbe (števila ter karakteristik iskalcev zaposlitve) in povpraševanja (števila ter vrste prostih delovnih mest) na trgu delovne sile. Odkrita brezposelnost je lahko

frikcijska, ki nastane zaradi nepopolnih informacij na trgu delovne sile, strukturna brezposelnost, ki je posledica neustreznosti prostih delovnih mest, ter brezposelnost zaradi premajhnega povpraševanja, ki je rezultat cikličnih ekonomskih gibanj; krize - recesije in gospodarske rasti – prosperiteta. Brezposelnost se lahko pojavi tako v času gospodarskega razcveta kot upada gospodarske rasti, vendar je pri slednji pogostejša in bolj poglobljena. Nenazadnje poznamo tudi prikrito brezposelnost, ki je ne moremo ugotoviti z nobenimi metodami ugotavljanja brezposelnosti in je lahko delna brezposelnost, ki se imenuje tudi podzaposlenost, kjer so posamezniki sicer zaposleni oziroma samozaposleni, vendar bi želeli delati več ali na zanje bolj primernem delovnem mestu, ter latentna brezposelnost, kamor štejemo posameznike, ki niso zaposleni in niti prijavljeni kot brezposelni, vendar bi se ob določenih pogojih vseeno radi zaposlili (apatični delavci) (Helpman in drugi 2010, 1240-1244; Svetlik 1985, 34-46).

2.3 Mladi in prehod v ekonomsko aktivnost

V življenju prehajamo v različna življenjska obdobja v katerih se srečujemo z različnimi izzivi oziroma kriznimi situacijami, ki jih boljše ali slabše obvladujemo (Erikson 1994, 100-103) Pri tranziciji mladih v dobo odraslosti sta pomembna dva procesa: vloga posameznika v družinskih krogih, natančneje v vlogi biološke reprodukcije, ter vloga posameznika v delovni vlogi, ki se nanaša na ekonomsko preživetje. Za primerno tranzicijo so zelo pomembni družbeni dejavniki oziroma družbene spremembe in sam kontekst, ki vpliva na posameznika, ko prehaja iz končanega šolanja na delovno področje (Helmut 1994). Rapuš Pavel (2005) ugotavlja, da na sposobnost posameznika, da uspešno prebrodi tranzicijo iz mladostništva v odraslost in zaposlitev, vplivajo kulturni kapital, podpora družine, možnosti in omejitve v procesu izobraževanja ter spolna, socialna in etnična pripadnost.

Človek se prvi dve desetletji svojega življenja najbolj izoblikuje in hkrati pripravlja na obdobje odraslosti, ko bo vstopil na trg dela. Na poti do njegovega poklica pomembno vlogo igrajo tudi različni poklicni svetovalci, učitelji, starši in drugi vpleteni, zanemariti pa ne smemo niti vpliva različnih dogodkov in izkušenj v življenju posameznika, ki lahko močno zaznamujejo njegovo odločitev (Sell 1991, 146-48). Pomembnejši dejavniki, ki vplivajo na tendenco in stopnjo brezposelnosti na makro ravni, pa so demografske spremembe, minimalne plače, usposabljanje in izobrazba ter ekonomske razmere. Ko na trg delovne sile vstopa »baby boom« generacija in je zato število slednjih večje od števila novo ustvarjenih delovnih mest zaradi upokojevanja starejše populacije, se poveča brezposelnost med mladimi. Opisana situacija je nastala po drugi svetovni vojni in je trajala vse do leta 1978, vendar demografske

spremembe niso ključni in edini dejavnik, ki vplivajo na visoko brezposelnost mladih. Tudi minimalne plače imajo močan vpliv na brezposelnost med mladimi, ko delodajalci za opravljanje določenega dela raje vzamejo delavca, ki je bolj produktiven oziroma stroškovno učinkovitejši, ker mu ponudijo le minimalno plačo, kar mlade izključi iz izbora, saj z relativno visoko doseženo izobrazbo ter brez delovnih izkušenj ne ustrezajo zahtevam trga dela. Stalno so z višino brezposelnosti med mladimi povezane ekonomske razmere v družbi, ki močno prizadenejo prav mlade v času recesije, saj se takrat stopnja brezposelnosti med mladimi močno poveča (Hess in drugi 1994, 6-8). Brezposelnost mladih je odraz tradicionalnega odziva nacionalnih programskih politik in spremenjenih tranzicij vstopanja v zaposlitev. Relevantnost brezposelnosti mladih na formalnem trgu delovne sile se od države do države razlikuje in je odvisna od procesov izobraževanja in zaposlovanja, kjer so prisotne različne strukturne spremembe (raznolikost izobraževalnih programov in usposabljanj, strukturna različnost glede na spol, ki se izraža skozi segmente izobraževanja, usposabljanja in na trgu dela). Politike zaposlovanja se zaradi pomanjkanja dela usmerjajo k spodbujanju samoodgovornosti posameznikov k iskanju in ustvarjanju novih delovnih mest. Pomanjkanje resursov in ustreznih institucionalnih postopkov vodi k problemom specifičnih skupin brezposelnih mladih (osipniki, migranti, mladi z nižjo stopnjo izobrazbe, mladi s kriminalno zgodovino idr). Sestavni del kompleksnosti sta tudi delo na črno in siva ekonomija, ki ju z uradnimi statistikami ni mogoče zaznati, vendar se ugotavlja, da naraščata v vseh predelih Evrope (Rapuš Pavel 2005).

3 SISTEMI ZAPOSLOVANJA V SLOVENIJI

Ena najbolj izpostavljenih dilem sodobnega časa je vprašanje razmerja med delom in družinskim življenjem, ki je pomembno tako za gospodarski razvoj kot demografske razmere v družbi. V omenjenem kontekstu se nanašam na dve ranljivi skupini: mlade, ki prehajajo v dobo odraslosti, in starejše, ki potrebujejo oskrbo v starajočem obdobju. Napetost med delom in družinskim življenjem je večer problem vsake družbe, ker na mikroravni predstavlja posameznikove možnosti izbire v vsakdanjem delovnem in družinskem življenju, na mezo- in makroravni pa predstavlja napetosti na širšem javnem področju, politikah, oziroma področjih, ki lahko omenjeno javno sfero bolj ali manj regulirajo (Mandič 2009, 409-410). Vsaka evropska država ima svojo družbeno ureditev, različne javne politike, načine delovanja ter drugačen ustroj sistema, po katerem deluje in se odziva na dane situacije. Na podlagi slednjega ima tudi vsaka država različen sistem izobraževanja oziroma šolanja ne glede na poenotenje določenih oblik oziroma procesov šolanja, ki so bili prirejani v prid večji konkurenčnosti in odprtosti šolskih sistemov celemu svetu². Na tem mestu je nezanemarljiv tudi vpliv drugih soodvisnih sistemov, ki bistveno vplivajo na (ne)produktivnost družbe – socialna in ekonomska politika ter politika zaposlovanja. V nadaljevanju pišem o omenjenih sistemih in načinu delovanja različnih politik v slovenski družbi, ki z različnimi ukrepi in regulacijskimi pristopi posredno ali neposredno vplivajo na različna področja družbenega življenja.

3.1 Zakonodaja s področja dela in šolstva

3.1.1 Primarno - osnovnošolsko izobraževanje

V Sloveniji je osnovnošolsko izobraževanje obvezno in brezplačno. Slovenska zakonodaja omogoča tudi šolanje na domu pod določenimi pogoji, ki so navedeni v naslednjih zakonskih predpisih: Zakon o osnovni šoli (ZOsn-UPB3), Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF) Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli ter Pravilnik o šolskem koledarju za osnovne šole. Otroci, ki se šolajo doma, morajo vsako leto opraviti preizkus znanja iz določenih predmetov na določeni stopnji na podlagi Zakona o osnovnih šolah in Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v

---

² Poenotenje oziroma odprtost študijskih procesov je cilj doseči z Bolonjskim visokošolskim študijskim sistemom ter z vzpostavitvijo kreditnega sistema vrednotenja študijskih obveznosti o čemer bo več govora v nadaljnjem besedilu.

osnovni šoli (MIZŠ 2013). Mnenja o šolanju na domu so različna oziroma deljena. Dejstvo je, da se do začetka devetletnega osnovnošolskega programa doma letno šolalo le okrog 5 otrok, danes se jih doma izobražuje že 124 (Zupančič 2013; de Laat 2013). V Sloveniji so poleg javnih šol priznane tudi nekatere zasebne izobraževalne ustanove, ki so s strani države akreditirane za izvajanje alternativnega edukacijskega osnovnošolskega programa (Waldorfska šola Ljubljana, Osnovna šola Alojzija Šuštarja Ljubljana ter Montessori inštitut). V šolskih letu 2011/2012 in 2012/2013 je bilo v Sloveniji enako število osnovnih šol, t.j. 450. V šolskem letu 2011/2012 je bilo število učencev večje (162.544) kot v šolskem letu 2012/2013 (161.023) (MIZŠ 2013; MIZŠ 2013). Število zaposlenih v osnovnih šolah je ostalo v omenjenih šolskih letih enako s spremembo strukture zaposlenih v prid strokovnim delavcem. Na področju osnovnega šolstva so cilji in poglobitve rešitve zapisane v Zakonu o osnovni šoli (ZOsn-UPB3), kjer so opredeljene temeljne značilnosti delovanja osnovnošolskega sistema v Sloveniji. Do šolskega leta 2007/2008 je v osnovnih šolah potekalo osemletno osnovnošolsko izobraževanje, od šolskega leta 2008/2009 dalje pa v osnovnih šolah poteka samo še program devetletnega osnovnošolskega izobraževanja (glej Shemo 3.1) (MIZŠ 2013).

3.1.2 Sekundarno - srednješolsko izobraževanje

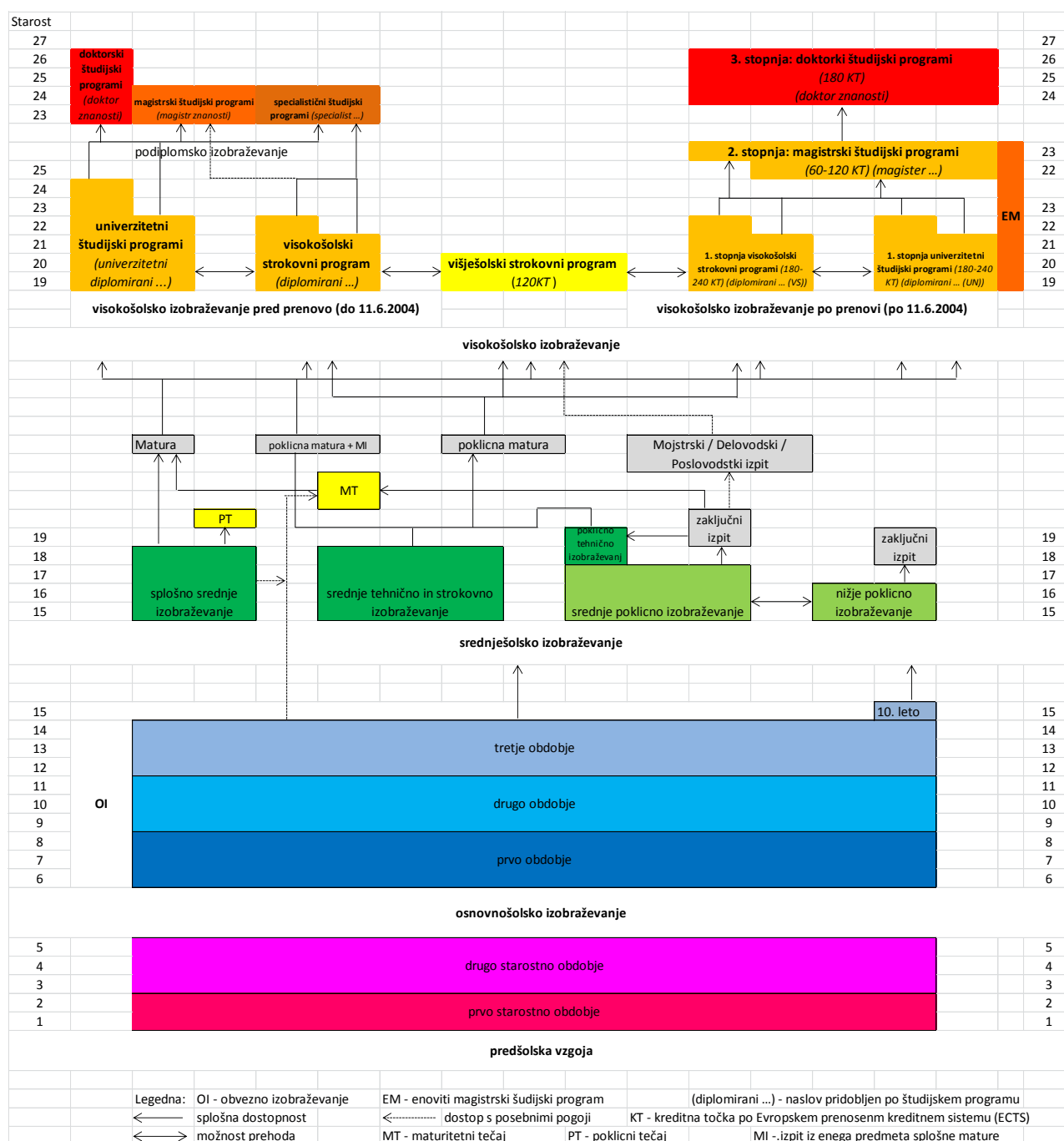
Na področju srednješolskega oziroma sekundarnega izobraževanja velja več predpisov oziroma zakonov: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB3) ureja pogoje za upravljanje in financiranje poklicnega, srednjega strokovnega ter splošnega izobraževanja, Zakon o gimnazijah (ZGim-UPB1), ki ureja izobraževanje v strokovnih in splošnih gimnazijah, ki je priprava za nadaljnje izobraževanje v visokem šolstvu, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1), ki ureja področje nižje in srednje poklicnega izobraževanja ter srednje strokovnega izobraževanja ter Zakon o maturi (ZMat-UPB1), ki ureja obveznosti in pravice kandidatov, ki opravljajo splošno oziroma poklicno maturo ter sestavo in pristojnosti maturitetnih organov (MIZŠ 2013). Šolarjem je v času srednješolskega izobraževanja na voljo tudi poklicni kažipot, ki je tiskana mapa z informativnimi vsebinami o poklicih in izobraževanju, ki je namenjena učencem, dijakom, staršem, odraslim in svetovalcem in je dostopna tudi preko spletnega mesta mojaizbira.si. Omenjeno spletno mesto združuje vse javne zavode in presega okvire delovanja posameznih institucij, ki se ukvarjajo s poklicno orientacijo in vseživljenjskim svetovanjem, oziroma slednje združuje. Na spletni strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport so objavljene

tudi programske smernice za delo svetovalnih služb v srednješolskem izobraževanju, ki so ključni člen pri usmerjanju otrok. Srednješolski izobraževalni program določi šolski minister za vsako šolsko leto. Vpis na srednje šole poteka na podlagi pravilnika o vpisu v srednje šole ter poteka v dveh krogih na podlagi meril, ki jih določa posamezni izobraževalni program (MIZŠ 2013).

3.1.3 Terciarno izobraževanje

V Sloveniji visokošolsko izobraževanje ureja Zakon o visokem šolstvu. Študij lahko poteka na javnih visokošolskih zavodih ali zasebnih fakultetah in visokih strokovnih šolah. V Sloveniji so štiri univerze: Univerza v Ljubljani (23 fakultet, 3 umetniške akademije), Univerza na Primorskem (5 fakultet, 1 strokovna visoka šola), Univerza v Mariboru (17 fakultet) in zasebna univerza v Novi Gorici (5 fakultet in 2 visoko strokovni šoli) ter Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu pod katere spadajo različni javni in zasebni zavodi, kjer potekajo javnoveljavna izobraževanja. Priznanih oziroma akreditiranih je tudi nekaj zasebnih samostojnih visokošolskih zavodov, kjer je mogoče pridobiti javno formalno veljavno izobrazbo. Slovenski visokošolski izobraževalni sistem na terciarni ravni poteka v okviru bolonjskega tristopenjskega sistema (glej Slika 3.1), ki so ga sprejeli vsi ministri za visokošolsko izobraževanje 29 evropskih držav leta 1999 z Bolonjsko deklaracijo. V Sloveniji imamo na dan 25. marca 2013 v Univerzi v Ljubljani vpisanih 434 študijskih programov, 203 v Univerzi v Mariboru, 67 v Univerzi na Primorskem, 4 na Fakulteti za Informacijske študije v Novem mestu ter 19 zasebnih v Univerzi v Novi Gorici in 139 študijskih programov v zasebnih samostojnih VŠZ (MIZŠ 2013).

Slika 3.1: Izobraževalni sistem v Sloveniji

Vir: MVZT (2012a).

Visokošolski študij v Sloveniji je pred letom 2004 in še nekaj let kasneje na nekaterih študijskih programih potekal po starem visokošolskem sistemu. Po prenovi slovenske zakonodaje na področju visokega šolstva je Slovenija leta 2004 sprejela bolonjski proces visokošolskega študija, na podlagi katerega se je spremenilo tudi vrednotenje ravni visokošolske izobrazbe (glej Tabelo 3.1).

Tabela 3.1: Ravni visokošolske izobrazbe

RAVNI IZOBRAZBE PO DOSEDANJIH PROGRAMIH	RAVEN	RAVNI IZOBRAZBE PO NOVIH BOLONJSKIH PROGRAMIH
Višješolski programi (do 1994)	6/1	
Višješolski strokovni programi		
Specializacija po višješolskih programih	6/2	Visokošolski strokovni (1. bolonjska stopnja)
Visokošolski strokovni programi		Univerzitetni programi (1. bolonjska stopnja)
Specializacija po visokošolskih strokovnih programih	7	Magisterij stroke (ZA imenom) (2. bolonjska stopnja)
Univerzitetni programi		
Specializacija po univerzitetnih programih	8/1	
Magisterij znanosti (PRED imenom)		
Doktorati znanosti (PRED imenom)	8/2	Doktorat znanosti (PRED imenom (3. bolonjska stopnja)

Vir: MVZT (2012b).

3.1.3.1 Bolonjski sistem

Leta 1988 so bile prvič postavljena temeljna načela poslanstva univerz, kjer se spodbuja pomen avtonomije univerz v dokumentu Magna Charta Universitatum. Enajst let kasneje so se vsi pristojni ministri za visoko šolstvo iz 29 evropskih držav leta 1999 sestali v Bologni in načrtali smernice razvoja evropskega visokega šolstva do leta 2010, ki naj bi temeljil na povezanosti in primerljivosti visokošolskih sistemov. V Bolonjski deklaraciji so zajete vse smernice in skupen cilj, ki je z medsebojnim sodelovanjem izgraditi transparenten, odprt in konkurenčen visokošolski prostor, ki bo evropskim študentom in diplomantom omogočal mobilnost in zaposljivost, obenem pa bo privlačen tudi za ves ostali svet, hkrati pa si bodo vsi prizadevali popolno upoštevati in spoštovati različnosti nacionalnih sistemov izobraževanja in univerzitetne avtonomije. Deset glavnih ciljev bolonjskega sistema je zagotavljati kakovost, sprejeti dvo- oziroma tri-stopenjski sistem študija, povečanje mobilnosti vseh akterjev v visokošolskem sistemu, vzpostavitev kreditnega sistema (ECTS) za vrednotenje študijskih obveznosti, sprejem sistema za priznavanje stopenj, aktivna udeležba vseh akterjev v visokošolskem okolju, pospeševanje dimenzije visokošolskega prostora v visokem šolstvu, večanje privlačnosti visokošolskega prostora, vseživljenjsko učenje ter ohraniti in temeljiti na dveh stebrih na znanju temelječe družbe – evropski visokošolski prostor ter evropski raziskovalni prostor. Bolonjsko deklaracijo povezljivo dopolnjuje lizbonska strategija, sprejeta leta 2000, katere cilj je prilagoditi sisteme izobraževanja in usposabljanja zahtevam družbe znanja in potrebam zaposlovanja (MIZŠ 2013).

3.1.3.2 Dodiplomski študij

3.1.3.2.1 Prva stopnja

Bolonjski študijski sistem poteka v treh študijskih obdobjih, kjer je v dodiplomski študij uvrščeno prvo obdobje oziroma prva stopnja visokošolskih študijskih programov s končnim nazivom diplomirani UN ali VS in ravno izobrazbe 6/2. Vsi študijski programi so ovrednoteni s kreditnimi točkami, kjer ena kreditna točka predstavlja 25-30 ur študijskega dela in je za vsak letnik študija potrebno zbrati vsaj 60 ECTS (kreditnih točk). Dodiplomski študijski programi na prvi stopnji so univerzitetni (UN) ali visokošolski (VS) in potekajo od tri (180 ECTS) do štiri (240 ECTS) leta (odvisno od študijskega programa) (ŠOUM 2013; ZViS-UPB7, MVZT 2012b).

3.1.3.3 Podiplomski študij

3.1.3.3.1 Druga stopnja

Drugo obdobje visokošolskega študija poteka na podiplomskem študiju druge stopnje. Na drugi stopnji obstaja le en tip študijskih programov, ki je ohranila staro poimenovanje: magistrski študijski programi in lahko traja od enega do dve leti (60 oziroma 120 ECTS), izjema so enoviti magistrski študijski programi, ki so izjemni zaradi njihovega usmerjenega poklicnega izobraževanja (zdravnik, zobozdravnik, farmacevt ipd). Na drugi stopnji tako obstajajo samo še strokovni magistrski programi in nič več znanstveni. Z dokončanjem študija na drugi stopnji študent na koncu pridobi naziv magister/rica (za imenom) in 7. raven izobrazbe (glej Tabelo 3.1) (ŠOUM 2013; ZViS-UPB7, MVZT 2012b).

3.1.3.3.2 Tretja stopnja

Na tretji stopnji, doktorat znanosti, študij poteka tri leta in je prav tako ovrednoten s kreditnim sistemom (180 ECTS). Po končanem študijskem programu tretje stopnje udeležene izobraževanja pridobi naziv doktor (pred imenom) in 8/2 raven izobrazbe (glej Tabelo 3.1; (ŠOUM 2013; ZViS-UPB7; MVZT 2012b).

3.2 Programi in sistemi zaposlovanja

3.2.1 Politika zaposlovanja

Na nacionalni ravni je veljavnih več predpisov in zakonov, ki neposredno posegajo na področje aktivne politike zaposlovanja in so usmerjeni k istemu cilju – do največje možne mere znižati stopnjo brezposelnosti (Vlada RS 2011). Krovni zakonodajni predpis na

področju politike zaposlovanja v Sloveniji je leta 2010 sprejet ter marca 2013 reformiran Zakon o urejanju trga dela (ZUTD ur. l. št. 80/2010, 21/2013). ZUTD pokriva področje ukrepov na trgu dela, aktivne politike zaposlovanja, pravice iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja ter določa izvajalce storitev na trgu dela ter nadzor nad delovanjem slednjih institucij.

Zavod RS za zaposlovanje je osrednja institucija, ki se ukvarja s politiko zaposlovanja v Sloveniji. Problem reševanja brezposelnosti Slovenija rešuje v sinergiji z evropskimi institucijami. Strategije zaposlovanja temeljijo na nacionalnih reformnih programih, smernicah zaposlovanja s strani Evropske unije ter priporočil, ki jih predlaga Svet EU na podlagi predlogov Evropske komisije. Zavod RS za zaposlovanje (2010a) kategorizira različne rizične skupine brezposelnih oseb, ki jih razvršča v naslednje skupine (ZRSZ 2010a):

- Ženske (brezposelne ženske)
- Iskalci prve zaposlitve (osebe, ki iščejo prvo zaposlitev in so brezposelne)
- Stari do 26 let (brezposelne osebe, stare med 15 in 26 let)
- Stari 50 let in več
- Dolgotrajno brezposelni (prijavljeni kot brezposelne osebe eno leto ali več)
- Trajno presežni delavci in stečajniki (brezposelne osebe, ki so to postale zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov, odpovedi pogodbe v primeru potrjene prisilne poravnave ter zaradi stečaja ali likvidacije delodajalca.

3.2.1.1 Aktualni programi Evropskega socialnega sklada

Evropska sredstva za zaposlovanje se črpajo iz evropskega socialnega sklada in so del kohezijske politike Evropske unije, ki si prizadeva dosegaati uravnotežen regionalni razvoj in zmanjšati razvojne razlike med regijami. Aktualni programi Evropskega socialnega sklada so del aktivne politike zaposlovanja in se izvajajo v okviru Zavoda RS za zaposlovanje. Temeljna podlaga za črpanje sredstev ESS v Sloveniji za obdobje 2007-2013 sta Nacionalni strateški referenčni okvir in Operativni program razvoja človeških virov (OP ESS, ki ima šest razvojnih usmeritev: spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti, spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih, razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, enake možnosti in spodbujanje socialne vključenosti, institucionalna in administrativna usposobljenost ter tehnična pomoč. Cilj spodaj opisanih programov so pomoč pri iskanju zaposlitve, usposabljanje, zaposlovanje in samozaposlovanje: Od vseh programov ESS se vsi razen programa 50plus, ki je namenjen zgolj zaposlovanju starejših od 50 let, bolj ali manj oziroma

direktno ali posredno ukvarjajo z reševanjem problematike brezposelnosti mladih (ZRSZ 2010c).

3.2.1.1.1 Zaposli.me 2012

Program Zaposli.me, je krovni program reševanja brezposelnosti ciljne težje zaposljive populacije. Med ciljno skupino se štejejo naslednje brezposelne osebe: s statusom invalida (priznana po nacionalni zakonodaji), starejši od 50 let, ki so na zavodu prijavljeni najmanj 3 mesece, mlajši od 30 let so na Zavodu prijavljeni najmanj 6 mesecev, dolgotrajno brezposelne osebe, ki so na Zavodu prijavljene najmanj 12 mesecev v zadnjih 16ih mesecih ter osebe, ki so na Zavodu prijavljene najmanj 6 mesecev in imajo stalno prebivališče v Pokolpju. Z zaposlitvijo zgoraj naštetih oseb iz ciljne skupine delodajalec pridobi subvencijo v višini 4000 EUR za sklenitev delovnega razmerja s polnim delovnim časom za najmanj eno leto neprekinjeno (ZRSZ 2010c).

3.2.1.1.2 Usposabljanje na delovnem mestu

Zavod RS za zaposlovanje v okviru aktivne politike zaposlovanja omogoča nepovratna sredstva za usposabljanje in zaposlovanje tistih, ki so prijavljeni med brezposelnimi. Trenutno Zavod omogoča delodajalcem, da preizkusijo in praktično usposobijo kandidate za delovno mesto še pred sklenitvijo delovnega razmerja ter imajo hkrati pravico do povračila upravičenih stroškov njihovega usposabljanja. Usposabljanje kandidatov, ki so vključeni v omenjeni program, traja en mesec (za preprostejša dela) oziroma dva meseca (za zahtevnejša dela). Za brezposelne, mlajše od 30 let, pa usposabljanje lahko traja tri mesece. Omenjeni program delodajalcem omogoča izbiro med najboljšimi kandidati, povrnitev stroškov in hkrati spodbuja k zaposlovanju mladih brezposelnih oseb (ZRSZ 2010c).

3.2.1.1.3 Institucionalno usposabljanje

Zavod v okviru programa Institucionalno usposabljanje v sodelovanju z izvajalci usposabljanj prireja različna usposabljanja in opravljanja konkretnih nalog in del, ki omogočajo pridobitev dodatnih znanj, veščin in spretnosti za povečanje zaposlitvenih možnosti tistim brezposelnim osebam, ki nimajo ustreznih izkušenj ali imajo poklic, po katerem ni povpraševanja med delodajalci. Udeležencu usposabljanja Zavod torej nudi nabor dodatnih znanj in izkušenj za povečanje možnosti zaposlitve, hkrati pa jim povrne tudi določene stroške, ki so nastali na podlagi aktivnosti in prevoza (ZRSZ 2010c).

3.2.1.1.4 Priprave na NPK/TPK

Program priprave na nacionalno poklicno kvalifikacijo ali na temeljno poklicno kvalifikacijo nudijo iskalcem zaposlitve dodatne možnosti za zaposlitve z dodatnimi potrdili in znanji, ki jih potrebujejo za delo pri določenem delodajalcu. Zavod omogoča preverjanje in potrjevanje usposobljenosti kandidatov za opravljanje določenega poklica ali poklicnih nalog na podlagi določenih izvajalcev priprav, spremlja in usmerja kandidate na njihovi poti za pridobitev usposobljenosti ter jim omogoča priprave na ugotavljanje in potrjevanje usposobljenosti v primeru nezadostnih znanj, veščin in spretnosti. Hkrati zavod udeležencem na tovrstnem programu nudi tudi povrnitev stroškov prevoza in aktivnosti (ZRSZ 2010c).

3.2.1.1.5 Spodbujanje samozaposlovanja

Na podlagi vključitve v program Spodbujanja samozaposlovanja Zavod pod določenimi pogoji dodeli 4500 EUR subvencije za samozaposlitev v določenih oblikah samozaposlitve novoustanovljenim poslovnim subjektom. Program je zasnovan na način, ki omogoča samozaposlitev tistim osebam, ki so prijavljene med brezposelne osebe ali iskalce zaposlitve, katerih zaposlitev je ogrožena, ter pripomore k ohranitvi samozaposlitve za najmanj dve leti (v nasprotnem primeru je potrebno sorazmerni deleže subvencije vrniti Zavodu) (ZRSZ 2010c).

3.2.1.2 Aktualni programi za spodbujanje zaposlovanja

Poleg omenjenih programov za spodbujanje zaposlovanja pod okriljem evropskega socialnega sklada ima Zavod organizirane in aktualne še druge programe za spodbujanje zaposlovanja: spodbujanje zaposlovanja prejemnikov denarne socialne pomoči, povračilo prispevkov delodajalcev v Pomurju in Pokolpju ter davčno olajšavo za zaposlovanje brezposelnih in invalidov (ZRSZ 2010c).

3.2.1.2.1 Spodbujanje zaposlovanja prejemnikov denarne socialne pomoči

Po programu Spodbujanje zaposlovanja prejemnikov denarne socialne pomoči je delodajalec (fizična ali pravna oseba), ki je v Sloveniji najmanj eno leto registriran za opravljanje dejavnosti ter izpolnjuje še ostale pogoje, upravičen do subvencije v višini 4500 EUR v primeru zaposlitve brezposelne osebe, ki prejema denarno socialno pomoč (ZRSZ 2010c). Na slednjem razpisu lahko kandidirajo tudi brezposelni mladi, ki prejemajo denarno socialno pomoč, ter si s tem povečajo možnosti zaposlitve.

3.2.1.2.2 Davčna olajšava za zaposlovanje brezposelnih in invalidov

Davčno olajšavo za zaposlovanje invalidov lahko uveljavljajo zavezanci po Zakonu o davku od dohodkov od pravnih oseb (ZDDPO-2) oziroma zavezanci po Zakonu o dohodnini (ZDoh-2) ter se lahko uveljavlja za zaposlovanje invalidov, ki imajo status invalida po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI). Omenjen ukrep izvaja Davčna uprava RS. Davčne olajšave za zaposlovanje brezposelnih lahko enako kot pri davčni olajšavi za zaposlovanje invalidov uveljavljajo zavezanci po Zakonu o davku od dohodkov od pravnih oseb (ZDDPO-2) oziroma zavezanci po Zakonu o dohodnini (ZDoh-2), ki zaposlijo vsaj šest mesecev brezposelno osebo, mlajšo od 26 ali starejšo od 55 let in si tako znižajo davčno osnovo (ZRSZ 2010c).

Zgoraj omenjena programa se posredno navezujejo tudi na reševanje problematike brezposelnosti mladih. Programi oziroma spodbude zaposlovanja so med seboj združljivi in jih je mogoče kombinirati, vendar samo določene in v določeni meri (ZRSZ 2010c). Pomanjkljivost programov, ki jih obdobjno organizira oziroma razpiše ZRSZ, je v tem, da morajo delodajalci za zagotavljanje oziroma izpolnjevanje določenih pogojev predložiti veliko dokazov in v slednje vložiti veliko časa. Pri zaposlovanju, kjer je potrebno skrbno načrtovati, organizirati in izvesti vse postopke, pomeni odločitev, da podjetje zaposli ravno kandidata, ki ustreza kriterijem zaposlitve po določenem programu za spodbujanje zaposlovanja, še dodatno delo. Izbira kandidata v podjetju, kjer je pretehtalo dejstvo, da kandidata zaposlijo, ker je vključen v določen program za spodbujanje zaposlovanja, lahko za majhno podjetje, ki kasneje ugotovi, da kandidat ni ustrezen, pomeni ogromno stroška. Poleg izpolnjevanja začetnih razpisnih pogojev, da se subvencijo sploh pridobi, je potrebno izpolnjevati tudi določene pogoje, da se subvencijo tudi obdrži, in hkrati upoštevati dejstvo, da dobljena sredstva niso dobiček oziroma kapital za prosto razpolaganje, ampak namensko denarna sredstva za pokritje le del stroška novo zaposlenega. Nenazadnje pa je na mestu smiselno izpostaviti tudi vprašanja, kakšni so vzgibi delodajalcev pri zaposlovanju skupin oseb, ki so vključene v programe za spodbujanje zaposlovanja. Namen ZRSZ oziroma države pri razpisovanju omenjenih programom je povečanje zaposljivosti oziroma zaposlovanja ranljivih skupin. Vendar ali res povečajo zaposljivost in zaposlovanje ranljivih skupin, ali razpisovanje programov spodbujanja zaposlovanja pomeni zgolj privilegiranje zaposlovalcev slednjih? Poraja se tudi vprašanje vzgiba delodajalcev pri odločitvi za zaposlitev osebe, vključene v program spodbujanja zaposlovanja ter s tem za sodelovanje na razpisu. Ali slednje dejanje temelji na moralno etični odločitvi ali se je tehtnica v prid takšni odločitvi

prevesi zaradi koristi oziroma pridobitve denarnih sredstev? Signifikantni dejavnik, ki vpliva na odločitev pri izbiri in zaposlitvi kandidata, naj bi bila določena značilnost, sposobnost, spretnost oziroma kompetenca kandidata, ki bi prispevala k dodani vrednosti podjetja. Ali se kompetence kandidatov, prijavljenih na različne razpise, res ujemajo s potrebami podjetij, ki zaposlujejo takšne kandidate? Ali zaradi takšnih in drugačnih razpisov prihaja še do večjih nekonsistentnosti med ponudbo dela in povpraševanjem po njem? Dejstvo je, da je pri izbiri kandidata za zaposlitev v igri znatno število različnih dejavnikov, vendar vprašanje, kateri je merodajen, še vedno ostaja.

3.2.2 Ekonomska politika

Razmere na trgu se nenehno spreminjajo, vendar v različnih časovnih okvirjih različno hitro oziroma različno intenzivno. Zaradi večjih političnih in družbenih transformacij, ki jih je Slovenija doživela v času osamosvajanja, so se spreminjali tudi številni sistemi. Posledice tranzicije in intenzivnih sprememb so povečano število brezposelnih oseb oziroma povečana stopnja brezposelnosti, pomanjkanje prostih delovnih mest, zmanjšano število delovno aktivnega prebivalstva, spremembe v poklicni in sektorski strukturi gospodarstva, spremembe oblik zaposlovanja, ki so iz prej prevladujočih oblik zaposlovanja za nedoločen čas s polnim delovnim časom prehajale v vedno pogostejše oblike zaposlovanja za delo s krajšim delovnim časom, samozaposlitev in zaposlitev za določen čas (Ignjatović 2001, 93-94). Samozaposlovanje kratkoročno omili povečano stopnjo brezposelnosti, vendar dolgoročno spreminja strukturo delovne sile, kar omeji razvoj drugih fleksibilnih oblik zaposlovanja (Ignjatović 2001, 108). Iz sistema neposredne varnosti smo relativno hitro prešli v sistem tržnega gospodarstva, iz česar so se razvile različne strategije za adaptacijo na posledice sprememb, kar je spodbudilo različne ukrepe, ki so bili odraz reaktivnega delovanja takratnih ljudi na vodilnih položajih z možnostjo odločanja (Ignjatović 2001, 94). Zaradi zmanjševanja sistemsko reguliranih varovanih zaposlitev so se začele spremembe trga na sistemski ravni; začela se je zasebna raba delovne sile (utilizacija delovne sile), kar je povzročilo zmanjšanje razmerja med aktivnim in neaktivnim prebivalstvom v prid slednjim (Ignjatović in Kramberger 2000).

Mladi v Sloveniji v zaposlitvi vidijo predvsem prožnost in varnost, kar dojemajo kot korak k odraščanju in osamosvajanju. Pri doseganju lastne odraslosti je zaposlitev, po mnenju mladih, drugi najpomembnejši dejavnik, kar povezujejo s finančno samostojnostjo ter prevzemanjem odgovornosti. V prvi vrsti je mladim pri zaposlitvi najpomembnejša lastna varnost, ki je tudi

podlaga za oblikovanje in načrtovanje družine. Mladi so mnenja, da je stanje zaposlovanja in zaposljivosti mladih v Slovenijo oslABLJENO, ker je nezadostno število odprtih delovnih mest, presežek določenih kadrovskih profilov ter premalo poklicnih kvalifikacij. Odgovornost za nastalo situacijo vidijo mladi v njih samih zaradi ohlapne individualne samoiniciativnosti ter v državi, ki bi z večjim posegom v trg dela lahko odpravila določene pomanjkljivosti s potrebnimi regulacijskimi ukrepi. Mladi ne povezujejo višje stopnje izobrazbe z boljšimi možnostmi zaposlitve, ampak so mnenja, da kvalitetnejše socialne mreže pripomorejo k obetavnejšim možnostim za kandidiranje za kakovostno delovno mesto. Prepričani so tudi, da bodo sprejeli vsako delo, ki jim bo na voljo ne glede na to, ali se ujema z njihovo osnovno izobrazbo ali poklicno kvalifikacijo (Lavrič 2011, 555-557). Mladi sicer lahko pridobijo določeno prednost pri zaposlitvi na področju izobrazbe, saj na trg vstopajo opremljeni z najnovejšim, svežim znanjem, vendar formalno znanje samo po sebi ni več dovolj, poleg tega je zaradi podaljševanja izobraževanja na trgu vse več mladih z visokošolsko, kar pomeni dodatno konkurenco pri iskanju zaposlitve. Prav tako pa so na slabšem položaju tudi tisti, ki predčasno zaključijo šolanje, saj imajo pred njimi prednost starejši delavci, ki lahko svojo pomanjkljivo izobrazbo opravičijo z delovnimi izkušnjami oziroma delovno dobo (Trbanc 2005, 163-164).

Plače v Sloveniji so ene izmed najbolj obremenjenih plač v Evropi. V Sloveniji minimalna plača v mesecu juniju znaša 783,66€ bruto ter velja za vso delovno aktivno populacijo, staro med 15 in 64 let (Ministrstvo za finance 2013). V Sloveniji se od bruto plače obračunavajo in plačujejo prispevki za socialno varnost, ki jih mesečno v višini 22,1% od bruto plače plača delojemalec ter 16,10% od bruto bruto plače delodajalec (glej Tabelo 3.2). Plača je sestavljena iz osnovne plače, dela plače za delovno uspešnost in dodatkov. Od bruto plače se mora plačati tudi akontacija dohodnine od dohodka (plače, nadomestila, regresa), kjer se v primeru zneska odmerjene dohodnine, ki je manjši od odmerjene dohodnine na letni ravni med letom od plačane akontacije dohodnine, zavezancu razlika dohodnine vrne. Če je znesek odmerjene dohodnine na letni ravni večji od zneska med letom plačane akontacije dohodnine, zavezanec doplača razliko dohodnine (ZDS 2013).

Tabela 3.2: Obračun plače v Sloveniji

Odtegljaji od plače	Stopnja v %
Prispevki za socialno varnost skupaj	<u>38,2</u>
<i>Prispevki za socialno varnost delojemalca</i>	<u>22,1</u>
Zdravstveno zavarovanje	6,36
Pokojninsko in invalidsko zavarovaje	15,50
Primer brezposelnosti	0,14
Starševsko varstvo	0,10
<i>Prispevki za socialno varnost delodajalca na bruto plačo</i>	<u>16,10</u>
Zdravstveno zavarovanje	6,56
Pokojninsko in invalidsko zavarovaje	8,85
Primer brezposelnosti	0,06
Starševsko varstvo	0,10
Poškodbe pri delu	0,53

Vir: ZDS (2013).

3.2.3 Socialna politika

Temeljna naloga socialne politike v Sloveniji je zagotavljati socialno varstvo, ki pomeni zagotavljati dostojanstvo, enake možnosti ter preprečevaje socialne izključenosti in temelji na načelih socialne pravičnosti, solidarnosti ter na načelih enake dostopnosti in proste izbire oblik. Temeljne usmeritve na področju socialne politike v Sloveniji so spodbujanje enakih možnosti in omogočanje družbene participacije. Država nudi posameznikom prilagojene ukrepe v obliki zagotavljanja socialnih in materialnih pravic, posameznik pa prispeva v obliki davkov in drugih obveznih dajatev. Na področju zagotavljanja socialne varnosti skupinam in posameznikom, ki nimajo zadostnih sredstev za preživljanje, je zasnovan model, ki vključuje različne vidike socialnih storitev: to so zdravstveni, delovnopравни, stanovanjski, izobraževalni in ostali vidiki. Posameznik je v Sloveniji lahko upravičen do naslednjih zavarovanj v okviru socialne varnosti: za primer bolezni, brezposelnosti, starosti, poškodbe pri delu, invalidnosti, materinstva, preživljanja otrok ter dajatve družinskim članom po smrti osebe, ki preživlja družino ter pravice, ki so urejene po Zakonu o socialnem varstvu. Na podlagi Ustave Republike Slovenije je država dolžna varovati otroke, mladino, družino, materinstvo in očetovstvo (MDDSZ 2013). V izvajanje sistema socialnega varstva je

vključena makro, mezo in mikro sfera vse od države, lokalnih skupnosti, institucij socialnega zavarovanja, javnih, zasebnih in nevladnih organizacij, ki nastopajo v vlogi izvajalcev ter nenazadnje so v sistem izvajanja socialnih politik vključeni posamezniki, družina, sorodstvo, organizacije za samopomoč, prostovoljske in humanitarne organizacije ter druga socialna omrežja. Sistem socialnega varstva sestoji iz naslednjih vodil, ki so bila postavljena kot izhodišča Nacionalnemu programu socialnega varstva za obdobje 2011-2020 (Državni portal RS 2011). Na prvem mestu je osnovno načelo razpoložljivost, ki pomeni nuditi širok nabor socialnih programov in storitev, ki bodo na izbiro uporabnikom različnim potrebam. Temu sledi dostopnost, ki predstavlja krajevno, informacijsko in fizično dostopnost za vse uporabnike tudi senzorno in gibalno ovirane. Omenjenemu sledi dosegljivost, ki predstavlja univerzalen cenovni dostop za vse, ki storitev potrebujejo. Prizadevati si je potrebno tudi biti usmerjen k uporabniku in se prilagajati njegovim potrebam, spoštovati njegove pravice in dostojanstvo, ter z njim sodelovati tako, da so je tudi slednji vključen v odločanje o izvajanju programov in storitev. Pomembno je, da so izvajalci storitev pri svojem delu strokovni in avtonomni ter usmerjeni k učinkom oziroma rezultatom, kar mora voditi tudi v izvajanje s celovitim integriranim pristopom, ki omogoča kontinuiranost programov in storitev v smislu zagotavljanja podpore od začetka do konca. Med drugim se velik pomen pripisuje tudi partnerstvu z drugimi deležniki ter dobremu in gospodarnemu upravljanju tako finančnih kot človeških virov. Nekatera od vodil do leta 2011 še niso bila izpolnjena oziroma uresničena, zato so le-ta tudi ena od smernic nadaljnjega razvoja in izvajanja sistema socialne politike (Državni portal RS 2011).

4 SISTEMI ZAPOSLOVANJA NA NIZOZEMSKEM

4.1 Zakonodaja s področja dela in šolstva

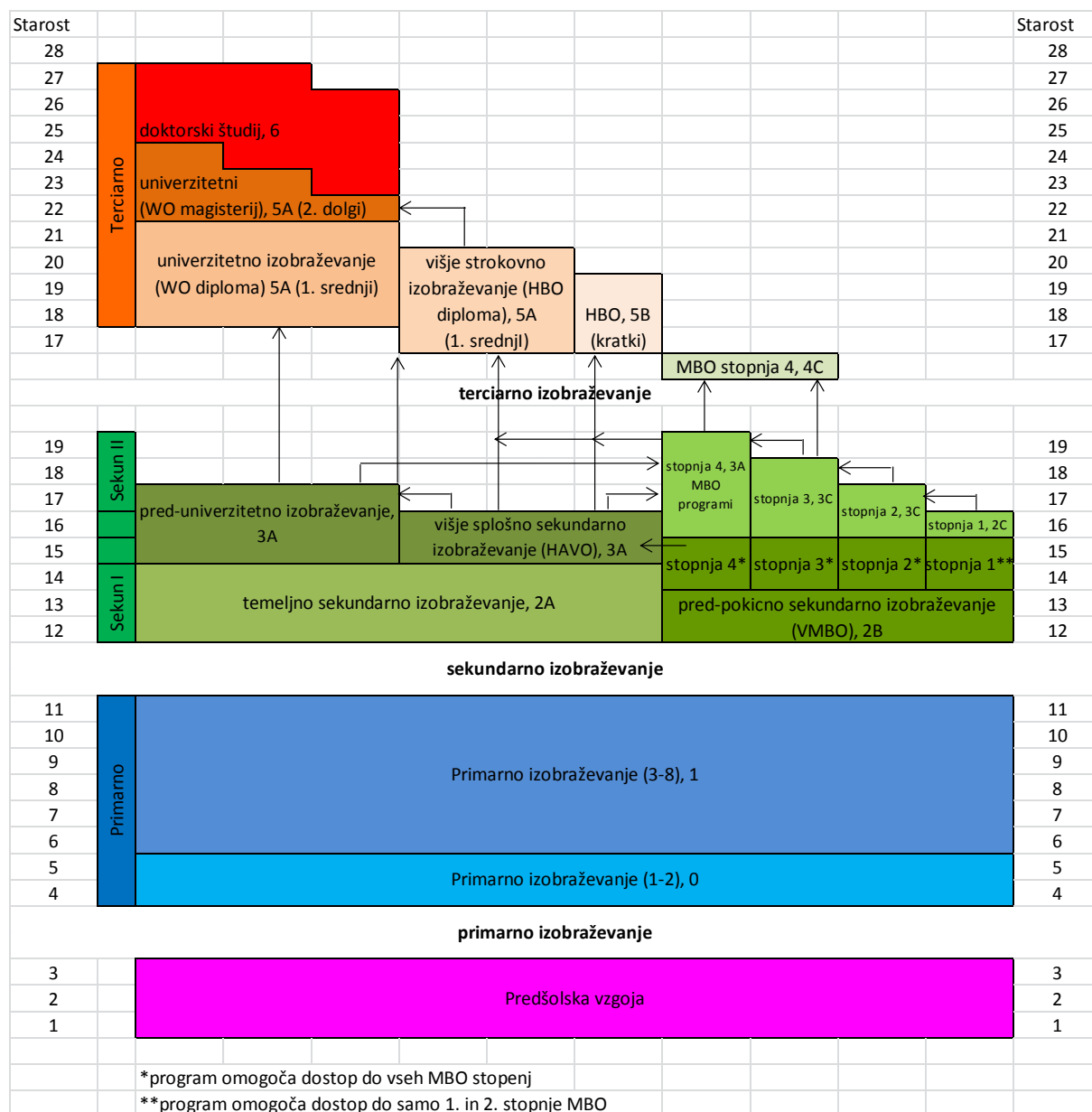
Izobraževanje na Nizozemskem je od 5. do 16. leta obvezno, v praksi se otroci začnejo šolati že od 4. leta dalje (Government of the Netherlands 2013a). Šolanje na domu na Nizozemskem ni mogoče oziroma je izjemoma omogočeno samo posebnim posameznikom zaradi verskih razlogov (HSLDA 2013).

4.1.1 Primarno izobraževanje

Ko otrok dopolni tretje leto starosti, starši na dom dobijo pismo, kjer je obrazložen postopek uvajanja otroka v primarno izobraževanje. Pri štirih letih so otroci vabljeni, da neobvezno prihajajo v šolo, da se navadijo šolskega urnika (glej Sliko 4.1). Če do 16. leta otroci ne pridobijo diplome, morajo v šoli ostati do 18. leta ozirom do pridobitve diplome o zaključku študija za določen poklic. V omenjenem času primarnega šolanja je obvezna tudi prisotnost v šoli, ki strogo nadzorovana in kaznovana v primeru neopravičene odsotnosti. Občine na Nizozemskem zaposlujejo t.i. šolske nadzornike prisotnosti, ki vršijo nadzor nad prisotnostjo otrok v šoli oziroma preverjajo njihovo opravičenost. Če otrok v šoli ni prisoten tri zaporedne dni, šola o tem obvesti nadzornika, ki preveri vzroke za odsotnost in spiše uradno poročilo. Samo v izrednih primerih se lahko odobri daljšo odsotno oziroma je pod posebnimi pogoji otrok lahko od obveznega pouka opravičeno odsoten največ 10 dni. Če starši zavestno dovolijo svojemu otroku odsotnost, jih šolski nadzorniki in za to pristojni organi lahko kazensko preganjajo: starše in otroke, starejše od 12 let, ki neopravičeno izostanejo od pouka, lahko oglobijo ali jim v izrednih primerih tudi odvzamejo prostost (Iamsterdam 2013a; Government of the Netherlands 2013a). Na Nizozemskem je več kot 6800 osnovnih šol, kjer so vključene vse šole (verske, neverske, javne, privatne in šole za otroke s posebnimi potrebami z učnimi in vedenjskimi problemi). Nizozemska politika na področju primarnega izobraževanja zagotavlja prilagojen vzgojno-izobraževalni program za vse otroke. Za izboljšanje fleksibilnosti in odgovornosti šol so slednjim dodeljena finančna nepovratna sredstva, s katerimi razporejajo po lastni volji, ter si s tem povečujejo možnosti za doseg zastavljenih ciljev vladi pa je s tem omogočeno ocenjevanje izobraževalnih dosežkov posameznih šol. Vlada določi in zastavi cilje, ki definirajo pričakovano znanje, dosežke, sposobnosti in veščine, ki naj bi jih pridobili šolarji tekom šolanja za lažji prehod v sekundarno izobraževanje. Natančneje vlada določi merila uspešnosti, kjer se od vsakega

otroka zahteva določeno znanje in sposobnosti na točno določenih področjih, ki jih mora dosegati vsak otrok v določenem letu šolanja.

Slika 4.1: Izobraževalni sistem na Nizozemskem

Vir: Luijckx, R. in Manon de Heus (2008).

Za tuje otroke, katerih primarni jezik ni nizozemščina, je organiziran tudi zgodnje izobraževalni program, ki je na voljo otrokom, starim od 2. do 6. leta starosti. Vsak otrok ob koncu šolanja prejme vsaj eno izkazano spričevalo o uspehu, ki je lahko v obliki številčne ali opisne ocene. Prvo splošno obvezno preverjanje znanja za vse šolarje se opravi pri 8. letu starosti otroka in se imenuje CITO test, kjer se predvsem preverja znanje iz branja in pisanja, matematike in geometrije, učnih sposobnosti, družboslovnih in naravoslovnih predmetov

(izbirno). Omenjen CITO test je namenjen tudi svetovanju pri izbiri o nadaljnjem šolanju na sekundarni stopnji izobraževanja. Primarno izobraževanje je na Nizozemskem brezplačno. Starši lahko, če želi vplačajo prostovoljni prispevek za dodatne aktivnosti, šolske izlete in igre. Skoraj vse primarne šole na Nizozemskem ponujajo tudi ure plavanja, ki so v času pouka obvezne, razen, če obstajajo zdravstvene kontraindikacije za vabo v vodi (Government of the Netherlands 2013a).

4.1.2 Sekundarno izobraževanje

Sekundarno izobraževanje na nizozemskem obsega pred-univerzitetno izobraževanje (VWO), višje splošno sekundarno izobraževanje (HAVO), pred-poklicno sekundarno izobraževanje (VMBO) ter praktično usposabljanje (PRO) (glej Shemo 4.1). Vsi štiri tipi sekundarnega izobraževanja so namenjeni otrokom od 12. leta dalje in so do otrokovega 18. leta brezplačni. Brezplačno so šolarjem na voljo tudi učni materiali, starši lahko prostovoljno prispevajo plačilo za stroške šolskih izletov ali kulturnih aktivnosti (Government of the Netherlands 2013a).

4.1.3 Terciarno izobraževanje

Na Nizozemskem lahko terciarno izobraževanje nadaljuje kdor je končal enega od sekundarnih izobraževalnih programov. Terciarno izobraževanje na Nizozemskem je organizirano na podlagi tricikličnega stopenjskega sistema: dodiplomski, magistrski in doktorski študij. Izobraževanje lahko nadaljuje na visokem strokovnem izobraževanju (HBO) in na univerzitetnem izobraževanju (WO). Vsi programi visokošolskega strokovnega in univerzitetnega izobraževanja vključujejo dodiplomske in podiplomske magistrske programe, kjer je dodiplomski program širši in pri HBO programih traja štiri leta ter pri univerzitetnih tri, medtem ko so podiplomski magistrski programi specializirani in trajajo do dve leti oziroma več, če gre za udejstvovanje na podiplomskem magistrskem izobraževanju inženiringa. Nizozemska je prevzela evropski kreditni sistem, s katerim vrednoti delo študentov oziroma, kjer pomeni 1 kreditna točka 28 ur študija, vsak študent pa mora na letnik zbrati vsaj 60 kreditnih točk. Nizozemska ima 13 univerz, ki z lastnimi sredstvi, pridobljenimi na podlagi šolnin in investicij, skrbijo za infrastrukturo in vzdrževanje. Univerze imajo tudi možnost pridobiti vladna sredstva na podlagi uspešnosti študijskih programov, ki se ocenjujejo z naslednjimi indikatorji: število novo vpisanih študentov v prve letnike in število diplomantov in magistratov v določenem študijskem letu. Univerze imajo pri porabi

dodeljenih sredstev proste roke pri razpolaganju s slednjimi (Government of the Netherlands 2013a; Nuffic 2013).

4.1.3.1 Visokošolsko strokovno izobraževanje

Na Nizozemskem je 43 HBO institucij, ki skupaj ponujajo 200 študijskih programov iz različnih področjih in ponujajo širok spekter teoretičnega in praktičnega izobraževanja na multidisciplinarnem področju za končno zaposlitev na srednjih in visokih pozicijah na področju storitev ali industrije, socialnem ali zdravstvenem področju oziroma v javnem sektorju (Government of the Netherlands 2013a; Nuffic 2013).

4.1.3.2 Univerzitetno izobraževanje

Univerze združujejo akademska raziskovanja in poučevanje, ki je osredotočeno na usposabljanje na področju akademskih disciplin in samostojnem iskanju stipendijskega financiranja z ustvarjanjem novega znanja (Government of the Netherlands 2013a; Nuffic 2013).

Nizozemski visokošolski sistem je binarni, kjer univerze na eni strani ponuja raziskovalno-intenzivne diplomskega, magistrskega in doktorskega študijske programe in na drugi strani univerze aplikativnih ved, ki ponujajo pretežno poklicno oziroma strokovno orientirane diplomske in nekatere magistrske študijske programe. Skupaj nizozemski visokošolski sistem ponuja več kot 1560 mednarodnih študijskih programov in študijskih smeri, ki jih prizna nizozemsko ministrstvo za izobraževanj, kulturo in znanost in so registrirani v centralnem registru visokošolskih programov (Government of the Netherlands 2013a; Nuffic 2013).

4.2 Programi in sistemi zaposlovanja

4.2.1 Politika zaposlovanja

Nizozemska zakonodaja na področju delovnega prava nudi delavcem visoko stopnjo zaščite. Tujec zaposlen na Nizozemskem, ima enake pravice in obveznosti kot jih ima državljan Nizozemske. Na podlagi opravljenega dela pri delodajalcu, je vsakemu delavcu izplačana plača, od katere dodajalec plača pripadajoče davke ter obvezujoče prispevke v okviru zavarovalne sheme. Vsakemu delavcu se iz zaposlitve krije zavarovanje za primer brezposelnosti, bolezni in poklicne nesposobnosti. Z različnimi zakonskimi akti so urejeni delovni pogoji na nizozemskem, ki pokrivajo področja dopustov, odsotnosti z dela, delovnih ur (Zakon o delovnih urah), pokojnin (Splošni zakon o pokojninah (AOW)), zaposlovanja

tujcev (Zakon o zaposlovanju tujcev (WAV)), iskanja dela (Javni zaposlitveni center (UWV WERKbedrijf)), izkoriščanja delavcev, enake obravnave, narave pogodbe o zaposlitvi (kolektivna pogodba o delu (CAO) – velja tudi za ostala področja), odpovedi pogodbe o zaposlitvi, dela v drugih državah, dodatkov za nego otroka ipd. Generalni sekretariat je glavna administrativna pisarna ministrstva za socialne zadeve in zaposlovanje na Nizozemskem, pod katerim delujejo namestnik generalnega sekretarja, splošni direktorat za vključevanje in zaščito dohodka, ki je odgovorno za politike s področja spodbujanja zaposlovanja in zaščite dohodka, splošni direktorat za zaposlovanje, ki je odgovorno za politike s področja pogojev zaposlovanja, delovne zakonodaje, pogojev dela in industrijskih odnosov, ter inšpektorat (SZW), ki skrbi za pravične, varne in zdrave delovne pogoje in socialno-ekonomsko zaščito (Government of the Netherlands 2013a).

Na Nizozemskem je mogoče skleniti delovno razmerje za nedoločen čas, določen čas ali za čas poskusnega dela, ki ne more biti daljše od dveh mesecev. Odpravnino za delavce se izračunava na podlagi posebne formule – finančne kompenzacije, ki ga izračuna sodišče. Na Nizozemskem so brezposelni upravičeni do nadomestila za brezposelne v prvih dveh mesecih 75% zadnje plače in dalje 70% plače, ki traja odvisno od okoliščin individualnega primera. Nadomestilo za brezposelne ni blaginjski dodatek in traja minimalno tri mesece oziroma največ 38 mesecev ter je pogojen z aktivnim iskanjem zaposlitve. Do nadomestila za brezposelne je upravičen tisti, ki je v roku 36ih tednov zaposlen vsaj 26 tednov. Pri reguliranju trga dela glavno vlogo igra javni zaposlitveni zavod UWV WERKbedrijf, katerega poslovalnice so locirane na številnih mestih, kjer nudijo informacije ter svetovanje iskalcem zaposlitve. Registracijo je mogoče opraviti tudi preko spleta, kjer so enako dostopne informacije pri iskanju zaposlitve. Iskanje zaposlitve je mogoče tudi preko kadrovskega agencij, ki ponujajo širok spekter storitev za iskalce zaposlitve (Iamsterdam 2013b). Nizozemska se z nacionalno specifičnimi problemi na področju zaposlovanja mladih spopada s pomočjo Delovne Skupine brezposelnih mladih (Youth Unemployment Task Force), ki spodbuja in vključuje delodajalce in ostale deležnike na lokalni, regionalni in sektorski ravni, da skupaj ustvarijo dodatna nova delovna mesta za mlade ter se osredotoča na sodelovanje, komunikacijo in spremljanje napredka hkrati pa spodbuja inovativne aktivnosti. Osredotočanje na omenjeno področje se je začelo leta 2003 z Akcijskim načrtom brezposelnih mladih (Youth Unemployment Action Plan), katerega cilj je, da stopnja brezposelnosti mladih ne sme preseči stopnje brezposelnosti celotne populacije za več kot še enkrat toliko slednje v času od leta 2003 do 2007. Delovna skupina brezposelnih mladih je bila namenjena

spodbujanju in implementiranju politike na nacionalni in sektorski ravni ter predvsem na regionalnem in lokalnem nivoju. Cilj Delovne skupine je najti zaposlitev ali ponuditi možnost usposabljanja oziroma izobraževanja mladim v času šestih mesecev po nastanku brezposelnosti ter se soočiti z največjim izzivom, ki je zmanjšati število osipnikov oziroma mladih, ki predčasno zapustijo šolanje brez pridobitve kvalifikacije. Delovna skupina si v prihodnje prizadeva tudi identificirati tudi različne podskupine brezposelnih mladih in se bolj zavzeto posvetiti najbolj tveganim, ki so etnične manjšine mladih, osipniki in dolgo brezposelni mladi (Department of economic and social affairs 2007; Mutual learning programme 2012). Zaposlovalne agencije na Nizozemskem svojim kandidatom pri iskanju zaposlitve pomagajo s pomočjo zaposlitvenega »passporta«, kjer so zapisane vse sposobnosti, kompetence in spretnosti, zgodovina kandidata in podatki o zaposljivosti kandidata po končanem poklicnem usposabljanju po programu. Na Nizozemskem so za izobraževanje in razvoj v tehnični industriji zadolžene tri organizacije, ki v skupnem sodelovanju brezposelnim mladim brez osnovne kvalifikacije omogočajo usposabljanje za delo v kovinski industriji (Department of economic and social affairs 2007). Na Nizozemskem mladi do 27 leta starosti ne prejemajo nadomestil za primer brezposelnosti, so pa upravičeni do drugih oblik dela in izobraževanja, ki jim jih ponuja občina v obliki denarne pomoči za nadaljnje izobraževanje. Mladim, mlajšim od 18 let, je na Nizozemskem prepovedano opravljati določene vrste dela oziroma lahko opravljajo le pripravništva, počitniška dela in dela za polovični delovni čas, ki so omejena z določenimi urami dela na dan. V času kriz so najbolj ranljiva skupina brezposelnih mladi, kar na Nizozemskem rešujejo z ukrepi, ki preprečujejo opuščanje šole oziroma znižujejo stopnjo osipnikov. Na Nizozemskem so se mladi obvezni šolati do 18. leta starosti oziroma do dosega določene kvalifikacije na sekundarnem izobraževalnem programu. Mlade spodbujajo k vključevanju v nadaljnje študijske programe in v nadaljnje izobraževanje oziroma izberejo alternativno pot in opravljajo pripravniško delo da si se tem povečajo možnosti zaposlitve na trgu dela. Brezposelnost med mladimi se na Nizozemskem močno razlikuje tudi med različnimi regijami, zato vlada zmanjšuje stopnjo brezposelnosti z aplikacijo regionalnih pristopov v sodelovanju s šolami, centri znanja in zavodi za zaposlovanje (Uitkeringsinstantie Werknemersverzekeringen (UWV)), ki so soodgovorni za ustvarjanje novih delovnih programov izkušenj, pripravništva ter povezovanja novih delovnih mest s potencialnimi kandidati za zasedbo slednjih, (Government of the Netherlands 2013a).

4.2.2 Ekonomska politika

Minimalna plača na Nizozemskem obstaja že od konca druge svetovne vojne oziroma je bila uradno sprejeta leta 1968 in je bila določena le za populacijo, staro 24 let in več, kasneje od 23 leta dalje. Leta 1979 je bila prvič sprejeta minimalna plača za mlade, ki je bila izračunana na podlagi starosti mladega zaposlenega. Zaradi sprejetja minimalne plače mladih se je stopnja brezposelnosti med mladimi močno povečala, kar je razlog za znižanje minimalne plače za mlade, za npr. 20 letnika iz 77,5% na 70% v letu 1981 in na 61,5% v letu 1983. Študije na Nizozemskem so pokazale, da obstaja pozitivna korelacija med minimalno plačo mladih in stopnjo brezposelnosti mladih (van Soest 1994).

Tabela 4.1: Mesečna, tedenska in dnevna bruto minimalna plača na dan 1. januar 2013

starost	mesečno	tedensko	dnevno
23 let in več	1469,40 €	339,10 €	67,82 €
22 let	1249,00 €	288,25 €	57,65 €
21 let	1065,30 €	245,25 €	49,17 €
20 let	903,70 €	208,55 €	41,71 €
19 let	771,45 €	178,05 €	35,61 €
18 let	668,60 €	154,30 €	30,86 €
17 let	580,40 €	133,95 €	26,79 €
16 let	506,95 €	117,00 €	23,40 €
15 let	440,80 €	101,75 €	20,35 €

Vir: Government of Netherlands (2013b).

Na Nizozemskem je danes z zakonom o minimalni plači določena tudi mesečna minimalna plača, ki je za populacijo, staro med 23 in 65 let na dan 1. januar 2013 znašala 1469,40 € (glej Tabela 4.1). Vsako leto 1. januarja in 1. julija se bruto znesek minimalne plače poveča (Government of Netherlands 2013b).

Nizozemska je članica OECD (organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj) in ena od treh držav (Velika Britanija in Nemčija), ki so se zavzele sprejeti zajetne spremembe oziroma reforme na področju strategij za aktivacijo brezposelnih s pomočjo visokokvalitetnih zaposlitvenih storitev, kjer je cilj implementirati pristop skupne odgovornosti in kjer so se udeleženci aktivnih politik zaposlovanja odgovorni vključevati in aktivno iskati zaposlitev ter izboljševati svojo zaposljivost v zameno za ponujene storitve in nadomestilo za brezposelnost.

Nizozemska je prva država v Evropi, ki je uvedla sistem »re-integriranega trga«, kjer organizacije zasebnega sektorja tekmujejo za razpise ponudb za zaposlitvene storitve (Tergeist in Grubb 2006).

Na področju davka od dohodka ima Nizozemska tri kategorije obdavčitve dohodka (KPMG 2013):

1. kategorija (življenje in delo) pokriva poslovni dohodek in dohodek iz zaposlitve ter dohodek iz najemnine
2. kategorija (znatne obresti) vključuje dohodke in dobičke iz znatnejšega delničarstva
3. kategorija (prihranki in investicije) vezana na dohodek iz kapitala.

Omenjene kategorije so neodvisne ena od druge, kjer ima vsaka kategorija svoja pravila, ki se med seboj ne izključujejo. Davek od dohodka spada v prvo kategorija davkov od dohodka (življenje in delo - kamor sodijo tudi davek od plače, pokojnin, dodatkov ipd) ter se izračunava po progresivni davčni stopnji (glej Tabela 4.2) (KPMG 2013).

Tabela 4.2: Davek na dohodek

Obdavčen dohodkovni razred			Davčna stopnja na dohodek	Stopnja na dohodek za socialno varstvo
razred	EUR	EUR	odstotek	odstotek
1	0	19.645	5,85	31,15
2	19.646	33.363	10,85	31,15
3	33.364	55.991	42,00	0,00
4	55.992	in več	52,00	0,00

Vir: KPMG (2013).

4.2.3 Socialna politika

Socialna politika na Nizozemskem je ena najbolj obsežnih politik na svetu, glavno vodilo slednje je, da morajo vsi člani družbe enako aktivno vlogo v družbi (Government of Netherlands 2013a). Sistem je zasnovan tako, da je vanj zajeta večina populacije in je sestavljen na podlagi zgodovine dveh stoletij. Prva zakonodaja na področju socialne politike je vsebovala pravila za zaposlovanje mladih in žensk, ki je nato postala najbolj obsežen temelj

socialne zakonodaje na svetu. Socialna politika temelji na socialnem zavarovanju in zagotavljanju dopolnilne dohodkovne podpore. Vsi pripadniki družbe morajo igrati enako aktivno vlogo v družbi, kar pomeni, da so socialne pravice in dolžnosti realnost vse populacije. Vse delovno sposobni morajo delati, da se izognejo socialni izključeni ter tudi določene skupine ljudi, ki potrebujejo pomoč pri vključevanju na trg dela (invalidi, starejši, družine z nižjimi prihodki, etnične in druge skupine, brezdomci in odvisniki). Zaradi staranja prebivalstva s pomočjo povečanja aktivnosti starejših omogočajo boljšo stabilnost in kvaliteto socialnega sistema ter omogoča, da je socialna varnost dostopna vsem. Na lokalni ravni je razvita lokalna odgovornost, ki omogoča vsakemu prebivalcu, da se počuti vključenega, kar dosega na sosedski ravni ter z integriranimi rešitvami družbenih in ekonomskih problemov. Pomembno se zavedajo tudi problema mladih, predvsem osipnikov in mladih brezposelnih, kar rešujejo na individualni ravni s pomočjo izobraževalnih programov in pripravniškimi programi, ki jih kombinirajo z usposabljanjem in zaposlovanjem. S pomočjo Zakona o otroškem varstvu omogočajo materam vrnitev na trg dela in s tem preprečujejo tveganje povečanja socialno izključenih družin zaradi nizkega dohodka oziroma dolgoročno brezposelnih ljudi, ki imajo potencialno tveganje za nastanek psihosocialnih težav. Nizozemska si prizadeva omejiti delovne migracije oziroma nizozemski trg zaščititi pred (poceni) delovno silo izven evropskega ekonomskega prostora (Government of the Netherlands 2013a).

5 MEDNARODNA PRIPOROČILA, DIREKTIVE IN UREDITVE

5.1 Lizbonska strategija

V okviru oblikovanja politik v Evropski uniji so vzporedno potekali nekateri procesi gospodarskih reform, kjer so bile zasnovane in postavljene prve smernice zaposlovanja, povezovanje notranjega trga, strukturne reforme in socialni dialog, ki naj bi bile v pomoč pri premagovanju gospodarske krize. Vsi omenjeni procesi so se izkazali za neproduktivne v primerjavi z ZDA in vse hitreje rastočim azijskim trgom. Neuradno se je z namenom izboljšati konkurenčnost evropskih trgov v devetdesetih letih prejšnjega stoletja začela razvijati lizbonska strategija, ki je bila leta 2000 tudi uradno potrjena. Predstavniki evropskih držav so se v okviru Lizbonske strategije dogovorili, da »naj bi EU do leta 2010 postala najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu«, kar se ni uresničilo (SVREZ 2010). Prednostne naloge so bile spodbujati trajno gospodarsko rast s povečevanjem in izboljševanjem delovnih mest ter povečati socialno kohezijo. V nadaljnjih letih se je Lizbonsko strategijo tudi dopolnjevalo in vključevalo še druge družbene vidike ter spremljajo in ocenjevalo napredek. Spremljajo se je različne ukrepe, analiziralo dosedanje delo in opredeljevalo nove cilje. Z namenom v razvoj močnejše vpeti tudi posamezne države članice in povečati njihovo odgovornost do napredka so bile tudi slednje primorane pripraviti lastne nacionalne ukrepe, programe in reforme, ki bodo uresničevali cilje lizbonske strategije (SVREZ 2010).

Nekateri cilji lizbonske strategije so se neposredno ukvarjali tudi s povečanjem zaposlovanja mladih in izboljšanjem njihovega položaja na trgu dela. Na podlagi zastavljenih ciljev v prvem triletnem obdobju naj bi vse države članice do konca leta 2007 vsakemu, ki zaključi šolanje omogočile zaposlitev, nadaljnje usposabljanje ali pripravništvo v roku šestih mesecev. Do konca leta 2007 naj bi vsaka država članica vzpostavila tudi sistem »vse na enem mestu«, kjer bi bila omogočena ustanovitev podjetja v manj kot enem tednu. Leta 2007 je bila tudi potrjena pobuda za »prožno varnost« zaposlovanja, nadaljnji cilji na področju zaposlovanja in reševanja problematike brezposelnosti mladih so več ali manj ohlapni in široki zastavljeni oziroma se v večji meri nanašajo na zaposlovanje in odpravljaje težav drugih kritičnih skupin (SVREZ 2010). Leta 2008 je Svet Evropske Unije (2008) podal odločbo državam članicam o smernicah za politike zaposlovanja, istega leta je Slovenija imenovala ministra za razvoj in evropske zadeve (Mitjo Gasparija) za političnega koordinatorskega za izvajanje Lizbonske strategije. »Smernice zaposlovanja so del integriranih smernic za obdobje od leta 2008 do leta

2010, ki temeljijo na treh stebrih: makroekonomskih politikah, mikroekonomskih reformah in politikah zaposlovanja» (Svet EU 2008). Odločba o smernicah za politike zaposlovanja držav članic iz leta 2008 (Svet EU) navaja, »da je evropska strategija zaposlovanja najpomembnejše sredstvo za izvajanje ciljev Lizbonske strategije in jih je potrebno upoštevati pri izvajanju politik zaposlovanja« (Svet EU 2008). V slednji Odločbi (Svet EU 2008) so navedene tudi prednostne naloge, ki stremijo k (1) spodbujanju in ohranjanju zaposlitve, povečevanju ponudbe in posodobitvi sistema socialne zaščite, (2) izboljšanju vzajemnega prilagajanja med delavci in podjetji ter (3) k intenzivnemu vlaganju v človeški kapital z izbranimi izobraževanji in usposabljanji. V nadaljevanju bom podrobneje navedla le tiste cilje, ki se neposredno ali posredno navezujejo na reševanje brezposelnosti oziroma zaposlovanja mladih.

V okviru boja proti diskriminaciji navajajo, da je potrebno zagotoviti enake možnosti za vse, kjer se cilj v prvi vrsti nanaša na razlike v spolu, vendar v nadaljnjem besedilu poudarjajo tudi, da je potrebno v okviru medgeneracijskega pristopa posebno pozornost posvetiti tudi položaju mladim z izvajanjem Evropskega pakta za mlade in spodbujanju dostopa do zaposlitve v celotnem aktivnem obdobju. Nov medgeneracijski pristop poudarja, da je potrebno povečati stopnjo brezposelnosti starejših in mladih, kjer še posebej poudarjajo, da so potrebni odločnejši ukrepi v prid izboljšanju razmer za mlade, zlasti nizko kvalificirane. Na trgu dela je v povprečju stopnja brezposelnosti mladih dvakrat višja od skupne stopnje brezposelnosti, kar pomeni, da je potrebno uvesti stroge ukrepe za zmanjšanje brezposelnosti mladih. K pristopom zaposlovanja mladih naj bi se več pozornosti posvetilo tudi olajševanju prehoda z izobraževanja na trg dela, kar je mogoče uresničevati z Evropskim paktom za mlade (Svet Evropske Unije 2008). Evropski pakt za mlade na podlagi lizbonske strategije predlaga evropske politike in ukrepe, ki se nanašajo na zaposlovanje in izboljšanje položaja mladih v Evropi. Pomembni so trije sklopi, ki se nanašajo direktno nanašajo na reševanje problematike položaja mladih na trgu dela: zaposlovanje, integracija in socialna vključenost; izobraževanje, usposabljanje in mobilnost ter; usklajenost med delom in družinskim življenjem. Na podlagi omenjenih smernic so bili zastavljeni tudi konkretniji cilji za vsako izmed njih. Evropska komisija in države članice naj bi si tako prizadevale za trajnostno vključevanje mladih na trg dela, kjer je potrebno izgraditi pot do zaposlitve za mlade in zmanjšati brezposelnost z odločnimi ukrepi, ki bodo hkrati pripomogli tudi do odprave razlik med spoloma pri zaposlovanju, brezposelnosti in plačilu za delo, ustvariti trg dela, ki bo povečal vključenost v delovno aktivnost iskalce zaposlitve in neprivilegirane ljudi, uskladiti ponudbo in povpraševanje po delovni sili, povečati investicije v razvoj človeških virov ter

prilagoditi sistem izobraževanja in usposablja potrebam na trgu dela. Nadaljnji cilji na področju izobraževanja, usposabljanja in mobilnosti so še zmanjšati število osipnikov, povečati dostop do poklicev, srednješolskega in visokošolskega izobraževanja, vključno s pripravništvom in podjetniškim usposabljanjem, definirati standardni okvir za izdelavo bolj transparentnega kvalifikacijskega sistema, izvajanje sklepa Europass (za večjo mobilnost delovne sile) in razvoja Youthpass (del strategij Evropske komisije, ki spodbuja in priznava neformalno izobraževanje z Youthpass certificiranjem in povečuje zaposljivost). Enako zavzeto naj bi države članice poskrbele za dostop do kakovostnega otroškega varstva in oskrbe za druge družinske člane ter ob pomoči Evropske Komisije razvile nove oblike organizacije dela, ki omogočajo gibljiv delovni čas, delo na daljavo in omogoča starševski in porodniški dopust (Evropa 2006; Odbor regij 2006; Svet Evropske Unije 2005; Youthpass). Poleg upoštevanja smernic Evropskega pakta za mlade Odločba o smernicah za politike zaposlovanja držav članic predvideva še prožne ukrepe, ki bi se lahko prilagajali posameznikom z manjšimi priložnostmi za zaposlitev in jim tako zagotovili enake možnosti za družbeno in poklicno vključevanje.

Na podlagi aktivnih politik vključevanja Odločba (Svet EU 2008) definira tudi konkretnije napotke in usmeritve, kjer avtorji predlagajo, da je potrebno vsem brezposelnim ponuditi zaposlitev, pripravništvo, dodatno usposabljanje ali drug ukrep za zaposlovanje oziroma natančneje je potrebno mladim, ki so pustili šolo slednje ponuditi najpozneje v štirih mesecih do leta 2010. Prav tako pa morajo vlade zagotoviti izboljšanje dosežene ravni izobrazbe in poskrbeti za pridobitev potrebnih ključnih kompetenc in sposobnosti, ki služi namenu izboljšanja možnosti mladih za vključitev na trg dela (Svet Evropske Unije 2008). Svet Evropske Unije (2008) navaja, da bi si morala EU prizadevati, da do leta 2010 srednjo šolo zaključi vsaj 85 % 22–letnikov ter da delež oseb, ki zgodaj opustijo šolanje doseže povprečno stopnjo v višini največ 10 %. Izpostavljen je tudi pomen kakovostnih delovnih mest, ki so povezana z osebnimi željami in spremembami v družinskem življenju delavcev ter se v konkretnih primerih soočiti s starajočo se delovno silo in manjšim številom na novo zaposlenih mladih (Svet Evropske Unije 2008).

5.2 Strategija Evropa 2020

Leta 2010 je bila s strani Evropske komisije sprejeta nova krovna celovita strategija za izhod držav članic EU iz krize – **Strategija Evropa 2020**, ki je nadomestila prejšnjo Lizbonsko strategijo (Evropska komisija 2010). Strategija se zavzema za uvedbo strukturnih reform za srednje- in dolgoročno obdobje na različnih vidikih družbenega življenja, katerih bistvo

opredeljujejo trije prednostni vidiki rasti za Evropo: pametno, trajnostno in vključujočo rast. Dokument Evropa 2020 predlaga sedem vodilnih pobud in stremi k petim zastavljenim ciljem. Ena izmed sedmih vodilnih pobud, »mladi v gibanju«, nalaga državam članicam dolžnost izboljšati kakovost in delovanje evropskega visokošolskega sistema ter hkrati povečati njegovo privlačnost za tuje študente in izboljšati zaposljivost mladih. Posredno se na izboljšanje položaja mladih na trgu dela nanaša tudi pobuda za »nova znanja za nova delovna mesta«, kjer je cilj, da države članice vzpostavijo sodoben trg dela, ki bo bolj vključujoč in odziven pri omogočanju boljših zaposlitev. Pet glavnih ciljev natančneje določa usmeritev, h kateri morajo države članice stremeti. S področja zaposlovanja in izboljševanja položaja mladih sta najpomembnejša naslednje cilja: prvi cilj nalaga državam članicam, da v svoje nacionalne programe vključijo ukrepe za povečanje udeležbe mladih, starejših in nizko kvalificiranih delavcev na trgu dela ter ukrepe za vključevanje zakonitih priseljencev in jim nalaga sočasno zagotavljanje 75-odstotno stopnjo zaposlenosti žensk in moških v starosti med 20. in 64. letom. Drugi cilj, ki bo posredno vplival na izboljšanje zaposlenosti mladih po Evropi zahteva od držav članic, da izboljšajo izobrazbo in povečajo delež prebivalstva s terciarno ali enakovredno izobrazbo ter zlasti zmanjšajo stopnje osipa v šolah (Evropska komisija 2010).

Nacionalni reformni program 2013-2014 v Sloveniji

Nacionalni reformni program (Vlada Republike Slovenije 2013) je srednjeročni načrt, ki se prioritarno ukvarja z projekti na področju uresničevanja Strategije Evrope 2020. V omenjenem dokumentu si na področju srednješolskega izobraževanja vlada RS prizadeva spodbujati poklicno izobraževanje ter dualni sistem izobraževalnega in podjetniškega okolja, poudarek daje na prenos dobrih praks, internacionalizacijo in mobilnost. Vrednost pripisuje tudi kariernemu svetovanju, ki ga je potrebno nadgrajevati in aktualizirati. Na področju visokošolskega izobraževanja je vlada določila kratkoročne in dolgoročne cilje, ki jih je potrebno v prid boljšemu izobraževalnemu sistemu in kasneje usklajenosti na trgu delovne sile, izpolniti oziroma doseči. V kratkoročnem obdobju stremi k spodbujanju internacionalizacije in izboljšanju kvalitete visokošolskega sistema. Dolgoročno pa si prizadeva doseči več sodelovanja med izobraževalnimi institucijami in drugimi gospodarskimi in negospodarskimi družbami v prid srečevanja potencialne delovne sile s trgom oziroma delodajalci za lažjo uskladitev sposobnosti s potrebami na trgu. Dolgoročno stremi tudi k izboljšanju sodelovanja med izobraževalnimi institucijami in javnimi raziskovalnimi centri ter k postopnem povezovanju univerz z manjšimi javnimi

raziskovalnimi institucijami (Vlada Republike Slovenije 2013). Zaradi boljše uskladitve ponudbe s povpraševanjem na trgu dela ima poseben pomen tudi življenjska karierna orientacija, kjer s pomočjo aktivnih politik zaposlovanja in zakonskimi ureditvami (ZUTD) država nudi posameznikom storitve in aktivnosti za določanje oziroma identifikacijo sposobnosti, kompetenc ter interesov za odločanje na področju zaposlovanja, izobraževanja, usposabljanja in izbire poklicev, kar vključuje tudi potrebe po informacijah o trgu dela, samostojno upravljanje kariere, osnovno in poglobljeno karierno svetovanje in učenje o načinih upravljanja kariere, kar bi pripomoglo k večji usklajenosti med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Življenjsko karierno svetovanje bi bilo potrebno zagotoviti vsem skupinam delovne populacije: mladim v času šolanja, zaposlenim, samozaposlenim in brezposelnim. Omenjene storitve so trenutno na voljo le mladim v času šolanja ter brezposelnim preko ZRSZ ter drugih storitvenih podjetij s koncesijo (Vlada Republike Slovenije 2013).

Slovenija je v marcu leta 2013 sprejela reformo trga dela in s tem naredila prvi korak v smeri zmanjšanja segmentacije na trgu dela, vzpostavljanja fleksibilne varnosti zaposlitve, zmanjševanja stroškov zaposlovanja za nedoločen čas, harmonizacij zakonodaje z ostalimi nacionalnimi predpisi in mednarodnimi določili ter s tem posledično izboljšati tudi položaj mladih na trgu dela. Na področju študentskega dela je Slovenija v letu 2012 zvišala koncesijsko dajatev iz 12 na 23% in tako naredila študentsko delo manj konkurenčno drugim oblikam dela oziroma zaposlovanja, kar naj bi posledično zmanjšalo tudi segmentacijo na trgu dela. Uradna poročila s področja študentskega dela na osnovi 29 študentskih servisov, ki ponujajo delo, kažejo, da se je odstotek dela prek preko študentskih servisov od leta 2011, pred spremembo koncesijske dajatve, do danes občutno zmanjšal. Za 7,2 odstotka se je zmanjšal odstotek napotnic (10,4 za dijake in 5,6% za študente) ter za 10,7% se je zmanjšalo število ur opravljenega študentskega dela (14,8 odstotkov za dijake in 2,4 za študente). V bližnji prihodnosti so v Sloveniji v načrtu sistematske spremembe na področju študentskega dela, ki bodo povezane s socialnim in civilnim dialogom (Vlada Republike Slovenije 2013; 24ur.com 2012). Nacionalni reformni program si prizadeva urediti tudi področje izobraževanja in kvalificiranja delovne sile. Na omenjenem področju želi vlada doseči večjo usklajenost ponudbe in povpraševanja po delovni sili, s poudarkom uskladiti ponudbo nižje kvalificirane in terciarno izobražene delovne sile s povpraševanjem po slednjih dveh, hkrati pa nadaljevati z reformami na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja (Vlada Republike Slovenije 2013).

6 EMPIRIČNI DEL – PRIMERJALNA ANALIZA

V empiričnem delu sem v nadaljevanju izpostavila nekatere ključne kazalnike na področju prebivalstvene strukture, delovno aktivne populacije, izobrazbene strukture, brezposelnosti in podobne, s katerimi bo mogoče z že navedenimi dejstvi analizirati ključne razlike, ki se pojavljajo med primerjavnima državama. Slednje informacije so esencialne za makro ekonomski razvoj in načrtovanje človeških virov ter formulacijo politik. Natančneje so nam meritve na področju brezposelnosti realen kazalnik o trenutnih razmerah in skladnem (ne)delovanju nacionalnih politik. Omenjeni podatki so podlaga tudi za kreacijo in ocenjevanje vladnih programov, za ustvarjanje novih delovnih mest, poklicno usposabljanje, ohranjanje prihodkov in ostalih ciljev (ILO 2013b). S pomočjo lastnega vzročnega raziskovalnega modela bom zbrane statistično obdelane podatke oziroma spremenljivke smiselno povezala. S pomočjo vzorčnega raziskovalnega modela bom preverjala postavljene sklepe oziroma domneve ter posledično z odnosom vzročnih zvez med spremenljivkami pojasnila resničnost obstoja slednjih³ (glej Sliko 6.1).

Slika 6.1: Vzročni raziskovalni model

EU LFS je panelna raziskava, ki se izvaja četrtletno na velikem reprezentativnem enostavnem vzorcu privatnih gospodinjstev na področju Evropske Unije, EFTA in držav kandidatk (Eurostat 2011, Manoilov 2010). EU anketa o delovni sili vključuje podatke o vseh osebah, ki so zaposlene, brezposelne ali neaktivne ter prav tako o posameznikovi demografskih karakteristikah. Vsako četrtletje je v omenjeno anketo skupno vključenih približno 1,5 milijonov posameznikov (število variira od 0,2% do 3,3% na nacionalnih ravneh) (Eurostat 2011). Pri analizi podatkov bom uporabila analizo časovnih vrst v točki (ker bom analizirala istovrstne podatke v enakih časovnih razmikih v obdobju desetih let). Pri uporabi statističnih

³ Na stopnjo brezposelnosti vplivajo tudi drugi dejavniki (stopnja gospodarske rasti, javni izdatki namenjeni za izobraževanje, stopnja inflacije stopnja rasti plač), vendar me v raziskovanem primeru zanima predvsem kako ureditev trga dela in šolskih sistemov posamezne države vplivajo na stopnjo brezposelnosti v preučevanih državah.

testov bom glede na vrsto spremenljivke (intervalna, razmernostna) uporabila tudi temu primerno opisno ali numerično statistiko. Zbrane podatke na statističnem uradu RS, Eurostatu in Državnem statističnem uradu Nizozemske (Statistics netherlands - CBS) ter drugih bazah podatkov bom statistično obdelala in jih transparentno prikazala v obliki tabel in grafov.

6.1 Primerjava razmer na trgu dela med mladimi

6.1.1 Demografska struktura

V Sloveniji je na dan 2. julij 2013 2.060.245 prebivalcev. Leta 2012 je bilo od vseh prebivalcev (2.056.262) 12,3 odstotka mladih, starih od 15 do 25 let. Od leta 2003 do leta 2013 se je odstotek mladih zmanjšal iz 15,4 na 12 odstotkov, medtem ko je število prebivalcev iz leta 2003 do leta 2013 naraslo iz 1.996.773 na 2.060.245 prebivalcev (SURS 2013b). Na Nizozemskem je na dan 2. julij 2013 16.709.908 prebivalcev, od tega je 10,66 odstotkov prebivalcev starih med 15 in 25 let. Od leta 2003 ter do danes se delež mladih, starih med 15 in 25 let, ni bistveno spreminjal, je pa naraslo število prebivalcev iz 16,2 na 16,7 milijonov (CBS 2013b).

Tabela 6.1: Dosežena stopnja izobrazbe po starostnih skupinah v Sloveniji v letu 2011 v odstotkih

Dosežena izobrazba/ starostna skupina	15-24 let	25-34 let	35-44 let	45-54 let	55-64 let	65 + let
Brez izobrazbe	0,21	0,23	0,23	0,20	0,28	0,75
Nepopolna osnovnošolska	0,95	0,35	0,93	2,86	4,81	12,99
Osnovnošolska	42,34	9,91	15,66	20,24	28,59	35,13
Nižja poklicna	0,77	0,83	1,38	0,81	1,26	3,20
Srednja poklicna	8,63	19,33	23,65	28,47	26,67	20,67
Srednja strok., splošna	44,27	40,17	32,37	28,48	23,37	17,03
Višje. prej., višja strok	0,50	3,20	6,16	6,71	6,44	4,79
Visok. 1. st., visok. strok. (prej)	1,87	9,65	5,00	2,51	0,62	0,02
Visok. 2. st., visok. univ. (prej)	0,46	15,14	12,29	8,01	6,73	4,60
Magisterij znanosti ipd.	-	0,80	1,66	1,17	0,75	0,41
Doktorat znanosti	-	0,39	0,69	0,54	0,48	0,42

Vir: SURS (2013c).

Med mladimi v Sloveniji, starimi med 15 in 24 let, je bilo leta 2011 42,34 odstotkov tistih, ki so imeli končano samo osnovno šolo (glej Tabelo 6.1). Največ je mladih, ki imajo končano srednjo strokovno ali splošno šolo (44,27%), skupaj pa je slabe 3 odstotke starih med 15 in 24 let, ki so v letu 2011 končali izobraževanje na terciarni stopnji. V populaciji ljudi, starih med 25 in 34 let, je opaziti, da še vedno prevladujejo ljudje, ki imajo končano srednjo strokovno ali splošno izobrazbo (40,17%), na terciarni pa je približno tretjina tistih, ki so končali enega od programov na terciarni stopnji (SURS 2013c). Na Nizozemskem je v populaciji med mladimi starimi med 15 in 25 let v letu 2011 največ takih (24,30%), ki imajo doseženo splošno sekundarno stopnjo izobrazbe oziroma pred-univerzitetno izobraževanje in sicer HAVO, VWO ali MBO, sledi skupina mladih z doseženo stopnjo izobrazbe na nižjem sekundarnem izobraževanju (glej Tabelo 6.2) (CBS 2013c).

Tabela 6.2: Dosežena stopnja izobrazbe po starostnih skupinah na Nizozemskem v letu 2011 v odstotkih

Dosežena izobrazba/ starostna skupina	15-25 let	25-35 let	35-45 let	45-55 let	55-65 let
Primarna izobrazba	6,57	3,00	3,84	5,35	9,37
VMBO, MBO1, AVO podstruktura	22,93	9,26	11,47	14,34	18,54
AVO podstruktura	15,88	3,55	3,36	4,43	5,31
HAVO, VWO, MBO	24,30	28,24	28,91	27,89	24,27
MBO 2 in 3	4,40	8,75	8,92	9,75	10,38
MBO 4	5,44	13,29	14,80	12,24	9,92
HAVO, VWO	14,49	6,23	5,22	5,87	4,00
HBO, WO dodiplomski	4,58	17,56	14,14	13,06	11,96
WO magisterij, doktorat	0,86	9,23	8,72	6,61	6,26
Neznana stopnja izobrazbe	0,54	0,90	0,63	0,46	-

Vir: CBS (2013c).

V skupini prebivalstva, starega med 25 in 35 let in pri ostalih starostnih skupinah lahko opazimo, da največ ljudi doseže sekundarno stopnjo izobraževalnih programov HAVO ter pred-univerzitetnih programov VWO in MBO (glej Tabelo 6.2). Razen odstotka o neznani doseženi stopnji izobrazbe (0,54%), ni podatka o prebivalstvu brez izobrazbe oziroma tistih, ki niso dokončali niti primarne stopnje izobrazbe. V letu 2011 je približno petina mladih,

starih med 15 in 25 let, ki je dokončala vsaj enega od programov v terciarnem izobraževanju (CBS 2013c).

Tabela 6.3: Delež populacije, stare med 15 in 24 let, udeležene v izobraževanju od 2002 do 2011

Država /leto	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nizozemska	62.4	62.4	63.5	63.7	66.3	67.5	68.1	68.0	69.0	72.1
Slovenija	65.2	66.9	67.6	68.8	69.7	70.1	71.0	70.4	71.0	71.7

Vir: Eurostat (2013c).

Iz Tabele 6.3 je razvidno, da je delež populacije, stare med 15 in 24 let, ki je vključena v šolski sistem izobraževanja, skoraj enak v primerjalnih državah oziroma znaša v letu 2011 v Sloveniji 71,7 odstotkov ter na Nizozemskem 72,1 odstotek (Eurostat 2013c).

Statistično analizo razlik med državama glede povprečnih deleža populacije, stare med 15 in 24 let, udeležene v izobraževanju, sem opravila s T-testom. Pri analizi sem najprej upoštevala rezultate F-testa homogenosti varianc, ki so pokazali, da razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$) (glej Tabelo 6.4), kar pomeni, da sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. T-test, s katerim sem v nadaljevanju ugotavljala pravilnost domneve, da je v povprečju delež populacije mladih, starih med 15 in 24 let, vključenih v sistem izobraževanja v Sloveniji ($M = 66.021$; $SE = 1.5686$) višji kot na Nizozemskem ($M = 65.214$; $SE = 0.8660$), je pokazal, da razlika med omenjenima državama ni statistično pomembna ($t(26) = 0.450$, $p > 0.05$) (glej Tabelo 6.4) (Eurostat 2013c).

Tabela 6.4: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi deleža populacije vključene v sistem izobraževanja

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Vključenost v sistem izobraževanja	Domneva homogenosti varianc	4.052	0.055	0.450	26	0,656

Na podlagi kronoloških podatkov od leta 2003 in do leta 2011 o doseženi stopnji izobrazbe v Sloveniji in na Nizozemskem je mogoče opaziti, da delež mladih, starih med 15 in 24 let, z doseženo primarno in nižje sekundarno izobrazbo upada, bolj izrazito na Nizozemskem (iz 55,2% v letu 2003 na 49,8% v letu 2011), vendar je delež populacije, stare med 15 in 24 let, z

doseženo primarno izobrazbo v letu 2011 v Sloveniji (40,8%) še vedno nižji kot na Nizozemskem (49,8%) (glej Tabelo 6.5). Medtem ko se je delež mladih z doseženo sekundarno izobrazbo od leta 2003 do leta 2011 v Sloveniji za en odstotek zmanjšal, se je na Nizozemskem povečal za 2 odstotka, vendar je kljub temu odstotek mladih z doseženo sekundarno izobrazbo v letu 2011 v Sloveniji višji (55,5%) kot na Nizozemskem (49,8%). Najbolj pomenljiv je podatek o doseženi izobrazbi na prvi in drugi terciarni stopnji med mladimi, starimi med 15 in 24 let, kjer je razvidno, da tako na Nizozemskem kot v Sloveniji delež mladih z doseženo terciarno izobrazbo narašča, vendar je slednji venomer višji na Nizozemskem (v letu 2003 5,7% in v letu 2011 9,2%) kot v Sloveniji (v letu 2003 1,2% in v letu 2011 3,6%) (Eurostat 2013č). Podatek o hitreje naraščajočemu deležu mladih z doseženo terciarno izobrazbo v Sloveniji lahko povežemo z vpeljavo bolonjskega sistema izobraževanja v slovenski visokošolski sistem, ki je prispevala k fleksibilnejšemu opravljanju študijskih obveznosti, onemogočenju zavlačevanja študijskih obveznosti ter primerljivosti šolskih programov in stopenj izobraževanja z evropskimi, kar je olajšalo prehode med različnimi študijskimi programi ter priznavanje dosežene visokošolske izobrazbe v evropskem in svetovnem merilu. Sam bolonjski sistem je posredno pripomogel k rahlemu zmanjšanju števila študentov, ki so status slednjega ohranjali ali pridobili neupravičeno.

Tabela 6.5: Dosežena stopnja izobrazbe mladih, starih med 15 in 24 let, med 2003 do 2011 v odstotkih

Dosežena izobrazba/leto		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Primarna in nižje sekundarna	<i>SI</i>	42.4	44.8	42.1	42.1	40.3	39.7	40.3	41.7	40.8
	<i>NL</i>	55.2	54.5	52.9	53.7	52.7	52.4	52.0	50.7	49.8
Sekundarna, post-sekundarna in ne-terciarna	<i>SI</i>	56.4	53.7	56.2	56.0	58.2	58.1	57.7	55.2	55.5
	<i>NL</i>	39.1	38.3	38.9	38.5	39.5	39.6	39.7	40.6	41.0
Prva in druga terciarna stopnja	<i>SI</i>	1.2	1.5	1.7	1.9	1.5	2.1	2.0	3.1	3.6
	<i>NL</i>	5.7	7.2	8.1	7.7	7.8	8.1	8.3	8.7	9.2

Vir: Eurostat (2013č).

Statistično analizo razlik med državama glede povprečnih vrednosti dosežene določene stopnje izobrazbe mladih, starih med 15 in 24 let, sem opravila s T-testom. Pri analizi sem najprej upoštevala rezultate F-testa homogenosti varianc, ki so pokazali, da razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$) (glej Tabelo 6.6), kar pomeni,

da sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. T-test, s katerim sem v nadaljevanju ugotavljala ali med državama obstajajo razlike med aritmetičnimi sredinami glede doseženih določenih stopenj izobrazbe med mladimi, starimi med 15 in 24 let, je pokazal naslednje (Eurostat 2013č).

V povprečju je delež mladih, starih med 15 in 24 let, z doseženo primarno in nižje sekundarno izobrazbo na Nizozemskem ($M = 52.66$; $SE = 0.57133$) višji kot v Sloveniji ($M = 41.58$; $SE = 0.51391$). Ta razlika je statistično pomembna ($t(16) = -14.416$, $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.6) (Eurostat 2013č). V povprečju je delež mladih, starih med 15 in 24 let, z doseženo sekundarno in post-sekundarno izobrazbo na Nizozemskem ($M = 39.47$; $SE = 0.29954$) nižji kot v Sloveniji ($M = 56.33$; $SE = 0.49329$). Ta razlika je statistično pomembna ($t(16) = 29.226$, $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.6) (Eurostat 2013č). V povprečju je delež mladih, starih med 15 in 24 let, z doseženo prvo in drugo terciarno stopnjo izobrazbe na Nizozemskem ($M = 7.87$; $SE = 0.33208$) višji kot v Sloveniji ($M = 2.0667$; $SE = 0.26300$). Ta razlika je statistično pomembna ($t(16) = -13.692$, $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.6) (Eurostat 2013č).

Tabela 6.6: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi deleža populacije mladih z doseženo določeno stopnjo izobrazbe

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Dosežena primarna izobrazba	Domneva homogenosti varianc	0.058	0.812	-14.416	16	0.000
Dosežena sekundarna izobrazba	Domneva homogenosti varianc	1.695	0.211	29.226	16	0.000
Dosežena terciarna izobrazba	Domneva homogenosti varianc	0.135	0.718	-13.692	16	0.000

Tabela 6.7: Dosežena terciarna stopnja izobrazbe populacije, stare med 20 in 24 let ter 25 in 34 let, v odstotkih

Dosežena izobrazba/leto		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stari med 20-24	<i>SI</i>	2,5	3,4	3,2	3,5	2,8	3,8	3,5	5,5	6,4	7,9
	<i>NL</i>	12,1	14,2	15,6	15,1	15,2	15,7	16,2	16,6	17,3	17,3
Stari med 25-	<i>SI</i>	23.7	24.9	24.7	27.0	30.1	30.0	30.4	31.3	33.8	35,3

34	<i>NL</i>	32.1	34.5	35.4	36.0	36.7	39.8	40.1	40.3	39.9	41.5
-----------	-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Vir: Eurostat (2013d).

Zgovorni so tudi podatki o doseženi terciarni izobrazbi med mladimi, starimi med 20 in 24 let ter 25-34 let, kjer je mogoče opaziti, da je odstotek mladih, starih med 20 in 24 let, z doseženo terciarno izobrazbo bistveno večji na Nizozemskem (17,3%) kot v Sloveniji (7,9%). Enako velja za starostno skupino med 25 in 34 let, kjer je sicer razlika nekoliko manjša, a še vedno izrazita⁴ (glej Tabelo 6.7) (Eurostat 2013d).

S pomočjo T-testa za preverjanje statistične značilnosti razlik med državama sem ugotovila, da razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$) (glej Tabelo 6.8), kar pomeni, da sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. Na podlagi T-test za ugotavljanje statistične značilnosti razlik sem si postavila dve domnevi, ki sem ju na podlagi opravljanje statistične analize sprejela in torej velja, da je v povprečju delež mladih, starih med 20 in 24 let, ki imajo doseženo terciarno stopnjo izobrazbe, višji na Nizozemskem ($M = 15.53$; $SE = 0.49127$) kot v Sloveniji ($M = 4.25$; $SE = 0.55603$) $t(18) = -5.366$; $p < 0.05$ ter, da je v povprečju delež mladih, starih med 25 in 34 let, ki imajo doseženo terciarno stopnjo izobrazbe višji na Nizozemskem ($M = 37.63$; $SE = 0.98286$) kot v Sloveniji ($M = 29.12$; $SE = 1.24470$) (glej Tabelo 6.8). Slednje pomeni, da so razlike med državami statistično pomembne ($t(18) = -15.203$; $p < 0.05$) (Eurostat 2013d).

Tabela 6.8: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi deleža mladih po starostnih skupinah z doseženo terciarno stopnjo izobrazbe

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Starostna skupina 20-24	Domneva homogenosti varianc	0.482	0.496	-15.203	18	0.000
Starostna skupina 25-34	Domneva homogenosti varianc	0.544	0.470	-5.366	18	0.000

Podatki o doseženi stopnji izobrazbe so bolj pomenljivi, ko jih povežemo s podatkom o deležu študentov udeleženih na prvi in drugi stopnji terciarnega izobraževanja v celotni

⁴ V letu 2012 je v Sloveniji stopnja populacije stare med 25 in 34 let z doseženo terciarno stopnjo izobrazbe znašala 35,3 odstotke in na Nizozemskem 41,5 odstotkov.

populaciji, stari med 20 in 24 let. Udeležba populacije, stare med 20 in 24 let, v terciarnem izobraževanju je v Sloveniji občutno višja od nizozemskega deleža udeležbe populacije študentov, starih med 20 in 24 let, udeležene v prvi in drugi stopnji terciarnega izobraževanja (glej Tabela 6.9). V obdobju od leta 2002 do 2011 lahko opazimo, da se je na Nizozemskem delež udeležbe na terciarni stopnji izobraževanja v populaciji, stari med 20 in 24 let, zvišal iz 53,3 na 75,4 odstotke ter v Sloveniji iz 65,7 na 84,2, kar lahko pripišemo uvedbi Bolonjskega sistema izobraževanja, ki med drugim postruje pogoje za dokončanje študija z obvezno udeležbo na predavanjih (Eurostat 2013e).

Tabela 6.9: Delež študentov, starih med 20 in 24 let, udeležene na prvi in drugi terciarni stopnji izobraževanja

Država /leto	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nizozemska	53.3	54.1	56.1	58.3	60.1	61.1	61.6	62.0	64.3	75.4
Slovenija	65.7	68.0	71.3	78.8	82.5	85.4	87.2	85.4	86.9	84.2

Vir: Eurostat (2013e).

Iz Tabele 6.9 je tudi jasno razvidno, da je v Sloveniji udeležba v populaciji stari med 20 in 24 let višja kot na Nizozemskem. Slednjo domnevo sem preverjala s pomočjo T-testa za ugotavljanje statistične značilnosti. Analiza statistične pomembnosti F-testa homogenosti varianc je pokazala da razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$) (glej Tabela 6.10), kar pomeni, da sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. S pomočjo T-testa sem domnevo, da je v Sloveniji ($M = 79.54$; $SE = 2.5931$) v populaciji, stari med 20 in 24 let, udeležba na terciarnem izobraževanju višja kot na Nizozemskem ($M = 60.63$; $SE = 1.9924$), sprejela. Omenjena razlika je torej statistično pomembna ($t(18) = 5.783$; $p < 0.05$) (glej Tabela 6.10) (Eurostat 2013e).

Tabela 6.10: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi deleža populacije stare med 20 in 24 let udeležene na terciarni stopnji izobraževanja

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Udeležba na terciarnem izobraževanju	Domneva homogenosti varianc	1.999	0.174	5.783	18	0,000

Kljub višjemu deležu populacije, stare med 20 in 24 let, udeležene v prvi in drugi stopnji terciarnega izobraževanja v Sloveniji, je na Nizozemskem stopnja dosežene terciarne izobrazbe v populaciji, stari med 20 in 24 let, občutno višja od slovenske, kar kaže na sistemska nesorazmerja v dejanski udeležbi v izobraževanju na terciarni stopnji izobraževanja, ki ne vodi do dejanskega dokončanja študija v Sloveniji. Omenjeni podatki so odraz ureditve šolskih sistemov v primerjalnih državah, ki je na Nizozemskem izredno bolj reguliran ter onemogoča špekuliranja na področju ohranjanja oziroma pridobivanja študentskega statusa brez dejanske udeležbe oziroma zaključka študija s končno pridobitvijo izobrazbe. Prav tako je študij na Nizozemskem na terciarni stopnji plačljiv, kar še dodatno omeji možnost neupravičenega pridobivanja statusa študenta (Study in Holland 2013).

Tabela 6.11: Delež populacija mladih, starih med 15 in 29 let, brez zaposlitve in ni vključena v nobeno izobraževanje

Država /leto	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nizozemska	6.7	6.6	6.6	5.5	4.9	4.6	5.3	5.7	5.5	6.2
Slovenija	9.0	8.2	9.7	9.7	8.2	7.5	9.3	9.4	9.4	11.8

Vir: Eurostat (2013f).

Vredno je izpostaviti tudi podatek o odstotku populacije stare med 15 in 29 let, ki je brez zaposlitve in ni vključena v nobeno izobraževanje, ki je bil v letu 2011 skoraj enkrat višji v Sloveniji kot na Nizozemskem (glej Tabelo 6.11). Prav tako se je slednji odstotek populacije v Sloveniji od leta 2003 do leta 2008 najprej znižal iz 9 na 7,5 odstotkov ter nato do leta 2012 ponovno povišal na kar 11,8 odstotke. Podobno gibanje je opaziti na Nizozemskem, kjer se je delež populacije, stare med 15 in 29 let, brez zaposlitve in ne vključeno v izobraževanje od leta 2003 do 2008 znižal iz 6,7 na 4,9 odstotke ter se do leta 2012 ponovno povišal, vendar zgolj na 6,2 odstotke, kar je manj kot leta 2003 (Eurostat 2013f). Ali so razlike med preučevanima državama glede deleža populacije mladih, starih med 15 in 29 let, brez zaposlitve in ne vključene v izobraževanje, statistično pomembne, sem preverjala s statistično metode T-testa. Razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$), zato sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc (glej Tabelo 6.12). Domnevo, v povprečju je na Nizozemskem ($M = 5.78$; $SE = 0.1953$) v populaciji, stari med 15 in 29 let, manj oseb brez zaposlitev in ne vključenih v izobraževanje kot v Sloveniji ($M = 9.37$; $SE = 0.3206$), sem sprejela, kar pomeni, da so razlike statistično pomembne ($t(22) = 9.545$; $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.12) (Eurostat 2013f).

Tabela 6.12: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi deleža populacije brez zaposlitev in ne vključene v izobraževanje

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Osebe brez zaposlitev in ne v izobraževanju	Domneva homogenosti varianc	0.851	0.366	9.545	22	0,000

Tabela 6.13: Delež zaposlene in nezaposlene populacije, stare od 15 do 29 let, vključene v formalno ali neformalno izobraževanje

Država /leto		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zaposleni	<i>NL</i>	38.4	36.6	37.0	39.0	41.6	42.7	42.6	39.5	39.7	39.3
	<i>SI</i>	16.3	21.2	19.8	20.0	21.5	22.8	22.0	22.9	21.6	17.5
Nezaposleni	<i>NL</i>	18.9	20.7	21.4	21.5	20.2	19.7	20.4	24.1	24.1	23.9
	<i>SI</i>	45.2	41.6	39.5	39.6	38.1	37.8	39.6	40.9	42.8	43.4

Vir: Eurostat (2013g).

Kronološki podatki od leta 2003 do leta 2012 kažejo, da se podatek o deležu zaposlenih, ki so vključeni v formalno ali neformalno izobraževanje, bistveno ne spreminja niti na Nizozemskem niti v Sloveniji (glej Tabela 6.13). Leta 2012 je delež zaposlene populacije, stare med 15 in 29 let je na Nizozemskem znašal 39,3 odstotke, kar je še enkrat več kot v Sloveniji, kjer je delež zaposlene populacije, ki je vključena v formalno ali neformalno izobraževanje, 17,5 odstotkov. Ravno obratni so podatki o deležu populacije, stare med 15 in 29 let, ki je vključena v formalno ali neformalno izobraževanje in je nezaposlena. V Sloveniji je delež populacije, stare 15 do 29 let, ki je vključena v formalno ali neformalno izobraževanje, leta 2012 znašal 43,4 odstotke in se ni bistveno spremenil od leta 2003. Na Nizozemskem je delež omenjene populacije v letu 2003 znašal 18,9 odstotkov ter je postopoma naraščal in v letu 2012 znašal 23,9 odstotkov (Eurostat 2013g).

V povprečju je zaposlena populacija, stara med 15 in 29 let, na Nizozemskem ($M = 39.64$; $SE = 0.66886$) v večjem deležu vključuje v neformalna in formalna izobraževanja kot v Sloveniji ($M = 20.56$; $SE = 0.69397$) (glej Tabela 6.14). Omenjeni domnevi sem preverjala s pomočjo statistične metode T-testa. Predpostavko o homogenosti varianc sem obdržala zaradi statistično nepomembnih razlik med variancami obeh skupin tako pri zaposleni kot

nezaposleni populaciji. Domnevi sem na podlagi statistične značilnosti T-testa potrdila, saj so razlike med povprečnimi vrednostmi zaposlenih ($t(18) = -19.796$; $p < 0.05$) in nezaposlenih ($t(18) = -19.988$; $p < 0.05$) obeh skupin statistično značilne (glej Tabela 6.14) (Eurostat 2013g).

Tabela 6.14: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi deleža zaposlene in nezaposlene populacije vključene v izobraževanje

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Zaposleni	Domneva homogenosti varianc	0.046	0.832	-19.796	18	0.000
Nezaposleni	Domneva homogenosti varianc	0.610	0.445	-19.988	18	0.000

Na Nizozemskem šolanje po 18 letu starosti oziroma šolanje na terciarni ravni ni subvencionirano s strani države in je plačljivo, zato so tisti, ki se želijo šolati, primorani sočasno imeti tudi zaposlitev, ki jih poleg sredstev za študij prinaša tudi bogate izkušnje, ki omogočajo boljše zaposlitvene možnosti v kasnejših obdobjih življenja. V Sloveniji je delež mladih, starih med 15 in 29 let, ki so vključeni v formalno ali neformalno izobraževanje ter so nezaposleni, visok na račun mladih, ki so vključeni v formalno izobraževanje in imajo status študenta ter jih financirajo starši ali sorodniki.

Omenjena dejstva nakazujejo na različnost šolskih sistemov in hkrati kažejo na pomanjkljivosti v slovenskem šolskem sistemu ter na trgu dela. Šolski sistem, namesto da bi spodbujala in razvijala sposobnosti ter kompetence mladih z različnimi oblikami pridobivanja teoretičnih in praktičnih znanj, uokvirja mlade v določen zastarel sistem, ki temelji predvsem na pridobivanju teoretičnih znanj in s tem mladim onemogoča razvijati veščine in spretnosti skozi izkustvo z nabiranjem praktičnih izkušenj in jim hkrati oži možnosti za lažji prehod iz šolanja na trg dela. Prav tako je tog tudi trg dela, kjer ni urejeno in pravilno regulirano delo študentov, ki nemalokrat služi izkoriščanju študentske delovne sile za opravljanje nizko kvalificiranih del za nizko plačilo.

6.1.2 Stopnja brezposelnosti

Razlog izbire Nizozemske za primerjalno državo je prav obeležena najnižja stopnja brezposelnosti med mladimi, mlajšimi od 25 let, ki je na Nizozemskem v primerjavi z vsemi drugimi državami Evrope najnižja (glej Tabela 6.15). Podatki so statistično obdelani tako, da so prikazane povprečne vrednosti stopenj brezposelnosti med mladimi, mlajšimi od 25 let, od leta 2003 do 2011 po državah (Eurostat 2013b).

Tabela 6.15: Povprečna vrednost stopnje brezposelnosti mladih, mlajših od 25 let

Št.	GEO	Povp. Vred.	Št.	GEO	Povp. Vred.
1	NL	8,00	18	FI	19,63
2	JP	8,60	19	BE	20,46
3	AT	8,97	20	BG	20,62
4	NO	9,28	21	RO	20,92
5	DK	10,33	22	LT	21,22
6	IS	10,75	23	HU	21,25
7	DE	11,51	24	SE	21,76
8	US	13,88	25	FR	21,77
9	CY	14,27	26	LV	22,77
10	MT	14,83	27	PT	23,75
11	SI	14,83	28	IT	25,19
12	LU	15,73	29	PL	28,36
13	UK	16,12	30	SK	29,37
14	CZ	16,79	31	ES	30,40
15	IE	16,82	32	EL	30,83
16	EU28	19,16	33	HR	31,09
17	EE	19,62			

Vir: Eurostat (2013b).

Spodnji Graf 6.1 jasno kaže zaskrbljujoče podatke o visoki brezposelnosti mladih v Sloveniji. V letu 2012 je bila v Sloveniji več kot četrtina mladih, starih do 25 let, brezposelnih, medtem ko je bila stopnja brezposelnosti med mladimi na Nizozemskem samo 9,5 odstotna (glej Graf 6.1). Stopnja brezposelnosti populacije, mlajše od 25 let v Sloveniji, je bila od leta 1996 do leta 2004 konstanta in se je gibala med 16,1 do 17,5 odstotkov, od leta 2005 je začela upadati in dosegla najnižjo stopnjo v letu 2007, ko je bilo brezposelnih 10,1 odstotek mladih, mlajših od 25 let. Z gospodarsko krizo je od leta 2008 stopnja brezposelnosti začela strmo naraščati in v letu 2012 prizadela že vsakega četrtega Slovenca, mlajšega od 25 let. Statistično značilnost

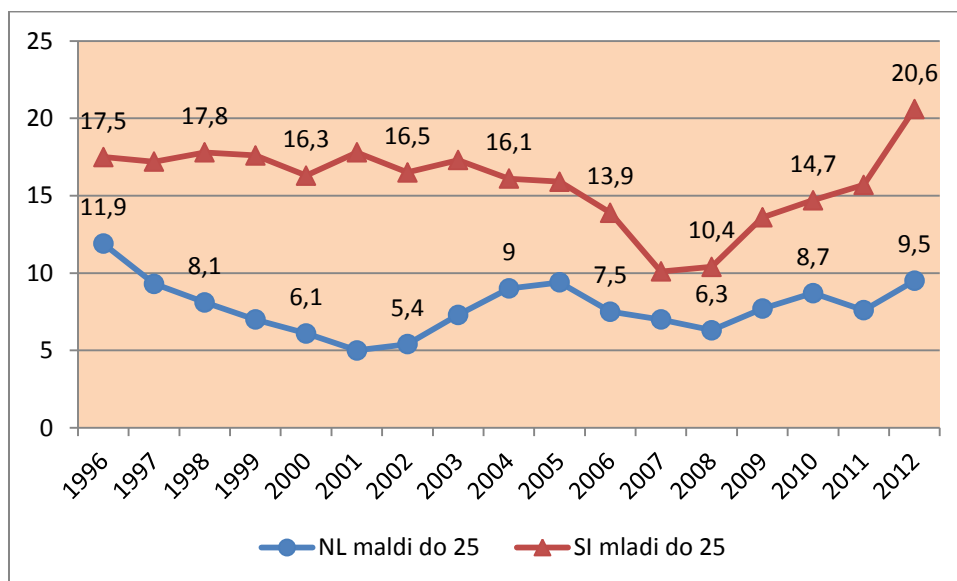
razlik povprečnih vrednosti stopnje brezposelnosti mladih od leta 1996 do 2012 med primerjalnima državama sem preverjala s statistično metodo T-testom. Razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$), zato sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. S pomočjo t-testa sem domnevo, da je v povprečju stopnja brezposelnosti med mladimi, starimi do 25 let, v Sloveniji ($M = 15.82$; $SE = 0.6461$) višja kot na Nizozemskem ($M = 7.81$; $SE = 0.4168$), sprejela. Razlike med povprečnimi vrednostmi stopenj brezposelnosti mladih, mlajših od 25 let, med državami so statistično pomembne ($t(32) = 1.597$; $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.16) (Eurostat 2013b).

Tabela 6.16: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi stopnje brezposelnosti mladih

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Stopnja brezposelnosti med mladimi	Domneva homogenosti varianc	1.597	0.215	10.450	32	0,000

Na Nizozemskem je najvišja stopnja brezposelnosti med mladimi, mlajšimi od 25 let, zanašala 11,9 odstotkov (glej Graf 6.1). Od leta 1996 ter do leta 2001 je stopnja brezposelnosti med mladimi, mlajšimi od 25 let, padala in leta 2001 dosegla najnižjo vrednost, ko je bilo brezposelnih mladih, mlajših od 25 let, na Nizozemskem le 5 odstotkov. Brezposelnost med mladimi se je v času od leta 2002 do 2012 gibala med 5,4 in 9,5 odstotki. V letu 2012 je brezposelnost med mladimi znašala 9,5 odstotkov, kar ni niti toliko, kolikor je znašala najnižja stopnja brezposelnosti v Sloveniji v letu 2007 (Eurostat 2013b).

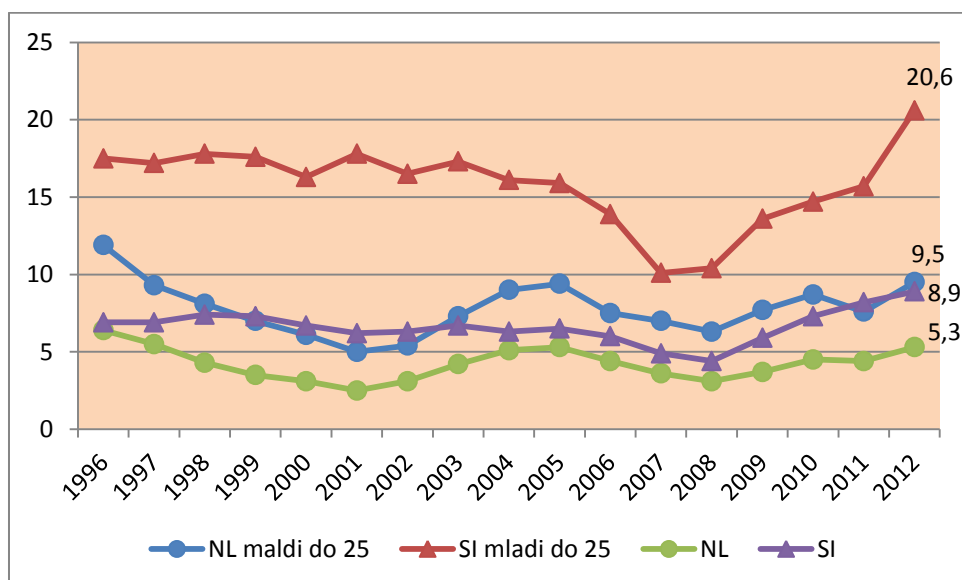
Graf 6.1: Stopnja brezposelnosti med mladimi, mlajšimi od 25 let, na Nizozemskem in v Sloveniji od leta 1996 do 2012

Vir: Eurostat (2013b).

Pomenljivi so tudi prikazani podatki na Grafu 6.2, kjer koncizen podatek o visoki stopnji brezposelnosti med mladimi v Sloveniji manifestira dejansko stanje mladih Slovencev v primerjavi z ostalo populacijo oziroma v primerjavi z mladimi na Nizozemskem.

Graf 6.2: Stopnja brezposelnosti mlajših od 25 let in vse populacije na Nizozemskem in v Sloveniji od leta 1996 do 2012

Vir: Eurostat (2013b).

V letu 2011 je bila stopnja brezposelnosti med mladimi na Nizozemskem (7,6%) celo nižja kot stopnja brezposelnosti celotne populacije v Sloveniji (8,2%) (Glej Graf 6.2). Med stopnjo

brezposelnosti mladih, mlajših od 25 let, na Nizozemskem in stopnjo brezposelnosti celotne Nizozemske populacije je maksimalno 5,5 odstotne točke razlike oziroma v povprečju 3,2 odstotne točke razlike, medtem ko v Sloveniji maksimalna razlika med stopnjo brezposelnosti mladih mlajših od 25 let v Sloveniji in stopnjo brezposelnosti celotne slovenske populacije znaša 11,7 odstotne točke in povprečna razlika 9,2 odstotni točki in najmanjša razlika 5,2 odstotni točki, kar je skoraj toliko kolikor znaša najvišja razlika na Nizozemskem (Eurostat 2013b).

Podatki o stopnji brezposelnosti od leta 2008 do leta 2012 glede na doseženo stopnjo izobrazbe med mladimi, starimi med 15 in 24 let, kažejo, da je bilo v Sloveniji leta 2012 kar 29,60 odstotkov mladih brezposelnih, starih med 15 in 24 let, ki imajo doseženo primarno ali nižjo sekundarno izobrazbo (glej Tabelo 6.10). Najbolj je zaskrbljujoč podatek o odstotku brezposelnih mladih, ki imajo doseženo prvo ali drugo terciarno stopnjo izobrazbe, ki leta 2013 znaša kar 21,3 odstotke. Na Nizozemskem je odstotek slednji neprimerljivo nižji in znaša le 5,1 odstotek. Najvišja stopnja brezposelnosti je na Nizozemskem med tistim, ki imajo doseženo zgolj primarno ali nižje sekundarno izobrazbo (Eurostat 2013h).

Tabela 6.17: Stopnja brezposelnosti mladih, med 15 in 24 letom, glede na doseženo stopnjo izobrazbe

Dosežena stopnja izobrazbe		2008	2009	2010	2011	2012
Primarna in nižje sekundarna	<i>NL</i>	7.20	8.80	11.80	10.70	13.30
	<i>SI</i>	10.90	18.90	19.70	24.80	29.60
Sekundarna in post-sekundarna	<i>NL</i>	3.60	4.60	6.40	5.30	6.80
	<i>SI</i>	10.00	12.30	12.90	13.30	18.60
Prva in druga terciarna stopnja	<i>NL</i>	2.90	4.50	5.30	4.40	5.10
	<i>SI</i>	17.20	12.90	16.90	16.80	21.30

Vir: Eurostat (2013h).

Statistično analizo razlik med državama glede povprečnih vrednosti sem opravila s T-testom. Pri analizi sem najprej upoštevala rezultate F-testa homogenosti varianc, ki so pokazali, da razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$) pri vseh preučevanih spremenljivkah (glej Tabelo 6.11), kar pomeni, da sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. T-test, s katerim sem v nadaljevanju ugotavljala ali med državama obstajajo razlike med aritmetičnimi sredinami stopenj brezposelnosti glede na doseženo izobrazbo, je pokazal naslednje (Eurostat 2013h):

V povprečju je stopnja brezposelnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, z doseženo primarno in nižje sekundarno izobrazbo na Nizozemskem ($M = 10.36$; $SE = 1.07824$) nižja kot v Sloveniji ($M = 20.78$; $SE = 3.13263$). Ta razlika je statistično pomembna ($t(8) = 3.145$, $p < 0.05$) (glej Tabela 6.10) (Eurostat 2013h).

V povprečju je stopnja brezposelnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, z doseženo sekundarno in post-sekundarno izobrazbo na Nizozemskem ($M = 5.34$; $SE = 0.58447$) nižja kot v Sloveniji ($M = 13.42$; $SE = 1.41542$). Ta razlika je statistično pomembna ($t(8) = 5.276$, $p < 0.05$) (glej Tabela 6.10) (Eurostat 2013h).

V povprečju je stopnja brezposelnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, z doseženo prvo in drugo terciarno stopnjo izobrazbe na Nizozemskem ($M = 4.44$; $SE = 0.42143$) nižja kot v Sloveniji ($M = 17.02$; $SE = 1.33019$). Ta razlika je statistično pomembna ($t(8) = 9.016$, $p < 0.05$) (glej Tabela 6.10) (Eurostat 2013h).

Tabela 6.18: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi stopnje brezposelnosti glede na izobrazbo med državama

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Brezposelnost primarna izobrazba	Domneva homogenosti varianc	3.023	0.120	3.145	8	.014
Brezposelnost sekundarna izobrazba	Domneva homogenosti varianc	1.112	0.322	5.276	8	.001
Brezposelnost terciarna izobrazba	Domneva homogenosti varianc	1.262	0.294	9.016	8	.000

Statistični podatki jasno kažejo, da med državama obstajajo pomembne razlike ne le pri stopnji brezposelnosti med mladimi, vendar tudi pri stopnji brezposelnosti glede na doseženo izobrazbo, ki je v Sloveniji zaskrbljujoče visoka predvsem med mladimi z doseženo prvo in drugo terciarno stopnjo izobrazbe.

6.1.3 Stopnja aktivnosti

Stopnja delovne aktivnosti je relevanten podatek, ki jasno prikaže kolikšen je delež tistih, ki so aktivni na trgu delovne sile, so torej zaposleni ali aktivno iščejo zaposlitev. Primerjava med povprečnimi vrednostmi stopnje delovne aktivnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, od

leta 1996 do 2012 vseh evropskih držav kaže, da ima v povprečju najvišjo delovno aktivnost Islandija, kateri takoj sledi Nizozemska (glej Tabelo 6.19). Slovenija je glede na povprečne vrednosti stopnje delovne aktivnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, malo pod evropskim povprečjem (Eurostat 2013i).

Tabela 6.19: Povprečna vrednost delovne aktivnosti mladih, starih med 15 in 24 let

Št.	GEO	Povp. Vred.	Št.	GEO	Povp. Vred.
1	IS	76,309	17	LV	39,936
2	NL	71,609	18	SI	38,918
3	DK	68,318	19	FR	38,027
4	CH	67,764	20	EE	37,636
5	UK	60,918	21	HR	35,609
6	NO	59,809	22	SK	34,964
7	AT	58,709	23	PL	34,591
8	FI	54,073	24	BE	33,336
9	MT	53,973	25	CZ	33,009
10	SE	51,300	26	EL	32,345
11	DE	50,636	27	RO	32,200
12	IE	48,845	28	IT	31,655
13	ES	44,618	29	BG	29,509
14	EU28	43,691	30	LT	28,818
15	PT	41,545	31	LU	28,536
16	CY	40,736	32	HU	26,800

Vir: Eurostat (2013i).

Tabela 6.20 jasno nakazuje razlike med stopnjo delovne aktivnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, na Nizozemskem in v Sloveniji.

Tabela 6.20: Stopnja aktivnosti prebivalstva starega med 15 in 24 let na Nizozemskem in v Sloveniji od leta 2003 do 2012

Država /leto	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nizozemska	72.9	71.6	71.0	70.8	72.7	73.2	72.8	69.0	68.8	69.9
Slovenija	35.2	40.3	40.5	40.6	41.8	42.9	40.9	39.9	37.4	34.4

Vir: Eurostat (2013i).

Na Nizozemskem je bila stopnja delovne aktivnosti med mladimi v letu 2012, med 15 in 24 letom, skoraj 70 odstotna, medtem ko je stopnja delovne aktivnosti celotne populacije, stare

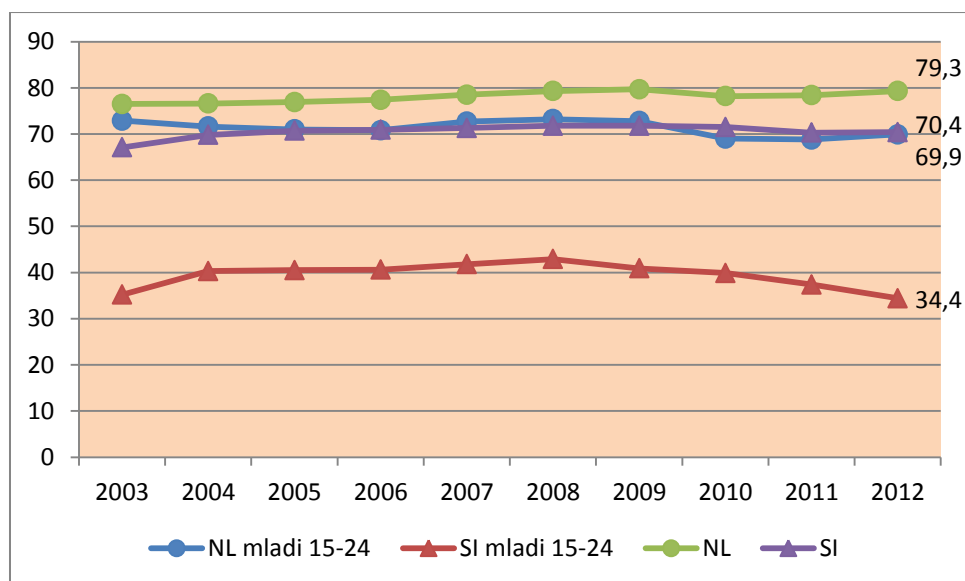
med 15 in 64 let, v Sloveniji 70,4 odstotna (glej Graf 6.3) (Eurostat 2013i). Stopnja delovno aktivnega prebivalstva, starega med 15 in 24 let pa le 34,4 odstotna. Stopnja delovne aktivnosti populacije stare med 15 in 24 let se od leta 2003 ter do 2012 ni niti v Sloveniji niti na Nizozemskem bistveno spremenila (glej Tabelo 6.20) (Eurostat 2013i).

Zaradi bolj analitične interpretacije podatkov sem opravila tudi statistično analizo s statistično metodo, T-testom, zato, da ugotovim, ali so razlike med povprečnimi vrednostmi statistično značilne. Razlike med variancama obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$), zato sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. V povprečju je stopnja delovne aktivnosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, v Sloveniji ($M = 40.40$; $SE = 0.8884$) nižja kot na Nizozemskem ($M = 70,35$; $SE = 0.8202$). Ta razlika je statistično pomembna, zato sem domnevo sprejela ($t(32) = 0.032$ $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.21) (Eurostat 2013i).

Tabela 6.21: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi stopnje delovne aktivnosti mladih

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Stopnja brezposelnosti med mladimi	Domneva homogenosti varianc	0.032	0.858	-24.768	32	0,000

Graf 6.3: Stopnja delovne aktivnosti populacije, stare med 15 in 64 let, ter mladih, starih med 15 in 24 let, na Nizozemskem in v Sloveniji od leta 2003 do 2012

Vir: Eurostat (2013i).

Med leti 2004 in 2009 je zaznati rahel porast delovne aktivnosti med mladimi v Sloveniji, ki je dosegla najvišjo vrednost v letu 2008 (42,9%), nato pa ponoven padec na 34,4 odstotke v letu 2012. Na Nizozemskem je zaznati rahel upad stopnje delovne aktivnosti v letih 2010, 2011 in 2012, vendar stopnja delovne aktivnosti ni upadla za več kot 5 odstotnih točk od najvišje dosežene stopnje delovne aktivnosti v zadnjih desetih letih (Eurostat 2013i).

Tabela 6.22: Stopnja zaposlenosti populacije, stare 15 do 24 let, po stopnji izobrazbe od leta 2003 do 2012

Vrsta končanega izob./leto		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vse stopnje	<i>NL</i>	68,7	66,2	65,2	66,2	68,4	69,3	68,0	63,0	63,5	63,3
	<i>SI</i>	28,6	33,8	34,1	35,0	37,6	38,4	35,3	34,1	31,5	27,3
Terciarna stopnja	<i>NL</i>	85,6	81,9	82,1	82,9	83,5	81,4	80,2	76,3	76,9	77,9
	<i>SI</i>	69,6	68,4	68,1	69,0	79,4	68,6	71,8	60,0	53,9	53,7

Vir: Eurostat (2013j).

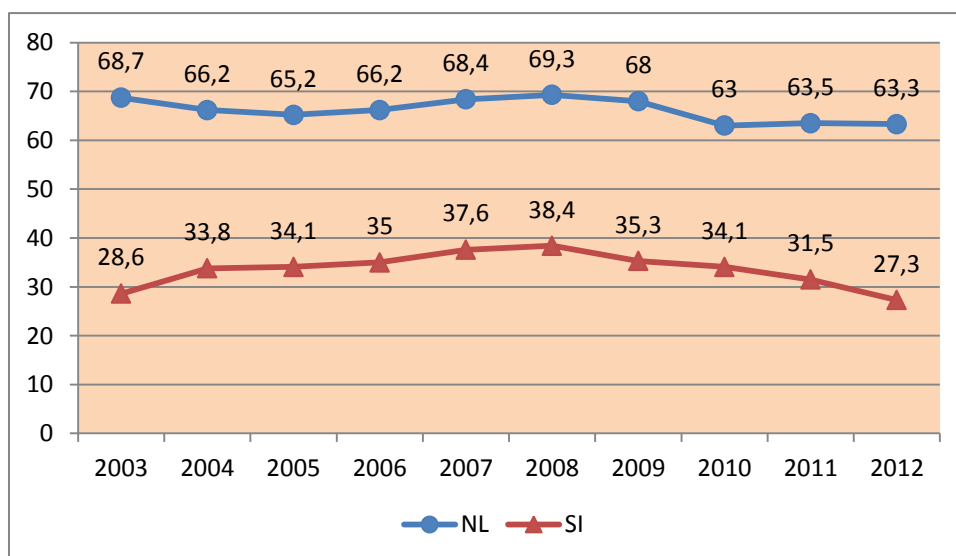
Podatki o stopnji zaposlenosti kažejo, da je stopnja zaposlenosti med mladimi, starimi med 15 in 24 let, ne glede na doseženo stopnjo izobrazbe v letu 2012 na Nizozemskem (63,3%) enkrat večja kot v Sloveniji (27,3%) (glej Tabelo 6.22). Omenjene razlike med državama sem preverjala med povprečnimi vrednostmi stopenj zaposlenosti. Razlike med variancami obeh skupin niso statistično pomembne ($p > 0.05$), zato sem obdržala predpostavko o homogenosti varianc. S pomočjo T-testa sem ugotovila, da je v povprečju stopnja zaposlenosti med mladimi starimi med 15 in 24 let, ne glede na doseženo stopnjo izobrazbe na Nizozemskem ($M = 33.61$; $SE = 0.7936$) skoraj enkrat višja kot v Sloveniji ($M = 65.01$; $SE = 1.1034$). Razlike med povprečnimi vrednostmi so statistično značilne ($t(32) = -22.730$; $p < 0.05$), kar pomeni, da sem domnevo sprejela. Enako niso statistično pomembne ($p > 0.05$) variance obeh skupin pri statistični analizi stopnje zaposlenosti mladih z doseženo terciarno stopnjo izobrazbe. Domnevo, da je povprečna vrednost stopenj zaposlenosti mladih, starih med 15 in 24 let z doseženo terciarno stopnjo izobrazbe višja na Nizozemskem ($M = 81.29$; $SE = 1.9676$) kot v Sloveniji ($M = 65.3$; $SE = 0.702$), sem prav tako potrdila, saj so razlike med povprečnimi vrednostmi statistično pomembne ($t(32) = -5.340$; $p < 0.05$) (glej Tabelo 6.23) (Eurostat 2013j).

Tabela 6.23: T-test statistične značilnosti razlik med povprečnimi vrednostmi stopnje zaposlenosti glede na izobrazbo

		Levene-ov test enakosti varianc		T-test enakosti aritmetičnih sredin		
		F-test homogenosti varianc (F)	Pomemb. (Sig.)	Vrednost t-testa (t)	Stopnja prostosti	Pomemb. (dvostranski)
Stopnja zaposlenosti vse izobrazbe	Domneva homogenosti varianc	1.724	0.198	-22.730	32	0.000
Stopnja zaposlenosti terc. stopnja	Domneva homogenosti varianc	0.702	0.408	-5.340	32	0.000

V letu 2003 je stopnja zaposlenosti v populaciji, stari med 15 in 24 let, v Sloveniji znašala 28,6 odstotkov ter najvišjo stopnjo dosegla v letu 2008, ko je znašala 38,4 odstotke. Do leta 2012 se je ponovno zmanjšala na 27,3 odstotke. Na Nizozemskem je stopnja zaposlenosti med mladimi leta 2003 znašala 68,7 odstotkov ter se je do leta 2012 znižala na 63,3 odstotke (glej Graf 6.4) (Eurostat 2013j)

Graf 6.4: Stopnja zaposlenosti populacije, stare 15-24 let, na Nizozemskem in v Sloveniji od 2003 do 2012

Vir: Eurostat (2013j).

Na podlagi ankete o delovni sili stopnja neaktivnosti v populaciji, stari med 15 in 24 let v Sloveniji v letu 2012 znaša 65,6 ter na Nizozemskem 30,1 odstotek. Bistvene razlike je mogoče opaziti tudi med stopnjo neaktivnosti mladih, starih med 15 in 24 let, z zaključeno prvo ali drugo terciarno stopnjo izobrazbe, ki je v Sloveniji leta 2012 znašala 53,7 odstotkov ter na Nizozemskem 77,9 odstotkov (Eurostat 2013k).

Na Nizozemskem je najvišja stopnja delovne aktivnosti med populacijo, ki ima doseženo terciarno stopnjo izobrazbe (MBO4, HBO, WO dodiplomski, WO magisterij doktorat) (glej Tabela 6.24) (CBS 2013c).

Tabela 6.24: Stopnja delovne aktivnosti glede na stopnjo izobrazbe na Nizozemskem v letu 2011

Dosežena izobrazba/ starostna skupina	2011
Primarna izobrazba	43,4
VMBO, MBO1, AVO podstruktura	55,8
AVO podstruktura	47,0
HAVO, VWO, MBO	74,9
MBO 2 in 3	76,3
MBO 4	83,7
HAVO, VWO	59,6
HBO, WO dodiplomski	85,1
WO magisterij, doktorat	89,1

Vir: CBS (2013c).

Med celotnim delovno aktivnim prebivalstvom v Sloveniji je največ takih, ki imajo doseženo srednješolsko stopnjo izobrazbo in najmanj delovno aktivnih, ki imajo doseženo zgolj osnovnošolsko stopnjo izobrazbe. Skoraj tretjina je delovno aktivnih, ki imajo doseženo višješolsko oziroma visokošolsko stopnjo izobrazbe (glej Tabela 6.254) (SURs 2013č).

Tabela 6.25: Delovno aktivno prebivalstvo glede na doseženo stopnjo izobrazbe v Sloveniji v letu 2011 v odstotkih

Dosežena stopnja/leto	2011
Osnovnošolska ali manj	14,27
Srednješolska	57,85
Višješolska, visokošolska	27,88

Vir: SURs (2013č).

6.1.4 Prehodnost mladih iz šolanja na trg dela

V letu 2000 je bila v prvem mesecu stopnja brezposelnosti tistih, ki so prvič prekinili oziroma prenehali kontinuirano šolanje, v Sloveniji 18,7 odstotna, medtem ko je stopnja te

brezposelnosti na Nizozemskem 6,2 odstotna (glej Tabelo 6.26). Na Nizozemskem je v prvem mesecu po prvem prenehanju kontinuiranega šolanja stopnja delovne aktivnosti kar 91 odstotna, medtem ko v Sloveniji znaša 86,8 odstotkov (Eurostat 2000). Podatki prikazujejo realno sliko zaposljivosti tistih, ki prehajajo iz kontinuiranega dolgoletnega šolanja na trg dela. Poleg stopnje delovne aktivnosti je najbolj relevanten podatek o stopnji brezposelnosti tistih, ki prihajajo na trg dela po prvi prekinitvi kontinuiranega šolanja.

Tabela 6.26: Stopnja brezposelnosti in stopnja delovne aktivnost v prvem mesecu prvega prenehanja kontinuiranega šolanja v Sloveniji in na Nizozemskem v letu 2000

Vrsta statusa/leto	2000	
Stopnja brezposelnosti	NL	6,2
	SI	18,7
Delovna aktivnost	NL	91
	SI	86,8

Vir: Eurostat (2000).

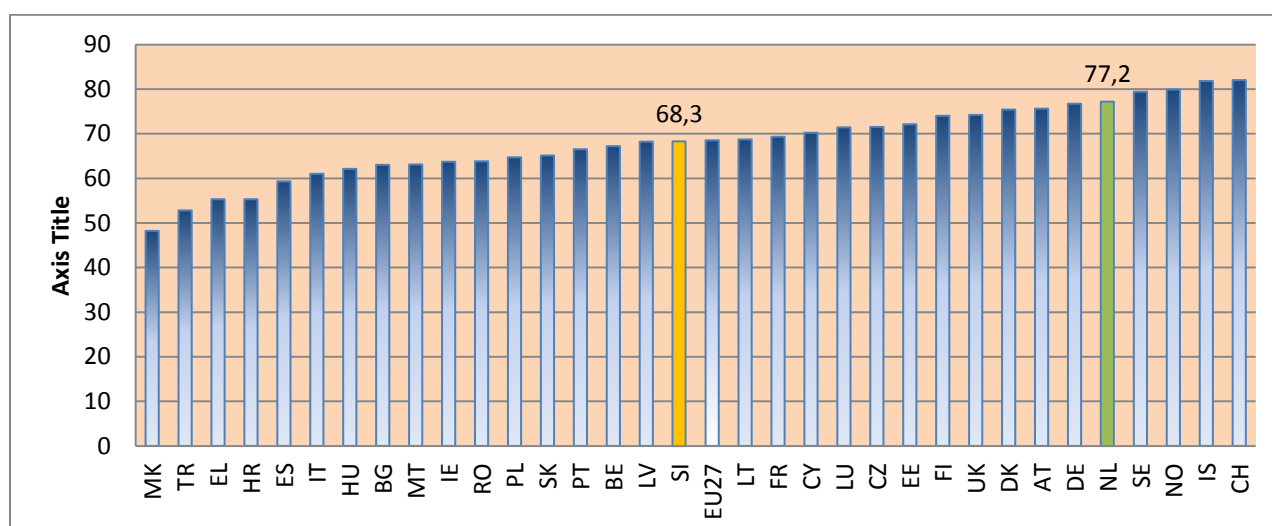
V Sloveniji so v zadnjih treh letih (statistično merjeno v letu 2009) mladi v povprečju stari 23,4 leta, ko odidejo iz formalnega šolanja na trg dela. V enakem časovnem obdobju so na Nizozemskem mladi v povprečju stari 22,9 let, ko odidejo iz formalnega šolanja. Iz prve in druge terciarne stopnje izobraževanja so mladi v zadnjih treh letih (statistično merjeno leta 2009) odhajali v povprečju stari 26,2 leti v Sloveniji in 24,9 let na Nizozemskem (Eurostat 2009b). V povprečju so mladi, stari med 15 in 34 let, v zadnjih treh letih (statistično merjeno v letu 2009) po zaključku formalnega izobraževanja do zaposlitve prišli v 3,4 mesecih ter na Nizozemskem v 2,1 mesecu. Po zaključku terciarnega izobraževanja tako slovenska kot nizozemska populacija, stara med 15 in 34 let, v poprečju do zaposlitve pride v 1,7 mesecih (Eurostat 2009c). Prva tri leta po končani formalni izobrazbi (statistično merjeno v letu 2009) je med mladimi, starimi med 15 in 34 let, stopnja zaposlenosti v Sloveniji 79,2 odstotna in na Nizozemskem 87,1 odstotna. Po končani terciarni izobrazbi je stopnja zaposlenosti, v prvih treh letih po zaključku slednje, v Sloveniji 85,8 odstotna in na Nizozemskem 93,5 odstotna (Eurostat 2009č).

6.2 Izpolnjevanje ciljev in pobud strategije Evropa 2020

6.2.1 Stopnja zaposlenosti

Na podlagi strategije Evropa 2020, ki določa državam Evrope pomembne strateške cilje, ki naj bi jih vsaka nacionalna država dosegla do leta 2020, za Slovenijo predvideva, da naj bi do leta 2020 dosegla vsaj 75 odstotno stopnjo zaposlenosti v celotni populaciji. Leta 2012 je slednja zanašala 68,3 odstotke (glej Graf 6.5). Strategija 2020 (Evropska komisija 2013) Nizozemski nalaga, da do leta 2020 doseže 80 odstotno stopnjo zaposlenosti v populaciji, stari med 20 in 64 let. Leta 2012 je stopnja zaposlenosti na Nizozemskem v populaciji, stari 20 do 64 let, zanašala 77,2 odstotka (Eurostat 2013k).

Graf 6.5: Stopnja zaposlenosti po državah (% populacije med 20-64) v letu 2012

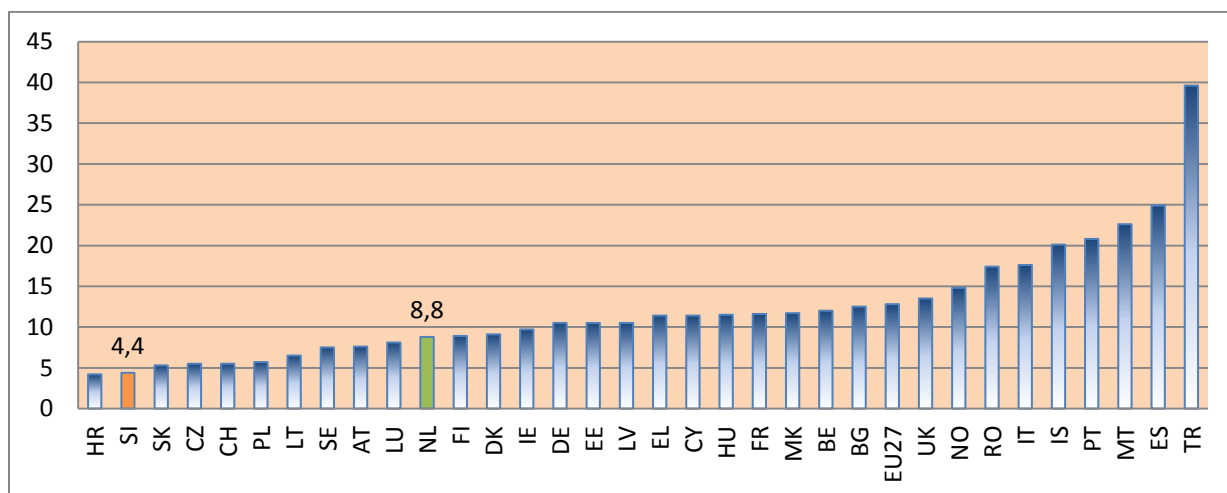
Vir: Eurostat (2013k); Evropska komisija (2013).

6.2.2 Stopnja osipnikov

Osipniki so večinoma mladi, ki šolanje, običajno na primarni ali sekundarni stopnji, prekinajo predčasno oziroma ga nikoli ne dokončajo. Slednji postanejo, če se aktivno vključijo na trg dela, nekvalificirani delavci oziroma delavci brez poklica, ki lahko opravljajo le določena manj zahtevna dela. Iz Grafa 6.6 je jasno razvidno, da ima Slovenija eno najnižjih stopenj osipnikov v Evropi, medtem ko je na Nizozemskem odstotek osipnikov enkrat višji od slovenskega (Eurostat 2013l). V Sloveniji je stopnja osipnikov nizka zaradi mentalitete in celotnega šolskega sistema, ki mlade skupaj z svetovalnimi centri usmerja k doseganju čim višje izobrazbe, ki naj bi jim kasneje omogočila lažji prehod na trg dela in boljšo zaposlitev. Podatki, ki kažejo, da je v Sloveniji relativno majhno število mladih, starih do 25 let, z

doseženo stopnjo terciarne izobrazbe, pomenijo, da so mladi v Sloveniji dolgo v šolskem sistemu in z relativno nizko stopnjo tistih, ki bi šolanje ali usposabljanje zaključili predčasno oziroma šolanje na koncu vendarle dokončajo. V luči težkih gospodarskih razmer se kaže, da je pri iskanju zaposlitve vseeno pomembna izobrazba, ne glede na visoko stopnjo brezposelnih mladih z doseženo terciarno izobrazbo (Eurostat 2013h), saj podatki kažejo tudi, da je med delovno aktivno populacijo, starejšo od 25 let, stopnja brezposelnosti med tistimi z doseženo višjo (terciarno) izobrazbo pomembno nižja od tiste z doseženo nižjo stopnjo izobrazbe.

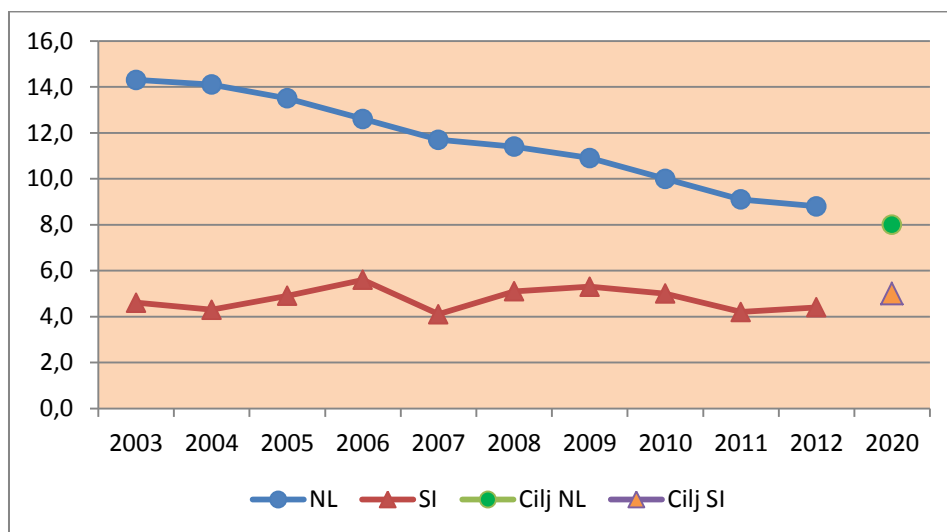
Graf 6.6: Stopnja oseb, ki predčasno zapustijo izobraževanje in usposabljanje (osipniki) po državah v letu 2012

Vir: Eurostat (2013l); Evropska komisija (2013).

Evropa 2020 med drugim določa tudi, da naj bi se na področju, ki se dotika tudi populacije mladih, zmanjšala stopnja predčasne prekinitve šolanja oziroma stopnja osipnikov. Leta 2012 je stopnja oseb, ki predčasno prekinajo šolanje oziroma stopnja osipnikov v Sloveniji znašala 4,4 odstotke in je razen na Hrvaškem najnižja stopnja osipnikov v Evropi (glej Graf 6.6). Na Nizozemskem je stopnja osipnikov v letu 2012 znašala 8,8 odstotkov. Na podlagi kronoloških podatkov od leta 2003 do leta 2012 lahko opazimo, da se je stopnja osipnikov na Nizozemskem od leta 2003 do leta 2012 znižala za 5,5 odstotnih točk (glej Graf 6.7) (Eurostat 2013l; Evropska komisija 2013).

Graf 6.7: Stopnja oseb, ki predčasno zapustijo izobraževanje in usposabljanje (stopnja osipnikov) na Nizozemskem in v Sloveniji od 2003-2012

Vir: Eurostat (2013l); Evropska komisija (2013).

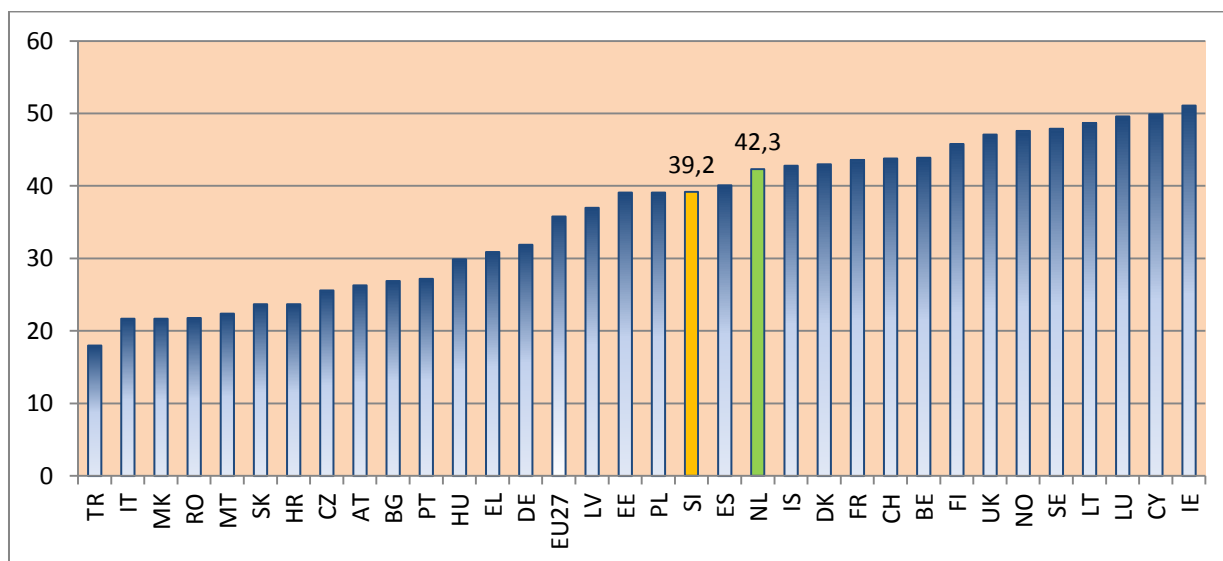
Strategija Evropa 2020 od Nizozemske pričakuje, da bo do leta 2020 stopnjo osipnikov znižala še za vsaj dodanih 0,8 odstotkov ter bo tako stopnjo oseb, ki predčasno zapustijo šolanje, spravila pod 8 odstotkov. Slovenija ima že od leta 2003 stopnjo osipnikov med 4 in 5 odstotki in se bistveno ne spreminja. Cilj, ki ga Evropa 2020 predvideva za Slovenijo, je do leta 2020 ohraniti stopnjo osipnikov pod štirimi odstotki (Eurostat 2013l; Evropska komisija 2013).

6.2.3 Delež populacije, stare med 30 in 34 let z doseženo terciarno izobrazbo

Poleg omenjenih področij, kjer naj bi države dosegale določene nacionalne cilje, predlagane na podlagi strategije Evropa 2020, slednja predvideva, da države članice dosežejo tudi določeno stopnjo populacije, stare med 30 in 34 let, ki ima pridobljeno terciarno stopnjo izobrazbe (glej Graf 6.8). Slovenija je imela v letu 2012 39,2 odstotka celotne populacije, stare med 30 in 34 let, ki je imela doseženo terciarno stopnjo izobrazbe, medtem ko je slednji odstotek na Nizozemskem v letu 2012 znašal 42,3 odstotke (Eurostat 2013m; Evropska komisija 2013).

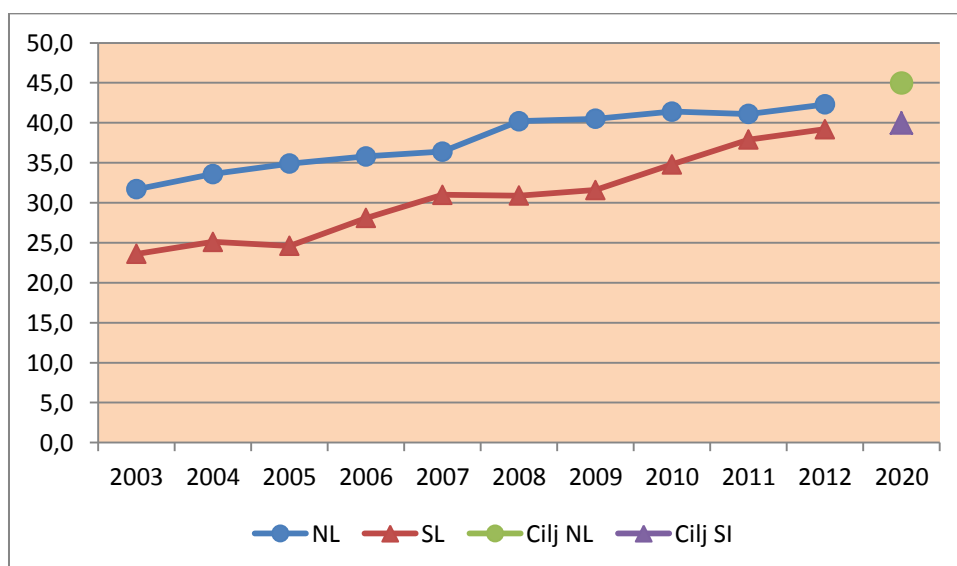
Graf 6.8: Delež populacije, stare med 30 in 34 let, z doseženo terciarno stopnjo izobraževanja po državah v letu 2012

Vir: Eurostat (2013m); Evropska komisija (2013).

Stopnja populacije, stare med 30 in 34 let, z doseženo terciarno stopnjo izobrazbe se je od leta 2003 do leta 2012 v obeh državah povečevala, v Sloveniji je torej v letu 2003 znašala 23,6 odstotkov ter na Nizozemskem 31,7 odstotkov (glej Graf 6.9). Cilj Evrope 2020 je za Slovenijo doseči vsaj 40 odstotno stopnjo populacije, stare med 30 in 34 let z doseženo terciarno stopnjo izobrazbe ter za Nizozemsko 45 odstotno stopnjo (Eurostat 2013m; Evropska komisija 2013).

Graf 6.9: Stopnja populacije stare med 30 in 34 let z doseženo terciarno stopnjo izobraževanja v Sloveniji in na Nizozemskem od 2003-2012

Vir: Eurostat (2013m); Evropska komisija (2013).

7 SKLEP

Na Nizozemskem je na področju primarnega izobraževanja posameznikom strogo omejena svoboda glede odločanja o načinu šolanja. Šele v zadnjih letih se je slednje začelo nekoliko spreminjati zaradi močnih interesnih skupin, ki so bile proti strogemu obveznemu primarnemu šolanju otrok. Tudi v Sloveniji je osnovnošolsko šolanje obvezno, vendar je manj restriktivno regulirano s strani države, kar pomeni, da je staršem omogočena vsaj delna svobodna odločitev glede načina šolanja otrok (na domu ali v posebnem privatnem šolstvu). Šolanje na Nizozemskem je na sekundarni stopnji oziroma do otrokovega 18 leta brezplačno, na terciarni stopnji ter od 18 leta dalje pa plačljivo, kar je razvidno iz zgovornega podatka o deležu zaposlene populacije, stare med 15 in 24 let, ki je vključena v formalno ali neformalno izobraževanja, ki je več kot enkrat višji od Slovenskega. V Sloveniji je šolanje brezplačno vse do druge terciarne stopnje za vse, ki so redno vključeni v izobraževanje.

Slovenija ima statistično pomembno nižjo povprečno vrednost stopnje delovne aktivnosti od Nizozemske, kar poleg dejstva, da je v povprečju v Sloveniji višja stopnja brezposelnosti med mladimi kot na Nizozemskem, pomeni, visoko število mladih, ki nimajo zaposlitev in je niti ne iščejo. Dejstvo je, da je na Nizozemskem študij oziroma redno šolanje od petnajstega oziroma osemnajstega leta plačljiv, kar pomeni, da si morajo mladi udeleženci izobraževanja priskrbeti finančna sredstva za izobraževanje in se zato zaposlijo ali aktivno iščejo zaposlitev oziroma so na trgu delovne sile delovno aktivni. Navedeno dejstvo pa ne pomeni, da v Sloveniji mladi ne delajo, vendar je to odraz prevladujočega dela preko študentskih servisov oziroma tako imenovanega študentskega dela. Slednja vrsta dela ni zabeležena v raziskavi o delovni aktivnosti, ker spada pod posebno kategorijo študentskega dela, zato tudi ni iz raziskav o stopnjah delovne aktivnosti, brezposelnosti in zaposlenosti razvidno, koliko v resnici mladi delajo.

Še do pred sprejetja bolonjskega sistema izobraževanja je bilo šolanje na višješolski stopnji neurejeno, neprehodno in ne poenoteno, kar so pokazali tudi statistični podatki o nekonsistentnosti števila vpisanih študentov z dejanskim številom diplomantov ter podatek o povprečni starosti študentov, ki so zaključili šolanje na terciarni stopnji. Tudi Nizozemka je prevzela kreditni sistem vrednotenja opravljenih študijskih obveznosti, vendar ni bistveno spreminjala celotnega sistema terciarnega izobraževanja. Statistični podatki so pokazali, da je bila stopnja udeležbe populacije, stare med 15 in 24 let, v terciarnem izobraževanju v Sloveniji do spremembe šolskega sistema višja ter hkrati dosežena stopnja terciarne izobrazbe iste starostne skupine v istem časovnem obdobju več kot štirikrat nižja. Neprimerljivo nižja je

tudi stopnja aktivnosti v populaciji, stari med 15 in 24 let, v Sloveniji v primerjavi z Nizozemsko, prav tako so v Sloveniji zaskrbljujoči tudi podatki o stopnji zaposlenosti med mladimi ter stopnji brezposelnosti med populacijo z doseženo prvo in drugo terciarno stopnjo izobraževanja. Ključna razlika v nacionalnih sistemih obstaja tudi na področju ekonomske politike, kjer vlada določa različne stopnje minimalne plače glede na starost zaposlenega. Mladi, stari med 15 in 22 let, imajo določeno nižjo bruto minimalno plačo kot ostala delovno aktivna populacija, starejša od 23 let. Minimalna plače se mladim izračunava glede na starost zaposlenega. V Sloveniji velja le ena stopnja minimalne plače, ki je skoraj enkrat nižja kot na Nizozemskem. Tudi na podlagi vpogleda v podatke o obdavčenju oziroma odtegljajih od plače je jasno razvidno, da kljub visoki bruto minimalni plači delovna sila ni tako draga kot v Sloveniji oziroma nizozemska vladna ureditev ne osiromaši plače tako, kot je slednja za davčne in ostale odtegljaje zmanjšana v Sloveniji. Samo enostranska sprememba šolskega ali kateregakoli drugega sistema v Sloveniji ne bi pripomogla k zmanjšanju brezposelnosti med mladimi, prav tako tudi ne bi pripomogla k večji delovni aktivnosti mladih. Problem visoke stopnje brezposelnosti med mladimi in nizke delovne aktivnosti je potrebno reševati sistemsko in celovito, kar pomeni, da bi bile potrebne spremembe določenih sistemov uvajati sočasno oziroma komplementarno, da ne bi navkljub spremembam, ki so namenjene izboljšanju sistema, situacijo med mladimi še poslabšali.

Na podlagi statističnih podatkov in analize ter pregled delovanja sistemov zaposlovanja primerjalnih držav sem ugotovila, da imata državi različne systemske ureditve tako na področju socialne in ekonomske politike kot tudi na področju politik zaposlovanja. Na stopnjo brezposelnosti vplivajo številni dejavniki, ki so med drugim tudi nacionalni šolski sistem in ureditev trga dela, vendar je za potrditev hipoteze, da slednja dejavnika v največji meri vplivata na stopnjo brezposelnosti v preučevanih državah, premalo statističnih in merodajnih podatkov. Ne glede na to pa lahko potrdim, da sta ureditev nacionalnega šolskega sistema in ureditev trga dela ena izmed pomembnejših dejavnikov, ki vplivajo ne samo na stopnjo brezposelnosti, vendar tudi na stopnjo aktivnosti in stopnjo zaposlenosti. Dejstvo je, da se ureditve sistemov zaposlovanja med državama bistveno razlikujejo predvsem na točki prehoda mladih iz šolanja na trg dela, kjer je mladim v Sloveniji zaradi rigidnega šolskega sistema, kjer je premajhen poudarek na praktičnem znanju, in netransparentnega trga dela, kjer mladi z delom preko študentskega dela ne le ne pridobijo nobene socialne varnosti, ampak večinoma tudi ne pridobijo pomembnih referenčnih izkušenj, ki bi jim pripomogle k lažji nadaljnji zaposlitvi.

Slovenija se reševanja nastale situacije loteva na napačnem koncu, s posebnimi politikami zaposlovanja, ki delodajalcem, ki zaposlujejo mlade, ali mladim omogočajo posebne ugodnosti. Tovrstni način reševanja posledic neurejenega sistema je podoben zdravljenju akutne bolezni s protibolečinskimi tabletami, ki le zamaskirajo dejansko stanje, srž nastale situacije pa ostaja in se zaradi ne(pravilnega) ukrepanja še potencira. Interventna je sprememba oziroma ureditev trga dela, predvsem kar zadeva študentsko delo, ureditev vpisa na terciarni študij, ki zahteva dokončanje študija v določenem roku, v nasprotnem primeru je potrebno plačati del ali celotno šolnino, v skrajnosti uvesti tudi plačljivost terciarnega študija, vendar postopoma in z dodatnimi regulacijskimi ureditvami oziroma možnostmi štipendiranja študija za določene skupine študentov. Esencialnega pomena je mlade že v času šolanja pripravljati na vstop na trg dela z uvedbo praktičnih izobraževanj na področju študija, ki ga opravljajo, jim omogočiti pridobitev delovnih navad s pomočjo naveze z različnimi delodajalci, ki bodo bolj kot stopnja izobrazbe in vsa teoretična znanja, pomembna v času prehoda v zaposlitev. Bistvenega pomena je torej intenzivno vključevanje mladih v trg delovne sile (že med šolanjem) in spodbujanje naveze mentor-varovanec z medgeneracijsko navezo, ki bo poleg širjenja znanja in spodbujanja gospodarstva za razvijanje novih potencialov, ki bodo prebudili trenutno nazadujoče gospodarstvo, nudila tudi razbremenitev starejših delavcev, katerih delovne naloge bi s pomočjo njihovega mentorstva, opravljali mladi, hkrati pa bi s tem omogočali tudi »mehkejši« prehod starejših iz delovne aktivnosti v upokojitev. Ključnega pomena je torej narediti trg dela bolj transparenten, dostopen in prijazen za vse generacije delovno aktivnega prebivalstva. Pomembno je tudi urediti študentsko delo tako, da bo študentom omogočalo večjo socialno varnost, pridobitev ključnih kompetenc na področju, za katerega se izobražujejo, ter trg dela neposredno povezati s šolskim sistemom.

8 LITERATURA

- 24ur.com. 2012. *Študentsko delo dražje za več kot 10 odstotkov*. 1. junij. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/studentsko-delodrazje-za-vec-kot-10-odstotkov.html#send> (12. maj 2013).
- Acocella, Nicola. 2005. *Economic policy in the age of globalisation*. Cambridge (UK): Cambridge University Press. Dostopno prek: Google books.
- Albertone, Giovanni, Simon Allen in Anderw Redpath. 2013. Labour market. V *Europe in Figures – Eurostat yearbook 2012*, ur. Annika Johansson in Jukka Piirto, 227-266. Luxembourg: Eurostat.
- Andragoški center Slovenije. 2011. 40. *Registrirana brezposelnost v Sloveniji*. Dostopno prek: <http://arhiv.acs.si/InfO-mozaiK/2011/40.pdf> (2. marec 2013).
- Belak, Stipe. 2005. *Uvod u znanost. Šibenik: Visoka škola za turistički menadžment u Šibeniku*. Dostopno prek: Google books.
- Brewer, John in Albert Hunter. 2006. *Foundations of multimethod research: synthesizing styles*. London: Thousand Oaks. Dostopno prek: Google books.
- Chadi, Adrian. 2010. How to Distinguish Voluntary from Involuntary Unemployment: On the Relationship between the Willingness to Work and Unemployment-Induced Unhappiness. *Kyklos* 63 (3): 317 - 329.
- Čeklić, Blaž, Aleš Kramer, Goran Lukič, Bojan Milić, Vesna Milošević in Tomislav Silaj. 2008. *Strategija zaposlovanja mladih v družbi znanja: 2. knjiga: strategija*. Ljubljana: Študentska organizacija Slovenije. Dostopno prek: Študentska organizacija Slovenije.
- de Laat, Gita Mateja. 2013. *Šolanje na domu*. Dostopno prek: <http://solanadomu.weebly.com/scaronolanje-na-domu.html> (6. maj 2013).
- Department of economic and social affairs. 2007. *Review of National Action Plans on Youth Employment: Putting Commitment into Action*. New York: United nations publications.
- Divjak, Matej, Samo Grošelj, Nuška Brnot in Kaja Malešič. 2010. *Aktivno prebivalstvo, Slovenja: metodološka pojasnila*. Dostopno prek: http://www.stat.si/doc/metod_pojasnila/07-009-MP.htm#_Toc256500415 (14. april. 2013).

- Državni portal Republike Slovenije. 2011. *Nacionalni program socialnega varstva za obdobje 2011-2020*. Dostopno prek: http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=18&ved=0CG4QFjAHOAo&url=http%3A%2F%2Fe-uprava.gov.si%2Fuprava%2FpridobiDatoteko.euprava%3Fdatotekaid%3D57577&ei=SWAxUp_HOcWK4wSu84BA&usg=AFQjCNG6Qq5LGLMA9sEz0xRnTZaGeHGsw&sig2=ueKL2VqMxAzazPbrWB7JSw&bvm=bv.52109249,d.bGE (31. avgust 2013).
- Erikson, H. Erik. 1994. *Identity and the Life Cycle*. London: W. W. Norton & Company.
- Europa. 2006. *Summaries of EU legislation - European Youth Pact*. Dostopno prek: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/youth/c11081_en.htm (24. maj 2013).
- European Commission. 2009. *EU youth report*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/youth/documents/youth_report_final.pdf (28. februar 2013).
- Eurostat. 2000. *Youth transitions from education to working life in Europe*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (2. julij 2013).
- --- 2006. *Basic concepts and definitions*. Dostopno prek: http://circa.europa.eu/irc/dsis/employment/info/data/eu_lfs/lfs_main/lfs/lfs_concepts_and_definitions.htm (1. marec 2013).
- --- 2009a. *Employment and unemployment methodology definitions*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/methodology/definitions (29. februar 2013).
- --- 2009b. *Average age when leaving formal education by sex, and educational attainment level for persons who left within the last 3 or 5 years*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (1. julij 2013).
- --- 2009c. *Average time between leaving formal education and starting the first job by age group, sex and educational attainment level for persons who left within the last 3 or 5 years - (months)*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (3. julij 2013).
- --- 2009č. *Employment rates by age group, sex, educational attainment level and number of years after leaving formal education*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do> (1. julij 2013).
- --- 2010. *European Union Labour Force Survey (EU LFS)*. Dostopno prek: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs> (2. april 2013).

- --- 2013a. *EU labour force survey - methodology*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/une_esms.htm (15. april 2013).
- --- 2013b. *Unemployment rate by sex and age groups - annual average*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (3. marec 2013).
- --- 2013c. *Participation rates in education by age and sex*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitModifiedQuery.do> (29. junij 2013).
- --- 2013č. *Persons with a given education attainment level by sex and age groups*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (19. junij 2013).
- --- 2013d. *Persons with tertiary education attainment by age and sex*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (16. junij 2013).
- --- 2013e. *Participation/Enrolment in education by sex*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (2. julij 2013).
- --- 2013f. *Young people not in employment and not in any education and training, by age and sex*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (26. junij 2013).
- --- 2013g. *Participation of young people in education and training, by employment status, age and sex*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (2. julij 2013).
- --- 2013h. *Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (29. junij 2013).
- --- 2013i. *Population, activity and inactivity - annual averages*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (5. julij 2013).
- --- 2013j. *Employment rates by sex, age and highest level of education attained*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (29. junij 2013).
- --- 2013k. *Inactive population as a percentage of the total population, by sex and age*. Dostopno prek: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (26. junij 2013).
- --- 2013l. *Early leavers from education and training*. Dostopno prek: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc410&toolbox=type> (25. maj 2013).
- --- 2013m. *Tertiary educational attainment by sex and age group 30-34*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=t2020_41 (23. maj 2013).

- Eurostat. Dostopno prek: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (2. februar 2013).
- Evropska komisija. 2010. Evropa 2020: Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf (16. maj 2013).
- --- 2013. *Europe 2020 in Slovenia*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/slovenija/progress-towards-2020-targets/index_en.htm (15. maj 2013).
- *Evropski portal za zaposlovanje (EURES)*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?lang=sl&catId=9598&myCatId=9598&parentId=20&acro=news&function=newsOnPortal> (2. marec 2013).
- *Feldmann, Horst*. 2013. Technological unemployment in industrial countries. *Journal of Evolutionary Economics*: 1 - 28.
- *Fontes, Nuno*. 2013. *Netherlands Unemployment Rate*. Dostopno prek: <http://www.tradingeconomics.com/netherlands/unemployment-rate> (15. april 2013).
- Government of the Netherlands. 2013a. *Education*. Dostopno prek: <http://www.government.nl/issues/education/primary-education> (16 maj 2013).
- --- 2013b. *The minimum wage January 2013*. Dostopno prek: <http://www.government.nl/issues/work-employment-rights-and-duties/documents-and-publications/leaflets/2013/01/14/the-minimum-wage-january-2013.html> (21. junij 2013).
- *Helpman, Elhanan, Oleg Itskhoki in Stephen Redding*. 2009. Inequality and unemployment in a global economy. *The Econometric Society*. 1239-1283. Dostopno prek: <http://www.jstor.org.nukweb.nuk.uni-lj.si/stable/40928439?seq=7&Search=yes&searchText=unemployment&searchText=friction&searchText=structural&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dstructural%2Bfriction%2Bunemployment%26Search%3DSearch%26gw%3Djtx%26prq%3DTypes%2Bof%2Bunemployment%26hp%3D25%26acc%3Don%26aori%3Da%26wc%3Don%26fc%3Doff&prevSearch=&item=15&ttl=1587&returnArticleService=showFullText&resultsServiceName=null> (15. september 2013).
- *Hess E. Laura, Anne C. Petersen in Jeylan T. Mortimer*. 1994. Youth, unemployment and marginality: The problem and solution. V *Youth Unemployment and Society*, ur.

- Anne C. Petersen in Jeylan T. Mortimer, 6 - 8. Cambridge: Cambridge University Press.
- Home School Legal Defense Association (HSLDA). 2013. *Netherlands*. Dostopno prek: <http://www.hslda.org/hs/international/Netherlands/> (23. maj 2013).
  - Iamsterdam. 2013a. *Dutch Education System*. Dostopno prek: <http://www.iamsterdam.com/en-GB/living/education/dutch-education-system> (14. maj 2013).
  - --- 2013b. *Employment law and benefits*. Dostopno prek: <http://www.iamsterdam.com/en-GB/living/work/employment-law-and-benefits/advanced-employment-law> (18. junij 2013).
  - Ignjatović, Miroljub. 2001. Anatomija slovenskega trga delovne sile. v *Uspešna nedozorelost* ur. Miroslav Stanojević, 93 - 109. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
  - --- 2002. *Družbene posledice povečanja prožnosti trga delovne sile*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
  - Ignjatović, Miroljub in Anton Kramberger. 2000. Fleksibilizacija slovenskega trga dela. v *Statistična omrežna sodelovanja za večjo evropsko usklajenost in kakovostno sodelovanje*, ur. Statistični dnevi, 446 - 459. Ljubljana: statistični urad Republike Slovenije.
  - Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in avtorji. 2008. *Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ)*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (17. april 2013).
  - International labour organization (ILO). 2013a. *International Classification by Status in Employment (ICSE)*. Dostopno prek: <http://laborsta.ilo.org/applv8/data/icsee.html> (15. april 2013).
  - --- 2013b. *Employment and unemployment statistics*. Dostopno prek: <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/statistics-overview-and-topics/employment-and-unemployment/lang--en/index.htm> (25. maj 2013).
  - *International labour organization (ILO)*. Dostopno prek: <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/statistics-overview-and-topics/employment-and-unemployment/lang--en/index.htm> (25. maj 2013).
  - Kanjuo Mrčela, A. in Miroljub Ignjatović. 2003. Neprijazna fleksibilizacija dela in zaposlovanja: potreba po oblikovanju varne fleksibilnosti. v *Razpoke v zgodbi o*

uspehu : primerjalna analiza upravljanja človeških virov v Sloveniji, ur. Ivan Svetlik in Branko Ilič. 230 - 258. Ljubljana: Euroadria.

- KPMG. 2013. *Netherlands – Income Tax*. Dostopno prek: <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/taxation-international-executives/netherlands/pages/income-tax.aspx#7> (22 junij 2013).
- Lavrič, Miran. 2011. *Mladina 2010: Družbeni profil mladih v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino.
- Luijckx, R. in Manon de Heus. 2008. *The educational system of the Netherlands*. 47-75. Dostopno prek: http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&ved=0CGoQFjAJ&url=http%3A%2F%2Fwww.mzes.uni-mannheim.de%2Fpublications%2Fmisc%2Fiscd_97%2Fluij08_the_educational_system_of_the_netherlands.pdf&ei=ufHeUc_NOcmRswbqtoHQDg&usg=AFQjCNFxaflMeoD8nJsEnG_tBLizp3WF0w&bvm=bv.48705608,d.Yms (25. maj 2013).
- Lukič, Goran. 2008. *Strategija zaposlovanja mladih v družbi znanja: 2. knjiga: Analiza stanja*. Ljubljana: Študentska organizacija Slovenije. Dostopno prek: Študentska organizacija Slovenije.
- Mandič, Srna. 2009. Zaposlitev, stanovanje in razvojne dileme sodobne družbe. *Teorija in praksa* 46 (4): 408 - 423.
- Madsen, Per Kongshøj. 2002. The Danish Model of “Flexicurity”: A Paradise with some Snakes. v *Labour market and social protection reforms in international perspective : parallel or converging tracks?* ur. Hedva Sarfati in Giuliano Bonoli. 243-265. Burlington (USA): Ashgate.
- Manoilov, Marijan. 2010. *Osnove metodologije in statistike*. Nova Gorica: Zavod NOVOZNANJE. Dostopno prek: Google books.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ). 2013. *Delovna področja*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/ (24. junij 2013).
- Ministrstvo za finance. 2013. *Minimalna plača po mesecih*. Dostopno prek: http://www.durs.gov.si/si/aktualno/minimalna_in_zajamcena_placa/minimalna_placa_po_mesecih/ (16. junij 2013).
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ). 2013b. *Delovna področja*. Dostopno prek: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/ (13 maj 2013).

- Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT). 2012a. *Šolski sistem v RS*. Dostopno prek: http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/enic_naric_center_slovenija/solski_sistem_v_rs/ (24. maj 2013).
- --- 2012b. *Visoko šolstvo*. Dostopno prek: http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/visoko_solstvo/ (16. junij 2013).
- Moran, Daniel J. in Richard W. Malott. 2004. *Evidence Based Educational Methods*. San Diego: Elsevier Academic Press.
- Mutual learning programme. 2012. *Youth Unemployment Task Force in the Netherlands*. Dostopno prek: http://www.mutual-learning-employment.net/index.php?mact=PeerReviews,cntnt01,detail,0&cntnt01options=111&cntnt01orderby=start_date%20DESC&cntnt01returnid=59&cntnt01item_id=69&cntnt01returnid=59 (24. junij 2013).
- Nuffic. 2013. *Higher education system in the Netherlands*. Dostopno prek: <http://www.nuffic.nl/bestanden/documenten/over-de-nuffic/publicaties/factsheet-higher-education-system-in-the.pdf> (20. julij 2013).
- Odbor regij. 2006. *Opinion of the Committee of the Regions on the Communication from the Commission to the Council on European policies concerning youth Addressing the concerns of young people in Europe — implementing the European Youth Pact and promoting active citizenship*. Dostopno prek: http://eur-lex.europa.eu/Result.do?arg0=european+youth+pact&arg1=&arg2=&titre=titre&chlang=en&RechType=RECH_mot&Submit=Search (26. maj 2013).
- Rapuš Pavel, Jana. 2005. *Ranljivost mladih pri soočanju z brezposelnostjo*. Socialna pedagogika 9 (3): 329 - 360. Dostopno prek: <http://scholar.google.si/nukweb.nuk.unilj.si/scholar?hl=sl&q=politike+zaposlovanja+ignjatovi%C4%8D&btnG=> (29. april 2013).
- Regini, Marino. 2003. The Dilemmas of Labour Market Regulation. v *Why deregulate labour markets?* ur. Gøsta Esping-Andersen in Marino Regini. 11 - 29. New York: Oxford University Press.
- Sell, Charles M. 1991. *Transition to adult life. United states of America: Zondervan Publishing House*. Dostopno prek: Google books.
- Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve (SVREZ). 2011. *Strategija Evropa 2020*. Dostopno prek:

- http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/nova_evropska_razvojna_strategija_doleta_2020/strategija_evropa_2020/index.html (25. maj 2013).
- --- 2010. *Arhiv - lizbonska strategija*. Dostopno prek: http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/arhiv_lizbonska_strategija/ (25. maj 2013)
  - Smerdu, Franc. 1992. Brezposelnost in njeno reševanje. *Družbena vprašanja*. 1-2: 99 - 103.
  - Statistics Netherlands (CBS). 2013a. *Definitions*. Dostopno prek: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/methoden/begrippen/default.htm> (5. april 2013).
  - Statistics Netherlands (CBS). 2013b. *Population pyramid*. Dostopno prek: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/bevolking/cijfers/extra/piramide-fx.htm> (2. julij 2013).
  - --- 2013c. *Labour force; level of education by ethnic background and age*. Dostopno prek: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/default.aspx?DM=SLEN&PA=71822ENG&D1=0&D2=0&D3=15&D4=0&D5=a&D6=0&D7=1&LA=EN&HDR=G1%2cG3%2cG5%2cG6%2cT%2cG4&STB=G2&CHARTTYPE=1&VW=T> (12. junij 2013).
  - *Statistics Netherlands (CBS)*. Dostopno prek: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/home/default.htm> (4. marec 2013).
  - Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2005. ***Trg dela, Slovenija, 2000. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije***. Dostopno prek: SURS.
  - --- 2013a. *Delovno aktivno prebivalstvo*. Dostopno prek: http://www.stat.si/vodic_oglej.asp?ID=243&PodrocjeID=7 (15. april 2013).
  - --- 2013b. *Prebivalstvena piramida*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/Piramida2.asp> (2. julij 2013).
  - --- 2013c. *Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po izobrazbi, petletnih starostnih skupinah starosti in spolu, Slovenija, letno*. Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (12. junij 2013).
  - --- 2013č. *Delovno aktivno prebivalstvo po dejavnosti (SKD 2008), doseženi izobrazbi in spolu, Slovenija, letno*. Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/SaveShow.asp> (5. julij 2013).
  - *Statistični urad Republike Slovenije (SURS)*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/> (2. marec 2013).

- Study in Holland. 2013. *Tuition fees*. Dostopno prek: http://www.study-in-holland.com/450,1,tuition_fees.html (20. julij 2013).
- Svet Evropske Unije. 2005. *Sklepi predsedstva*. Dostopno prek: http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved=0CGcQFjAG&url=http%3A%2F%2Fwww.ursm.gov.si%2Ffileadmin%2Fursm.gov.si%2Fpageuploads%2Fpdf%2FKnjiznica_PDF%2FEvropski_pakt_za_mlade.pdf&ei=oxqnUdDINIGPtAaC0oGIBg&usg=AFQjCNExy9ej92EHwR_nEC59I6vuCWsB5Q&sig2=WuTnMfblxh5tmYLYfnWGAQ&bvm=bv.47244034,d.Yms (27 maj 2013).
- --- 2008. *Odločba Sveta z dne 15. julij 2008 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic 2008/618/ES*. Dostopno prek: www.arhiv.svez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/lizbonska_strategija/smernice_za_politike_zaposlovanja_drzav_clanic.pdf (26 maj 2013).
- --- 2012. *Sklep sveta z dne 26. aprila 2012 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (2012/238/EU)*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:119:0047:0048:SL:PDF> (26 maj 2013).
- Svetlik, Ivan. 1985. *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Študentska organizacija univerze v Mariboru (ŠOUM). 2013. *Visoko šolstvo v Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.soum.si/za_studente/vse_o_studiju/visoko_solstvo_v_sloveniji/ (15. junij 2013).
- Tergeist Peter in David Grubb, ur. 2006. *Activation Strategies and the Performance of Employment Services in Germany, the Netherlands and the United Kingdom. OECD social, employment and migration working papers*. Paris: Head of Publications Service.
- Trbanc, Martina. 1992. *Različni socialno - blaginjski sistemi in trendi v socialnih politikah*. Družboslovne razprave 9 (4). Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr14Trbanc.PDF> (6. maj 2013).
- --- 2005. Zaposlovanje in brezposelnost mladih. v *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji*, ur. Andreja Črnak-Meglič, 163 - 164. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino.
- van Soest, Arthur. 1994. *Youth Minimum Wage Rates: The Dutch Experience. International journal of manpower* 15 (2). Dostopno prek:

- <http://www.emeraldinsight.com.nukweb.nuk.unilj.si/journals.htm?issn=01437720&volume=15&issue=2&articleid=848083&show=html> (6. marec 2013).
- Vlada Republike Slovenije. 2007. *Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007 - 2013*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/_files/1043/Program_APZ_2007_2013.pdf (29. februar 2013).
  - --- 2011. *Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2012-2015*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/_files/3286/Smernice_APZ_2012_2015.pdf (19. april 2013).
  - --- 2013. *National reform programme 2013-2014*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/slovenija/national-reform-programme/index_en.htm (24. maj 2013).
  - Vogt, W. Paul. 1999. *Dictionary of Statistics & Methodology : A Nontechnical Guide for the Social Sciences*. New Delhi: SAGE publications. Dostopno prek: EBSCOhost.
  - Wicksell, Knut. 1959. *Lectures on political economy*. London: Kegan Paul. Dostopno prek: Google books.
  - Youthpass. Dostopno prek: <https://www.youthpass.eu/en/youthpass/about/> (23. maj 2013)
  - *Zakon o gimnazijah (ZGim-UPB1)*. Ur. l. RS 01/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20071&stevilka=2> (16. maj 2013).
  - *Zakon o maturi (ZMat-UPB1)*. Ur. l. RS 1/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20071&stevilka=3> (16. maj 2013).
  - *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB3)*. Ur. l. RS 16/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2003115&stevilka=5027> (16 maj 2013).
  - *Zakon o osnovni šoli (ZOsn-UPB3)*. Ur. l. RS 81/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200681&stevilka=3535> (19. maj 2013).
  - *Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1)*. Ur. l. RS 79/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=74689> (16. maj 2013).
  - *Zakon o urejanju trga dela (ZUTD)*. Ur. l. RS 80/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201321&stevilka=785> (6. maj 2013).
  - *Zakon o visokem šolstvu (ZViS-UPB7)* ur. l. št. 32/12. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=108446> (18. junij 2013).

- *Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF)*. Ur. l. 40/2012. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201240&stevilka=1700> (28. maj 2013).
- Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ). 2010a. *Metodološka pojasnila*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/trg_dela/metodoloska_pojasnila (13. marec 2013).
- --- 2010b. *Trg dela v številkah*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah (1. marec 2013).
- --- 2010c. *Aktualni programi ESS*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/storitve/evropski_socialni_sklad/aktualni_programi_ess (1. marec 2013).
- Združenje delodajalcev Slovenije (ZDS). 2013. *Obračun plače*. Dostopno prek: <http://www.zds.si/si/baza-znanja/davki-prispevki/izracuni/obracun-place/> (25. junij 2013).
- Zupančič, Jana. 2013. *Izobraževanje na domu: »Pomemben del razvoja se zanemarja«*. *Delo*, 26. maj. Dostopno prek: <http://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/izobrazevanje-na-domu-pomemben-del-razvoja-se-zanemarja.html> (30. maj 2013).
- Woirol, Ray Gregory. 1996. **The Technological Unemployment and Structural Unemployment Debates**. United states of America: Greenwood press. Dostopno prek: Google books.